

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Διακυβέρνηση, Ασφάλεια και Ανάπτυξη στη Μεσόγειο»

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.

Διπλωματική εργασία της Παπαδογιωργάκη Σταματίας (ΑΜ: 4332019009)

Επιβλέπων καθηγητής: Στριμπής Ιωάννης

Μέλη επιτροπής:

1. Τσαρδανίδης Χαράλαμπος
2. Ντάλης Σωτήρης

ΡΟΔΟΣ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

Ρόδος, Δεκέμβριος 2020

«ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ.

Η εργασία που παραδίδω είναι αποτέλεσμα πρωτότυπης έρευνας και δεν χρησιμοποιώ πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς αναφορές. Αναλαμβάνω όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες που δύναμαι να αντιμετωπίσω σε περίπτωση που η εργασία μου αποδειχθεί ότι αποτελεί προϊόν λογοκλοπής, σύμφωνα με τον Κανονισμό του Ιδρύματος.»

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται το ζήτημα της μετανάστευσης στο πλαίσιο της ΕΕ από νομική και θεσμική άποψη από την ίδρυση της μέχρι σήμερα. Αρχικά γίνεται αναφορά στις έννοιες και τους όρους που σχετίζονται με την μετανάστευση. Στη συνέχεια ακολουθεί η ιστορική εξέλιξη της διαχείρισης της μετανάστευσης μέσα από τις Συνθήκες και τις Συμφωνίες. Στην ανάλυση περιλαμβάνονται και σημαντικά στοιχεία για το σύστημα Ασύλου της Ευρωπαϊκή Ένωσης και την εξέλιξη του μέσα από το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου. Πέρα από την μεταναστευτική πολιτική αναλύεται ο ρόλος των Ευρωπαϊκών Θεσμών στην διαδικασία ασύλου στην Ελλάδα. Με επίκεντρο την Ελλάδα και την προσφυγική κρίση του 2015, θα γίνει ανάλυση της «προσέγγισης Hotspot» και εκτενής αναφορά στους οργανισμούς FRONTEX, EASO και EUROPOL αναλύοντας για τον καθένα ξεχωριστά τον ρόλο του και την δράση του στην Ελλάδα και στα Hotspots. Τέλος γίνεται μια παρουσίαση της Διαδικασίας Ασύλου στην Ελλάδα κυρίως μετά την ίδρυση της νέας Υπηρεσίας Ασύλου. Αναλύεται η διαδικασία καταγραφής, συνέντευξης και απόδοσης απόφασης ασύλου καθώς επίσης και ποιες είναι οι διαδικασίες στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης και με ποιο τρόπο συμμετέχουν σε αυτές οι ευρωπαϊκοί θεσμοί. Συμπερασματικά γίνεται μια αποτίμηση της Ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής και της τρέχουσας κατάστασης στην διαδικασία ασύλου στην Ελλάδα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
Κεφάλαιο 1. Αποσαφήνιση εννοιών.....	8
1.1 Βασικοί ορισμοί και διακρίσεις εννοιών	8
1.2 Μεταναστευτική Πολιτική της ΕΕ.	13
Κεφάλαιο 2. Η Μεταναστευτική Πολιτική της Ε.Ε. υπό το πρίσμα των Συνθηκών.....	14
2.1 Από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη	14
2.1.1.Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.....	14
2.2 Σένγκεν - Συμφωνία και Σύμβαση.....	15
2.3 Σύμβαση Δουβλίνου	17
2.4 Συνθήκη του Μάαστριχτ.....	19
2.5 Συνθήκη του Άμστερνταμ	20
2.6 Συνθήκη της Νίκαιας - Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων	21
2.7 Συνθήκη της Λισαβώνας	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Το θεσμικό πλαίσιο της μεταναστευτικής πολιτικής. Συμβούλια και προγράμματα	25
3. 1 Σύνοδος Κορυφής στο Τάμπερε.....	25
3.2 Συμβούλιο του Λάκεν	27
3.3 Συμβούλιο Σεβίλλης	27
3.4 Σύνοδος Κορυφής Θεσσαλονίκης.....	28
3.5 Πρόγραμμα Χάγη.....	28
3.6 Πρόγραμμα Στοκχόλμης.....	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Εξωτερική Διάσταση της Μεταναστευτικής Πολιτικής της Ε.Ε.....	34
4.1 Η συνολική Προσέγγιση της Μετανάστευσης και της Κινητικότητας	34
4.2 Ευρωπαϊκό πρόγραμμα δράσης για τη μετανάστευση	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Μετανάστευση και άσυλο	37
5.1 Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Μετανάστευση και το άσυλο	37
5.2. Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ)	38
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Συμφωνίες με τρίτες χώρες	45
6.1 Κοινή Δήλωση ΕΕ – Τουρκίας	45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. Η προσφυγική κρίση του 2015 - Η «προσέγγιση» Hotspot	48
7.1 Η προσφυγική κρίση του 2015.....	48
7.2 Ο όρος « Hotspot»	49
7.3 Η προσέγγιση « Hotspot»	50
7.4 Στατιστικά στοιχεία για την προσφυγική κρίση	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. Ευρωπαϊκός οργανισμός για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων — Frontex	54
8.1 Νομοθετικό πλαίσιο και δημιουργία Frontex	54
8.2 Βασικές αρμοδιότητες	57
8.3 Ο FRONTEX και η δράση του στην Ελλάδα	59
8.3.1 Κοινή επιχείρηση Ποσειδών 2006.....	60
8.3.2 Επιχείρηση Ασπίδα.....	62
8.3.3 Επιχείρηση Ξένιος Ζεύς	63
8.4. Επιχειρησιακό Γραφείο του FRONTEX στην Ελλάδα	64
8.5 Ομάδα ταχείας συνοριακής επέμβασης «RABIT».....	65
8.5.1 Το χρονικό διάστημα 2015-2020.....	66
8.5.2 Ομάδα «RABIT» 2020 - Έβρος.....	67
8.6 Ο ρόλος του Frontex στα Hotspot στην Ελλάδα.....	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9. European Asylum Support Office (EASO)	71
9.1 Ίδρυση και σκοπός του οργανισμού.....	71
9.2 EASO και η δράση της στην Ελλάδα	72
9.3 EASO και ο ρόλος της στα hotspots	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. Europol	79
10.1 Europol.....	79
10.2 Η Europol και η δράση της στην Ελλάδα	80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11. Η Διαδικασία Ασύλου στην Ελλάδα	84
11.1 Η Πολιτική Ασύλου	84
11.2 Το νομοθετικό πλαίσιο για το άσυλο στην Ελλάδα	84
11.3 Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής	87
11.4 Η Διαδικασία Ασύλου στην Ελλάδα.....	91
11.4.1 Η Αίτηση Ασύλου (Διεθνούς Προστασίας).....	91
11.4.2 Διαδικασία καταγραφής αιτήματος ασύλου:	92

<i>11.4.3 Η συνέντευξη α' βαθμού</i>	93
<i>11.5 Αρχή προσφυγών – απόφαση β' βαθμού</i>	95
<i>11.6 Οι διαδικασίες στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης</i>	96
<i>11.6.1 Οι Περιφερειακές μονάδες: Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ).</i>	97
<i>11.7. Οι Ευρωπαϊκοί Θεσμοί στα Hotspots</i>	97
Συμπέρασμα	100
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	103
Παράρτημα	120
<i>Παράρτημα Α</i>	120

Εισαγωγή

Η μετανάστευση είναι ένα διαρκές φαινόμενο που εντείνεται στις εποχές των μεγάλων κρίσεων και ανατροπών που συμβαίνουν στην παγκόσμια κοινωνία. Για τις αναταράξεις και τα προβλήματα που δημιουργεί η μετανάστευση στην ζωή των κοινωνιών του σύγχρονου έθνους - κράτους δεν υπήρχε ποτέ εύκολη λύση. Τα μεταναστευτικά ρεύματα, τόσο ως αποτέλεσμα οικονομικών παραγόντων όσο και ως αποτέλεσμα διακρατικών διενέξεων ή και εσωτερικών αναταραχών, αποτελούν σημαντικά ζητήματα της ημερήσιας διάταξης των διεθνών σχέσεων. Γι' αυτό το λόγο η μετανάστευση αποτελεί σήμερα πεδίο της λεγόμενης «υψηλής πολιτικής» και συνεπώς απασχολεί έντονα την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας των κρατών¹.

Η Μεσόγειος ως σταυροδρόμι και φυσική γέφυρα μεταξύ τριών ηπείρων, Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής διαδραματίζει διαχρονικά καθοριστικό ρόλο στην επίτευξη της ευρωπαϊκής ειρήνης και ασφάλειας. Ο παραδοσιακός ρόλος της Μεσόγειου ως οικονομικό και πολιτιστικό σταυροδρόμι απέκτησε ακόμη μεγαλύτερη σημασία κατά την πρώτη μεταψυχροπολεμική δεκαετία με την γεωπολιτική της θέση να αναβαθμίζεται στο στρατηγικό σχεδιασμό της ΕΕ. Πράγματι μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου στην περιοχή κάνουν την εμφάνισή τους με ιδιαίτερα δυναμικό τρόπο μια σειρά από νέες απειλές και προκλήσεις ασφάλειας ενώ παρατηρείται μια ραγδαία αύξηση των μεταναστευτικών ροών από τα Βαλκάνια και τη Βόρεια Αφρική προς τις χώρες της ΕΕ².

Η πολιτική μετανάστευσης αποτελεί μια από τις μεγαλύτερες προκλήσεις τις ευρωπαϊκής πολιτικής. Τα ζητήματα χορήγησης ασύλου και εγκατάστασης μεταναστών δεν δύναται να αντιμετωπισθούν μόνο από τα κράτη – μέλη. Σε μια ένωση 27 χωρών όπου τα εσωτερικά σύνορα έχουν καταργηθεί και η κυκλοφορία των ανθρώπων είναι ελεύθερη, η μετανάστευση δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί μεμονωμένα από κάθε χώρα. Η ΕΕ επιδιώκει μια κοινή προσέγγιση του μεταναστευτικού ζητήματος. Η πίεση των μεταναστευτικών κυμάτων από τις χώρες της Αφρικής και της Ασίας αυξάνεται ολοένα και περισσότερο.

¹ Αμιτσης Γ., Λαζαρίδη Γ., «*Νομικές και κοινωνικοπολιτικές Διαστάσεις της Μετανάστευσης στην Ελλάδα*» εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2001 σελ 223

² Δαμανάκης Μ., Κωνσταντινίδης Στ., Τάμης Αν., *Νέα μετανάστευση από και προς την Ελλάδα*, Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΚΕΜΕ, ΣΕΛ 227 (e – class)

Βασικός στόχος για την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η ύπαρξη μιας μακρόπνοης και ολοκληρωμένης ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής που θα βασίζεται στην αλληλεγγύη. Η μεταναστευτική πολιτική έχει ως στόχο να καθιερώσει μια ισορροπημένη προσέγγιση έναντι της νόμιμης και της παράτυπης μετανάστευσης³.

Μετά την κορύφωση της μεταναστευτικής κρίσης το 2015, η ΕΕ εφάρμοσε μέτρα για τη βελτίωση του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων και των μεταναστευτικών ρευμάτων. Κατόπιν τούτου, οι παράνομες αφίξεις στην ΕΕ μειώθηκαν κατά περισσότερο από 90%. Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της εντείνουν τις προσπάθειές τους προκειμένου να θεσπίσουν μια αποτελεσματική, ανθρωπιστική και ασφαλή ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική⁴.

³ Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «Μεταναστευτική πολιτική». Διαθέσιμο στο :

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/152/%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7> (ανακτήθηκε 1/11/2020)

⁴ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, «Μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ» Διαθέσιμο στο :<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/migratory-pressures/> (ανακτήθηκε 1/11/2020)

Κεφάλαιο 1. Αποσαφήνιση εννοιών

1.1 Βασικοί ορισμοί και διακρίσεις εννοιών

Η μετανάστευση αποτελεί ένα φαινόμενο πολυδιάστατο και πολυεπίπεδο. Η πολυπλοκότητά του οφείλεται στο γεγονός ότι αποτελεί ένα φαινόμενο εγγενές της ανθρώπινης εξέλιξης και συνεπώς αφορά πολλούς τομείς όπως αυτόν της πολιτικής, της οικονομίας, του πολιτισμού, αλλά και της κοινωνιολογίας και της ψυχολογίας. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να γίνει ένας διαχωρισμός των σημαντικών εννοιών της μετανάστευσης (νόμιμης και παράνομης), του μετανάστη, του πρόσφυγα, του δικαιούχου διεθνούς προστασίας, του αιτούντα/ουσας διεθνούς προστασίας και της μεταναστευτικής πολιτικής.

Μετανάστευση: Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (EMN), ο ορισμός της μετανάστευσης περιλαμβάνει τη μεταβολή του τόπου διαμονής ενός προσώπου είτε σε άλλο κράτος (διεθνής μετανάστευση), είτε εντός ενός κράτους (εσωτερική μετανάστευση) για διάστημα περισσότερο από ένα χρόνο ανεξαρτήτως αιτιών, εθελοντικής ή μη μετακίνησης, μέσων που χρησιμοποιούνται για την πραγμάτωσή της, και νόμιμης ή παράτυπης διέλευσης. Σε επίπεδο Ε.Ε. η μετανάστευση αποτελεί μια πράξη η οποία σχετίζεται με τη μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός προσώπου (που προηγουμένως διέμενε είτε σε άλλο κράτος-μέλος, είτε σε τρίτη χώρα) στην επικράτεια ενός κράτος-μέλους για ένα διάστημα όχι μικρότερο των 12 μηνών⁵.

Η μετανάστευση, με βάση το καθεστώς εισόδου και παραμονής στη χώρα υποδοχής, διακρίνεται σε *Νόμιμη και Παράνομη Μετανάστευση*.

Νόμιμη Μετανάστευση: Νόμιμοι μετανάστες είναι τα πρόσωπα τα οποία έχουν εισέλθει και παραμένουν νόμιμα στη χώρα, η παρουσία τους έχει καταγραφεί από τις αρμόδιες αρχές και είναι εφοδιασμένα με την απαιτούμενη άδεια παραμονής και εργασίας. Οι μετανάστες ξένης εθνικότητας διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες: α) Όσοι προέρχονται από κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι έχουν δικαίωμα ελεύθερης εγκατάστασης. β) Οι υπήκοοι

⁵ Έντα Γκέμη και Άννα Τριανταφυλλίδου, *Αλφαβητάρι της Μετανάστευσης*, ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ & ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ(ΕΛΙΑΜΕΠ), Ιούνιος 2015 ΚΕΙΜΕΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Νο64/2015, σελ. 13. Διαθέσιμο στο : <http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2015/06/Alvafitari.pdf> (ανακτήθηκε 1/11/2020)

τρίτων χωρών, για την είσοδο και παραμονή των οποίων στη χώρα απαιτείται διαδικασία προέγκρισης.⁶

Στην ΕΕ το καθεστώς των νόμιμων μεταναστών ρυθμίζεται από τρεις Οδηγίες και έναν Κανονισμό του Συμβουλίου, που εκδόθηκαν την περίοδο 2003-2004. Πιο συγκεκριμένα η Οδηγία 2003/109/ΕΚ⁷ περιλαμβάνει όσους έχουν στην κατοχή τους άδεια παραμονής επί μακρόν διαμένοντος σε κάποιο κράτος – μέλος, την οποία άδεια απέκτησαν μετά από πενταετή «νόμιμη» και αδιάλειπτη παραμονή τους στο εν λόγω κράτος. Στην συνέχεια η Οδηγία 2003/86/ΕΚ⁸, η οποία αναφέρεται στο δικαίωμα της οικογενειακής επανένωσης. Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και η Οδηγία 2004/38/ΕΚ⁹ του Συμβουλίου, η οποία διασφαλίζει το δικαίωμα των πολιτών της ΕΕ και των μελών της οικογένειάς τους να κυκλοφορούν και να κινούνται ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών – μελών καθ' εφαρμογή των όρων της κοινής αγοράς και της κατάργησης των συνόρων.¹⁰

Παράνομη Μετανάστευση: στο δίκαιο της ΕΕ, ο όρος «παράνομη» μετανάστευση περιλαμβάνει μια σειρά από περιπτώσεις ή άτομα. Πιο συγκεκριμένα το σχέδιο δράσης του Συμβουλίου C142/2002¹¹ αναφέρεται σε υπηκόους «τρίτων» χωρών, οι οποίοι με πλαστά ταξιδιωτικά έγγραφα (ταυτότητες, διαβατήρια, άδειες παραμονής) ή και χωρίς αυτά εισέρχονται

⁶ Το φαινόμενο της μετανάστευσης του Αστυν. Α' Αδάμ Παραδεισιάνου, Διαθέσιμο στο : http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1852EN (ανακτήθηκε 1/10/2020)

⁷ ΟΔΗΓΙΑ 2003/109/ ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 25ης Νοεμβρίου 2003 σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Διαθέσιμο στο : https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/06/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CE%95%CE%9A-2003_109.pdf (ανακτήθηκε 10/10/2020)

⁸ ΟΔΗΓΙΑ 2003/86/ ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 22ας Σεπτεμβρίου 2003 σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Διαθέσιμο στο: https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/06/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CE%95%CE%9A-2003_86.pdf (ανακτήθηκε 11/10/2020)

⁹ ΟΔΗΓΙΑ 2004/38/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 29ης Απριλίου 2004, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωση, Διαθέσιμο στο : https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/06/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CE%95%CE%9A-2004_38.pdf (ανακτήθηκε 12/10/2020)

¹⁰ Βούλγαρη Αικατερίνη, Μαργαρόνη Μαίρη, Ερευνητές: Βελέντζα Χριστίνα, Γιαννακοπούλου Ελένη *Πτυχές του Μεταναστευτικού Ζητήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Ινστιτούτο Έρευνας & Κατάρτισης Ευρωπαϊκών Θεμάτων Ι.Ε.Κ.Ε.Θ, Αθήνα 2014. Σελ : 12-13

¹¹ Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, c142/2002 Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2002:142:FULL&from=EN> (ανακτήθηκε 1/10/2020)

στο έδαφος κρατών – μελών της ΕΕ «παράνομως», με την βοήθεια διακινητών διαμέσου ξηράς, θάλασσας ή αέρος¹². Σε ότι αφορά την παράνομη είσοδο σε μια χώρα, διακρίνονται δυο υποκατηγορίες: α) η εμπορία ανθρώπων (trafficking) και η λαθραία μεταφορών ανθρώπων (human smuggling). Η πρώτη περιλαμβάνει τη θέση του μετακινούμενου προσώπου σε μειονεκτική επαγγελματική απασχόληση μέσω της παροχής βοήθειας για παράνομη μετανάστευση. Δημιουργεί δηλαδή μια κατάσταση που εμπεριέχει τις ακόλουθες πτυχές: χρέωση υπέρογκων ποσών για το ταξίδι, κλοπή – κατάσχεση προσωπικών ειδών, χρημάτων και ταυτοτήτων (ταξιδιωτικά έγγραφα κ). Η δεύτερη αφορά μόνο στην «ηθελημένη» διευκόλυνση για οικονομικό κέρδος, παράνομης εισόδου, παραμονής ή απασχόλησης ενός αλλοδαπού στην επικράτεια ενός Κράτους σε αντίθεση με τους εν ισχύ νόμους και πρακτικές του εν λόγω κράτους ¹³.

Μετανάστης/Μετανάστρια.: Ο όρος αναφέρεται στο άτομο και τα μέλη της οικογένειας που μετακινούνται σε μια άλλη χώρα ή περιοχή για να αναζητήσουν καλύτερες υλικές και κοινωνικές συνθήκες καθώς και για να βελτιώσουν το προσδόκιμο των ίδιων και των μελών των οικογενειών τους. Σύμφωνα μάλιστα με τον ορισμό που δίνει ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, απαραίτητη προϋπόθεση για να χαρακτηριστεί κάποιος ως μετανάστης/μετανάστρια είναι να διαβεί μακριά από τη χώρα που γεννήθηκε ή τη χώρα της οποίας έχει την εθνικότητα, για περισσότερους από 12 μήνες.

Οι μετανάστες εμπίπτουν σε μια από τις παρακάτω κατηγορίες:

- *Οικονομικός μετανάστης/Οικονομική μετανάστρια.* Ως οικονομικός μετανάστης/οικονομική μετανάστρια χαρακτηρίζεται το άτομο που αποδημεί με απώτερο σκοπό τη βελτίωση της οικονομικής κατάστασής του.
- *Μετανάστης για σπουδές ή έρευνα:* οι μετανάστες αυτής της κατηγορίας πρέπει να πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις όπως να διαθέτουν έγκυρα ταξιδιωτικά έγγραφα, αν είναι ανήλικοι

¹² Βούλγαρη Αικατερίνη, Μαργαρώνη Μαίρη, Ερευνητές: Βελέντζα Χριστίνα, Γιαννακοπούλου Ελένη *Πτυχές του Μεταναστευτικού Ζητήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Ινστιτούτο Έρευνας & Κατάρτισης Ευρωπαϊκών Θεμάτων Ι.Ε.Κ.Ε.Θ, Αθήνα 2014 Αθήνα 2014. Σελ : 123

¹³ Σαμπατάκου Ελένη-Ανδριανή, *Ερμηνεύοντας την εξέλιξη της κοινής μεταναστευτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης : νομοθετική, θεσμική, επιχειρησιακή εξέλιξη : δρώντες, δομές και διάδραση*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2010. Σελ. : 84-85

γονική άδεια, ενδεχόμενος να τους ζητηθεί να αποδείξουν ότι διαθέτουν τα οικονομικά μέσα για να καλύψουν τις σπουδές τους.

- *Μετανάστες για οικογενειακή επανένωση*: η διαφύλαξη της οικογενειακής ζωής που ζουν στην ΕΕ είναι ιδιαίτερα σημαντική για την χώρα υποδοχής. Στην ΕΕ ισχύουν ενιαίοι κανόνες σχετικά με την οικογενειακή επανένωση

Πρόσφυγας: Σύμφωνα με το αρ. 1Α § 2 εδ. 1 της Σύμβασης της Γενεύης¹⁴, πρόσφυγας θεωρείται «κάθε πρόσωπο το οποίο λόγω δικαιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως ή πολιτικών πεποιθήσεων βρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή, λόγω του φόβου τούτου, δεν επιθυμεί να απολαύσει την προστασία της χώρας αυτής, ή εάν δεν έχει υπηκοότητα και βρίσκεται, συνεπεία τέτοιων γεγονότων, εκτός της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του δεν δύναται ή, λόγω του φόβου αυτού, δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν».

Ο πρόσφυγας διαφοροποιείται από τον οικονομικό μετανάστη, καθώς ο πρώτος εξαναγκάζεται για συγκεκριμένους λόγους να εγκαταλείψει τη χώρα του, της οποίας δεν απολαμβάνει πλέον την προστασία, ενώ ο δεύτερος επιλέγει να αναχωρήσει από τη χώρα του βάσει οικονομικών κριτηρίων ενώ εξακολουθεί να απολαμβάνει την προστασία αυτής. Συνεπώς, οι πρόσφυγες -σε αντίθεση με τους μετανάστες- δεν μπορούν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους όποτε θελήσουν, λόγω των επικρατουσών εκεί συνθηκών. Ο πυρήνας της προστασίας που απολαμβάνουν οι πρόσφυγες βάσει της Σύμβασης της Γενεύης βρίσκεται στα άρθρα 31-33 αυτής

Δικαιούχος διεθνούς προστασίας. Σύμφωνα με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, δικαιούχος διεθνούς προστασίας είναι όποιος-α βρίσκεται εκτός της χώρας καταγωγής του/της ή της συνήθους διαμονής του/της και αδυνατεί ή δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν λόγω:

- βάσιμου και δικαιολογημένου φόβου δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα ή λόγω πολιτικών πεποιθήσεων (προσφυγικό καθεστώς)

¹⁴ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ 1951 ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ Διαθέσιμο στο : <https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2018/01/04-symvasiprotokollo.pdf> (ανακτήθηκε 1/10/2020)

- σοβαρών και αδιάκριτων απειλών κατά της ζωής του, της σωματικής του ακεραιότητας ή της ελευθερίας του που οφείλονται σε γενικευμένη βία ή σε γεγονότα που διαταράσσουν σοβαρά τη δημόσια τάξη (καθεστώς επικουρικής προστασίας, ανθρωπιστικό καθεστώς)

Αιτών διεθνούς προστασίας/Αιτούσα διεθνούς προστασίας: είναι ο/η αλλοδαπός/ή ή ανιθαγενής που δηλώνει προφορικά ή γραπτά σε οποιαδήποτε αρμόδια κρατική αρχή ότι ζητά άσυλο ή ζητά να μην απελαθεί γιατί φοβάται δίωξη λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή πολιτικών πεποιθήσεων, ή γιατί κινδυνεύει να υποστεί σοβαρή βλάβη στη χώρα καταγωγής ή προηγούμενης διαμονής του/της, ιδίως γιατί κινδυνεύει με θανατική ποινή ή εκτέλεση, με βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή κινδυνεύει η ζωή ή η ακεραιότητά του/της λόγω διεθνούς ή εμφύλιας σύρραξης. Σημειώνεται ότι δεν αναγνωρίζεται ως δικαιούχος διεθνούς προστασίας κάθε αιτών/αιτούσα άσυλο, αλλά κάθε πρόσφυγας/γυναίκα πρόσφυγας είναι κατ' αρχήν αιτών/αιτούσα άσυλο.

Τέλος, σημειώνεται ότι παρότι οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας συγχέονται με τους μετανάστες/μετανάστριες, η διαφορά του καθεστώτος αυτών των δύο ομάδων είναι αρκετά σαφής. Οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας δεν επιλέγουν να εγκαταλείψουν τις χώρες τους, αλλά αναγκάζονται λόγω του φόβου δίωξης ή του φόβου για κίνδυνο της ζωής τους. Αντίθετα, οι μετανάστες και οι μετανάστριες απολαμβάνουν την προστασία των πατρίδων τους, αλλά επιλέγουν με τη βούλησή τους να αναχωρήσουν από αυτές, για παράδειγμα για να βελτιώσουν την οικονομική τους κατάσταση ή λόγω οικογενειακών δεσμών.

Μεταναστευτική Πολιτική : Η μεταναστευτική πολιτική ορίζεται ως το σύνολο των μέτρων και των υιοθετημένων πολιτικών και κοινωνικών πρακτικών, το οποίο αφενός ρυθμίζει και ελέγχει την είσοδο τη διαμονή και την απασχόληση των μεταναστών/μεταναστριών, των δικαιούχων διεθνούς προστασίας και των αιτούντων/αιτουσών αυτής και, αφετέρου, αντιμετωπίζει και απευθύνεται στους ήδη εγκατεστημένους μεταναστευτικούς πληθυσμούς στο έδαφος της χώρας υποδοχής .

Ο παραπάνω ορισμός είναι ευρύς και πολυδιάστατος και, ως εκ τούτου, καταδεικνύει τη μεγάλη σημασία που έχει η άσκηση μεταναστευτικής πολιτικής τόσο για την εξωτερική επιβεβαίωση της εθνικής κυριαρχίας ενός κράτους όσο και για την εσωτερική συνοχή μιας κοινωνίας. Η μεταναστευτική πολιτική διαφέρει από χώρα σε χώρα, από ήπειρο σε ήπειρο και από

περίοδο σε περίοδο ανάλογα με τις παγκόσμιες και επιμέρους πολιτικές και κοινωνικοοικονομικές συνθήκες και ανάλογα με τις διακρατικές συμφωνίες που κατά καιρούς συνάπτονται ανάμεσα σε δύο ή και περισσότερες χώρες.

1.2 Μεταναστευτική Πολιτική της ΕΕ.

Βασικός στόχος για την Ευρωπαϊκή Ένωση είναι η ύπαρξη μιας μακρόπνοης και ολοκληρωμένης ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής που θα βασίζεται στην αλληλεγγύη. Η μεταναστευτική πολιτική έχει ως στόχο να καθιερώσει μια ισορροπημένη προσέγγιση έναντι της νόμιμης και της παράτυπης μετανάστευσης. Η ΕΕ έχει την αρμοδιότητα να καθορίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες υπήκοοι τρίτων χωρών εισέρχονται και διαμένουν νόμιμα σε ένα κράτος μέλος, μεταξύ άλλων για σκοπούς οικογενειακής επανένωσης. Τα κράτη μέλη διατηρούν το δικαίωμα να καθορίζουν τον επιτρεπόμενο αριθμό υπηκόων τρίτων χωρών που εισέρχονται στο έδαφός τους για αναζήτηση εργασίας. Η Ένωση απαιτείται να λαμβάνει μέτρα πρόληψης και περιστολής της παράτυπης μετανάστευσης, κυρίως μέσω της εφαρμογής αποτελεσματικής πολιτικής επιστροφής, με πλήρη σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επίσης, η Ένωση έχει την αρμοδιότητα σύναψης συμφωνιών με τρίτες χώρες για την επανεισδοχή στις χώρες καταγωγής τους ή προέλευσης των υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι δεν πληρούν ή δεν πληρούν πλέον τις προϋποθέσεις εισόδου, παρουσίας ή διαμονής σε ένα από τα κράτη μέλη.

Στόχος της ΕΕ είναι να δημιουργήσει μια ισορροπημένη προσέγγιση για την διαχείριση της νόμιμης μετανάστευσης και την καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης. Η σωστή διαχείριση των μεταναστευτικών ρευμάτων συνεπάγεται την εξασφάλιση δίκαιης μεταχείρισης των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στα κράτη μέλη, την ενίσχυση των μέτρων για την καταπολέμηση της παράτυπης μετανάστευσης, της παράνομης διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων, και την προώθηση στενής συνεργασίας με τις τρίτες χώρες σε όλους τους τομείς. Επίσης είναι η ανάπτυξη ενός ενιαίου επιπέδου δικαιωμάτων και υποχρεώσεων για τους νόμιμους μετανάστες, ισάξιο με αυτό που απολαμβάνουν οι ευρωπαίοι πολίτες.¹⁵

¹⁵Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή ένωση . Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο . «Μεταναστευτική πολιτική» Διαθέσιμο στο :

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/152/%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD>

Κεφάλαιο 2. Η Μεταναστευτική Πολιτική της Ε.Ε. υπό το πρίσμα των Συνθηκών

2.1 Από την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας στην Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα ξεκίνησε την δεκαετία του '50 ως οικονομικό εγχείρημα με κύριο στόχο την επίτευξη μιας κοινής αγοράς. Ως οικονομικό εγχείρημα συμπεριέλαβε ζητήματα που αφορούσαν στην ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων πολιτών των κρατών μελών της Κοινότητας¹⁶. Στην ιδρυτική Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας¹⁷ δεν υπήρχε ρητή αναφορά για μία συγκεκριμένη Ευρωπαϊκή Μεταναστευτική Πολιτική, πέραν του απώτερου στόχου της ΕΟΚ να θεσπίσει μέσα στα επόμενα χρόνια την ελευθερία διακίνησης προσώπων εντός των συνόρων της Ένωσης. Το πρώτο ρήγμα στην αντίσταση των κρατών ως προς την αποκλειστική αρμοδιότητά τους στη ρύθμιση ζητημάτων περί μετανάστευσης σημειώθηκε με το πρόγραμμα των τριών σταδίων που εισήγαγε ο Κανονισμός 15/61/ΕΟΚ του Συμβουλίου όπου αναγνωριζόταν εμμέσως η ύπαρξη πολιτών τρίτων χωρών, εργαζομένων, και μη, και προσώπων χωρίς υπηκοότητα (απατρίδων) στο έδαφος των κρατών – μελών της ΕΟΚ ¹⁸. Η αναγνώριση αυτή εδραιώθηκε με την υιοθέτηση του «Προγράμματος Δράσης Υπέρ των Μεταναστών Εργαζομένων και των Οικογενειών τους (1974).

2.1.1.Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη

Ορόσημο για την Κοινή Πολιτική Μετανάστευσης και Ασύλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη. Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΕΕΠ) ¹⁹ αποσκοπούσε στην

[%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7](#) (ημ προσβ 21/10/2020)

¹⁶ Σαμπατάκου Ελένη-Ανδριανή, *Ερμηνεύοντας την εξέλιξη της κοινής μεταναστευτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης : νομοθετική, θεσμική, επιχειρησιακή εξέλιξη : δρώντες, δομές και διάδραση*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2010. Σελ. : 214-215

¹⁷ Υπεγράφη στη Ρώμη (Ιταλία) στις 25 Μαρτίου 1957 και τέθηκε σε ισχύ την 1 Ιανουαρίου 1958.

¹⁸ Σαμπατάκου Ελένη-Ανδριανή, *Ερμηνεύοντας την εξέλιξη της κοινής μεταναστευτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης : νομοθετική, θεσμική, επιχειρησιακή εξέλιξη : δρώντες, δομές και διάδραση*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2010. Σελ. : 215-216

¹⁹ *Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη*, Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:11986U/TXT&from=EL> (ανακτήθηκε 15/10/2020)

αναθεώρηση των Συνθηκών της Ρώμης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας.

Αυτό έγινε για να δοθεί νέα ώθηση στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και για να ολοκληρωθεί η εσωτερική αγορά (ένας χώρος χωρίς εσωτερικά σύνορα στον οποίο διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των ατόμων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων) έως την 1η Ιανουαρίου 1993²⁰. Είχε σκοπό να προετοιμάσει την πορεία της ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μεταξύ των κέντρων βάρους προβλεπόταν μέτρα για τον κοινό έλεγχο των εξωτερικών συνόρων και ρυθμίσεις στον τομέα της εισόδου και της παραμονής πολιτών από τρίτες χώρες.

2.2 Σένγκεν - Συμφωνία και Σύμβαση

Με τη συμφωνία Σένγκεν, που υπογράφηκε στις 14 Ιουνίου 1985, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, οι Κάτω Χώρες και το Λουξεμβούργο συμφώνησαν την προοδευτική κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορά τους καθώς και τη θέσπιση καθεστώτος ελεύθερης κυκλοφορίας όλων των υπηκόων των χωρών οι οποίες την έχουν υπογράψει, των άλλων χωρών της ΕΕ ή τρίτων χωρών.

Η Σύμβαση Σένγκεν συμπληρώνει τη συμφωνία και καθορίζει τις προϋποθέσεις εφαρμογής και τις εγγυήσεις για την υλοποίηση ενός χώρου χωρίς ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα. Υπογράφηκε από τις εν λόγω 5 χώρες στις 19 Ιουνίου 1990 και άρχισε να ισχύει από το 1995. Η συμφωνία και η σύμβαση Σένγκεν, καθώς και οι συναφείς συμφωνίες και κανόνες αποτελούν το επονομαζόμενο «κεκτημένο Σένγκεν», το οποίο ενσωματώθηκε στο πλαίσιο της ΕΕ το 1999 και αποτελεί ενωσιακή νομοθεσία²¹.

Η Σύμβαση Σένγκεν I (1985) ήταν διακρατική συμφωνία χωρίς να συμπεριληφθούν τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και αφορούσε αρχικά τα κράτη της BENELUX, την Γαλλία και την Γερμανία. Οι ακριβείς εκτελεστικές διατάξεις θεσπίστηκαν με την δεύτερη σύμβαση του 1990. Τα συμβαλλόμενα κράτη συμφώνησαν στον ενιαίο έλεγχο των εξωτερικών συνόρων, στις

²⁰ Η *Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη*, Διαθέσιμο στο : http://publications.europa.eu/resource/ellar/2c740fbc-ca31-4042-878e-945d87f1c65c.0004.03/DOC_1 (ανακτήθηκε 15/10/2020)

²¹ ΣΕΝΓΚΕΝ (ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΣΗ), Διαθέσιμο στο : https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/schengen_agreement.html?locale=el (ανακτήθηκε 16/10/2020)

προϋποθέσεις εισόδου και παραμονής πολιτών από τρίτες χώρες, στην αρμοδιότητα της αντιμετώπισης αιτήσεων χορήγησης ασύλου και στην οργάνωση του Schengen Information System SIS (Σύστημα Πληροφόρησης του Σένγκεν).

Στο Σένγκεν II ορίστηκε ότι τα συμβαλλόμενα μέρη υποχρεούνται να επιβάλουν κυρώσεις σε μη επιτρεπόμενη διάβαση των εξωτερικών συνόρων, εκτός των καθορισμένων συνοριακών σημείων. Επιπλέον η Εκτελεστική Συμφωνία του Σένγκεν προβλέπει ότι στην περίπτωση παράνομων διαβάσεων των συνόρων αρμόδιο για τον έλεγχο αίτησης χορήγησης ασύλου είναι εκείνο το κράτος μέλος από τα εξωτερικά σύνορα του οποίου πέρα για πρώτη φορά ο αιτών άσυλο²².

Το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν (SIS) δημιουργήθηκε για να βοηθήσει στη διατήρηση της εσωτερικής ασφάλειας εντός των κρατών του χώρου Σένγκεν λόγω της απουσίας ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα. Πρόκειται για σύστημα πληροφοριών μεγάλης κλίμακας που επιτρέπει στην αστυνομία, στις αρχές που είναι αρμόδιες για τη μετανάστευση, στις δικαστικές και άλλες αρχές να εισάγουν και να συμβουλευόμαστε καταχωρίσεις για εξαφανισθέντα πρόσωπα, για πρόσωπα ή αντικείμενα που συνδέονται με ποινικά αδικήματα και για υπηκόους τρίτων χωρών που δεν επιτρέπεται να εισέλθουν ή να παραμείνουν στον χώρο Σένγκεν.²³

Ωστόσο, η ταχεία τεχνολογική αλλαγή και η γεωγραφική μεγέθυνση της ΕΕ κατέστησε απαραίτητη την αντικατάσταση αυτού του συστήματος πρώτης γενιάς. Για να επιτραπεί η μεγέθυνση του χώρου Σένγκεν ώστε να υποδεχτεί νέες χώρες της ΕΕ, σχεδιάστηκε μια ενημερωμένη έκδοση του SIS (το SIS II). Ήταν επίσης απαραίτητη η βελτίωσή του, ώστε να αντικατασταθεί το αρχικό σύστημα με ένα καλύτερα ενημερωμένο σύστημα που προσφέρει πρόσθετες λειτουργίες. Μεταξύ άλλων, το SIS II επιτρέπει τη χρήση βιομετρικών στοιχείων, νέα

²² «Η μεταναστευτική πολιτική της Ευρώπης» του Ευρωβουλευτή Ιωάννη Μ. Βαρβιτσιώτη με την συνεργασία του Γαβριήλ Καμπούρογλου. Σελ: 17-18

²³ Όσα χρειάζεται να γνωρίζετε για τη Συνθήκη Σένγκεν, Lawspot.gr. Διαθέσιμο στο : <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/voithitika-kemena/osa-hreiazetai-na-gnorizete-gia-ti-synthiki-sengken> (ανακτήθηκε 16/10/2020)

είδη καταχωρήσεων και τη δυνατότητα σύνδεσης διαφορετικών καταχωρήσεων μεταξύ τους (όπως μια καταχώρηση για ένα πρόσωπο και μια καταχώρηση για ένα όχημα).²⁴

2.3 Σύμβαση Δουβλίνου

Στις 15/06/1990 υιοθετείται η Σύμβαση του Δουβλίνου²⁵ μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ²⁶ η οποία τίθεται σε ισχύ στις 19/8/1997. Υπογράφηκε για να διευθετήσει το ζήτημα των αιτούντων άσυλο μέσα σε ένα χώρο ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών και προσώπων. Με την εφαρμογή του κεκτημένου Schengen υπήρχε ανησυχία για τη δημιουργία πολλαπλών προβλημάτων που θα μπορούσε να επιφέρει η εσωτερική αγορά, όπως αύξηση του αριθμού των ατόμων που μετακινούνται από κράτος σε κράτος, κατάθεση πολλαπλών αιτήσεων για άσυλο από το ίδιο πρόσωπο σε διαφορετικά κράτη, καθυστερήσεις στη διαδικασία εξέτασης των αιτημάτων για άσυλο.

Αναφορικά λοιπόν με το άσυλο αποφασίστηκε η γενικευμένη και απεριόριστη εφαρμογή της Σύμβασης της Γενεύης για τους πρόσφυγες με μέτρα που τείνουν σε μια ανοικτή και διαφανή διαδικασία αναγνώρισης του πρόσφυγα και επιτρέπουν την εισαγωγή ενός ενιαίου ευρωπαϊκού συστήματος χορήγησης ασύλου. Στόχος των νέων ρυθμίσεων είναι, ανάμεσα σε άλλα, και η αποφυγή του φαινομένου του «*Asylum shopping*», δηλαδή της αναζήτησης εκείνης της χώρας στην οποία θα υποβληθεί η αίτηση ασύλου με τις μεγαλύτερες πιθανότητες αναγνώρισης της προσφυγικής ιδιότητας.²⁷

Με την σύμβαση αυτή καθορίζεται ότι τα κράτη – μέλη διασφαλίζουν την εκ μέρους των αρμοδίων υπηρεσιών τους εξέταση της αιτήσεως παροχής ασύλου οποιουδήποτε αλλοδαπού η οποία υποβάλλεται στα σύνορα ή εντός της επικράτειάς τους (άρθρο 3.1). Την αίτηση εξετάζει ένα

²⁴ Από το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS I+) στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς (SIS II) Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:jl0010> (ανακτήθηκε 16/10/2020)

²⁵ Σύμβαση Δουβλίνου [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:41997A0819\(01\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:41997A0819(01)&from=EL) (ανακτήθηκε 16/10/2020)

²⁶ Οι χώρες που υπέγραψαν τη Σύμβαση του Δουβλίνου την 1^η Σεπτεμβρίου του 1997 ήταν : Βέλγιο, Δανία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία, και Ηνωμένο Βασίλειο, την 1η Οκτωβρίου 1997 Αυστρία και Σουηδία, και την 1η Ιανουαρίου 1998 Φινλανδία.

²⁷ Κόντης Αντώνης, *Ευρωπαϊκή και ελληνική πολιτική ασύλου : κέντρα υποδοχής προσφύγων και αιτούντες άσυλο με απορριφθείσα αίτηση στην Ελλάδα*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2005 Σελ. 54

μόνο κράτος μέλος το οποίο ορίζεται βάσει των κριτηρίων που ορίζει η σύμβαση (άρθρο 3.2). Επίσης ορίζεται ότι το κάθε κράτος εξετάζει την αίτηση σύμφωνα με την εθνική του νομοθεσία και τις διεθνείς του υποχρεώσεις. Ουσιαστικά η Σύμβαση είχε σκοπό να ορίσει ποιο κράτος μέλος είναι αρμόδιο για τον έλεγχο αίτησης ασύλου που έχει υποβληθεί και ποιες οι υποχρεώσεις του στην εκτέλεση της διαδικασίας χορήγησης ασύλου.

Το 2003, η Σύμβαση του Δουβλίνου αντικαταστάθηκε από τον Κανονισμό 343/2003²⁸, γνωστός ως Δουβλίνο II. Σκοπός του κανονισμού αυτού ήταν ο προσδιορισμός του κράτους μέλους που ήταν υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου η οποία υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας, αλλά και ο καθορισμός λογικών προθεσμιών για κάθε στάδιο της διαδικασίας προσδιορισμού του υπεύθυνου κράτους μέλους. Δεδομένου πως η επίτευξη των στόχων του κανονισμού είναι αδύνατον να υλοποιηθεί μόνο από τα κράτη μέλη, αλλά σε ενωσιακό επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να θεσπίσει μέτρα σύμφωνα με τη θεμελιώδη αρχή της επικουρικότητας. Παράλληλα, ο κανονισμός πρέπει να αποκλείσει την δυνατότητα πολλαπλής υποβολής αίτησης και να επιτρέπεται σε κάθε αιτούντα μόνο μια διαδικασία ασύλου εντός της ΕΕ. Η αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού αυτού εξασφαλίστηκε μέσω της δημιουργίας συστήματος σύγκρισης των ψηφιακών δακτυλικών αποτυπωμάτων (EURODAC) ο οποίος τέθηκε σε λειτουργία στα μέσα Ιανουαρίου του 2003.

Ο Κανονισμός Δουβλίνο II τροποποιήθηκε με τον Κανονισμό 604/2013 (Δουβλίνο III)²⁹, που ισχύει από την 01/01/2014. Τα σημεία στα οποία διαφοροποιείται από τον προκάτοχό του είναι η εισαγωγή μηχανισμού έγκαιρης προειδοποίησης, προετοιμασίας και διαχείρισης κρίσεων σε κράτος μέλος υπό την εποπτεία της Ένωσης και η επιβεβαίωση νομολογίας του ΔΕΕ όπου ο νέος κανονισμός μεταβάλλει το αμάχητο τεκμήριο της ασφαλούς πρώτης χώρας υποδοχής και προβλέπει πως, όταν είναι αδύνατη η μεταφορά του αιτούντος άσυλο στο κράτος μέλος που

²⁸ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ(ΕΚ)αριθ.343/2003ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥτης18ης Φεβρουαρίου2003για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας. Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R0343&from=EL> (ανακτήθηκε 16/10/2020)

²⁹ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 604/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26^{ης} Ιουνίου 2013για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτηση ζδιεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (αναδιатύπωση). Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0604&from=ES> (ανακτήθηκε 16/10/2020)

πρωτίστως έχει προσδιοριστεί ως υπεύθυνο για την επεξεργασία της αίτησής του, εξαιτίας της ύπαρξης βάσιμων λόγων να υπάρχει ο κίνδυνος απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης.

2.4 Συνθήκη του Μάαστριχτ

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση³⁰ υπογράφηκε στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992 και τέθηκε σε ισχύ την 1^η Νοεμβρίου 1993. Η ειδοποιός διαφορά σε σχέση με την μέχρι τότε διαχείριση της μετανάστευσης βρίσκεται στο γεγονός ότι η μετανάστευση από την Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μετά περιλαμβάνεται ρητά σε κείμενο Συνθήκης. Η αύξηση του μεταναστευτικού όγκου, η κοινή αγορά και η κατάργηση των εσωτερικών συνόρων, κατέδειξαν την αναγκαιότητα της συμπερίληψης του ζητήματος στην ημερήσια διάταξη της διακυβερνητικής διάσκεψης.

Η Συνθήκη δημιουργεί την Ευρωπαϊκή Ένωση και περιλαμβάνει τρία ξεχωριστά σκέλη (πυλώνες):

- τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες,
- την Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας και
- τη συνεργασία μεταξύ των κυβερνήσεων της ΕΕ στον τομέα δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων.³¹

Η Διακυβερνητική Διάσκεψη του Μάαστριχτ αποφασίζει την ένταξη των ζητημάτων θεωρήσεων, ασύλου και μετανάστευσης στην Συνθήκη για την ΕΕ και τα ανακηρύσσει σε «θέματα κοινού ενδιαφέροντος». Το πεδίο δε θεωρήσεων (Visa) για να εισέρχονται στην επικράτεια των κρατών – μελών της ΕΕ άτομα τρίτων χωρών κοινοτικοποιείται πλήρως. Τα ζητήματα αυτά εντάσσονται στον τρίτο πυλώνα και τα υπάγει στη διακυβερνητική και άρα ομόφωνη και αδιαφανή διαδικασία λήψης αποφάσεων. Με αυτή την απόφαση έγινε αναμφισβήτητο το πρώτο καθοριστικό βήμα στην πορεία κοινοτικοποίησης της πολιτικής μετανάστευσης και ασύλου, η οποία βασιζόταν

³⁰ Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:11992M/TXT&from=EL> (ανακτήθηκε 21/10/2020)

³¹ Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0026> (ανακτήθηκε 21/10/2020)

μέχρι τότε στην αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών – μελών για την αποτροπή μαζικών προσφυγικών κινήσεων.³²

2.5 Συνθήκη του Άμστερνταμ

Βασικός σταθμός στην πορεία της Μεταναστευτικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασύλου της Ε.Ε. αποτέλεσε αδιαμφισβήτητα η Συνθήκη του Άμστερνταμ³³ (02-10-1997), καθώς επέφερε ένα πλέγμα πολιτικών αλλαγών στους εν λόγω τομείς. Στα βασικά επιτεύγματα της Συνθήκης του Άμστερνταμ συγκαταλέγεται -μεταξύ των άλλων- η ενσωμάτωση της Συνθήκης Σενγκεν (1985) στο επίσημο νομικό πλαίσιο της Ε.Ε., καθώς και η θεσμοθέτηση του χώρου «Δικαιοσύνης και Εσωτερικών υποθέσεων» (Justice and Home Affairs) υπό τον τίτλο IV για «Πολιτικές θεωρήσεων εισόδου (visa), ασύλου, μετανάστευσης και άλλων πολιτικών που αφορούν την ασφάλεια προσώπων»³⁴.

Με την θέση σε ισχύ της Συνθήκης του Άμστερνταμ την 1^η Μαΐου 1999, τα ζητήματα του ασύλου, της διάβασης των συνόρων και της μετανάστευσης έγιναν κεντρικής σημασίας πολιτικά θέματα της ΕΕ, μεταφερόμενα από τον τρίτο στον πρώτο πυλώνα. Η Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ανάγει επομένως την πολιτική της μετανάστευσης και ασύλου σε πραγματικό κοινοτικό ζήτημα. Κοινοτικός χαρακτήρας της μεταναστευτικής πολιτικής και της πολιτικής ασύλου σημαίνει συγκεκριμένα ότι οι σημαντικοί αυτοί τομείς της πολιτικής ρυθμίζονται πλέον από νομική άποψη δεσμευτικά, στην βάση προτάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο επίπεδο της³⁵.

Οι θεωρήσεις, το άσυλο, η μετανάστευση και άλλες πολιτικές σχετικές με την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων μετακινούνται από τη διακυβερνητική συνεργασία και γίνονται τμήμα

³² *Ευρωπαϊκή και ελληνική πολιτική ασύλου : κέντρα υποδοχής προσφύγων και αιτούντες άσυλο με απορριφθείσα αίτηση στην Ελλάδα*, Κόντης, Αντώνης. Αθήνα : Παπαζήσης, 2005. Σελ. 52

³³ *Συνθήκη του Άμστερνταμ* Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:11997D/TXT&from=EL> (ανακτήθηκε 20/10/2020)

³⁴ Κατινάκη Σωτηρία. *Η Μεταναστευτική Πολιτική της Ε.Ε. υπό το πρίσμα των Συνθηκών*. Power Politics 5 Ιουνίου 2018 . Διαθέσιμο στο: <https://powerpolitics.eu/%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%B7-%CF%83%CF%89%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%AF%CE%B1/> (ανακτήθηκε 21/10/2020)

³⁵ «*Η μεταναστευτική πολιτική της Ευρώπης*» του Ευρωβουλευτή Ιωάννη Μ. Βαρβιτσιώτη με την συνεργασία του Γαβριήλ Καμπούρογλου. Σελ: 18-19

της συνήθους διαδικασίας λήψης αποφάσεων της ΕΕ. Οι κυβερνήσεις της ΕΕ πρέπει, εντός 5 ετών, να εγκρίνουν μέτρα με σκοπό:

- την πρόληψη και την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, με παράλληλη διασφάλιση των δικαιωμάτων των υπηκόων χωρών εκτός ΕΕ
- την ενίσχυση της δικαστικής και διοικητικής συνεργασίας
- τις προδιαγραφές και τις διαδικασίες για τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ
- θέσπιση κανόνων για τις θεωρήσεις
- τον καθορισμό κριτηρίων και μηχανισμών για την εξέταση των αιτήσεων ασύλου.

Η Συμφωνία του Σένγκεν για ταξίδια χωρίς διαβατήριο εντός της ΕΕ ενσωματώνεται στο νομικό σύστημα της ΕΕ (μολονότι το Ηνωμένο Βασίλειο και η Ιρλανδία δεν συμμετέχουν στις ρυθμίσεις)³⁶.

Ο χρονικός περιορισμός των 5 ετών για την εναρμόνιση της κοινοτικής μεθόδου λήψης αποφάσεων λειτουργεί επιταχυντικά για την ολοκλήρωση της πολιτικής αλλά και αποφασιστικά για το περιεχόμενο της με την μετάβαση από την ρύθμιση ζητημάτων χαμηλής πολιτικής σε ρύθμιση ζητημάτων υψηλής πολιτικής. Χωρίς αμφιβολία οι αποφάσεις του Άμστερνταμ συντελούν στην εντατικοποίηση της διαδικασίας κοινοτικοποίησης της πολιτικής ασύλου και μετανάστευσης³⁷.

2.6 Συνθήκη της Νίκαιας - Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων υπογράφηκε από τους Προέδρους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της Επιτροπής και του Συμβουλίου στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας. Η Συνθήκη της Νίκαιας³⁸ που τροποποιεί τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τις Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και ορισμένες συναφείς Πράξεις

³⁶ Η Συνθήκη του Άμστερνταμ. Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=legisum%3A4301858> (ανακτήθηκε 21/10/2020)

³⁷ Ευρωπαϊκή και ελληνική πολιτική ασύλου : κέντρα υποδοχής προσφύγων και αιτούντες άσυλο με απορριφθείσα αίτηση στην Ελλάδα, Κόντης, Αντώνης. Αθήνα : Παπαζήσης, 2005. Σελ. 53

³⁸ Η Συνθήκη της Νίκαιας (26 Φεβρουαρίου 2001) έθεσε ως επιτακτική προτεραιότητα τη δημιουργία μίας εναρμονισμένης Πολιτικής Ασύλου στην Ε.Ε. μέσα στα επόμενα χρόνια, παρόλο που δεν επέφερε κάποια ουσιαστική αλλαγή στην έως τότε μεταναστευτική πολιτικής της Ένωσης.

υπογράφηκε παρουσία της Προέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Nicole Fontaine. Σκοπός της Συνθήκης της Νίκαιας ήταν η μεταρρύθμιση της θεσμικής δομής της Ευρωπαϊκής Ένωσης έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις της νέας διεύρυνσης. Η Συνθήκη της Νίκαιας δεν επέφερε ουσιαστικές μεταβολές αναφορικά με τον Τίτλο IV³⁹. Συγκεκριμένα επεξέτεινε την ειδική πλειοψηφία και τη διαδικασία του αρ. 251 (συναπόφαση) αναφορικά με τα άρθρα περί μετανάστευσης, αλλά με διαφοροποιημένο χρονικό σημείο έναρξης της εφαρμογής των κατά περίπτωση⁴⁰ Με τη Συνθήκη της Νίκαιας, αυξήθηκαν οι νομοθετικές και ελεγκτικές αρμοδιότητες του Κοινοβουλίου και επεκτάθηκε σε περισσότερους τομείς το σύστημα ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία στους κόλπους του Συμβουλίου⁴¹.

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε., ο οποίος παρότι δεν είναι δεσμευτικός, καταγράφει τα θεμελιώδη δικαιώματα των ευρωπαίων πολιτών, αλλά και των νόμιμων μεταναστών. Ιδιαίτερα σημαντικά τα άρθρα του που αφορούν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια (άρθρο 1), την απαγόρευση των βασανιστηρίων (άρθρο 4), το δικαίωμα στην ελευθερία και την ασφάλεια (άρθρο 6), το δικαίωμα ασύλου (άρθρο 18), την προστασία σε περίπτωση απομάκρυνσης, απέλασης και έκδοσης αλλοδαπού προς κράτος που διαθέτει σοβαρό κίνδυνο να του επιβληθεί η ποινή του θανάτου ή να υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή εξευτελιστική ποινή ή μεταχείριση (άρθρο 19), την απαγόρευση διακρίσεων (άρθρο 21) και τον σεβασμό της πολιτιστικής, θρησκευτικής και γλωσσικής πολυμορφίας (άρθρο 22)⁴².

³⁹ Τίτλος IV της Συνθήκης ΕΚ, σχετικά με την καθιέρωση ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης προϋποθέτει την ενσωμάτωση του κεκτημένου του Schengen, όπως αυτό προβλέπεται από το πρωτόκολλο που αποτελεί παράρτημα της Συνθήκης.

⁴⁰ Σαμπατάκου Ελένη-Ανδριανή, *Ερμηνεύοντας την εξέλιξη της κοινής μεταναστευτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης : νομοθετική, θεσμική, επιχειρησιακή εξέλιξη : δρώντες, δομές και διάδραση*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2010. Σελ. : 229

⁴¹ *Συνθήκη της Νίκαιας*. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Διαθέσιμο στο : <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-nice> (ανακτήθηκε 1/11/2020)

⁴² Κωνσταντία Νάτσιου, Δικηγόρος MSc, LLM, *Το θεσμικό πλαίσιο της μεταναστευτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Διαθέσιμο στο : https://www.huffingtonpost.gr/konstantia-natsiou/to-thesmiko-plaisio-tis-metanastefitikis-politikis-tis-evropaikis-ensis_b_18049756.html (ανακτήθηκε 1/11/2020)

2.7 Συνθήκη της Λισαβώνας

Η Συνθήκη της Λισαβώνας το 2009⁴³ αποτελεί συνθήκη-ορόσημο για την Ευρωπαϊκή Πολιτική Μετανάστευσης και Ασύλου, καθώς επέφερε μια σειρά σημαντικών νομοθετικών αλλαγών στους εν λόγω τομείς, προσδίδοντας παράλληλα για πρώτη φορά στην ιστορία υπερεθνικό χαρακτήρα στην Μεταναστευτική Πολιτική της Ε.Ε.

Με την συνθήκη της Λισαβώνας που υπογράφηκε στις 13 Δεκεμβρίου 2007 και τέθηκε σε ισχύ την 1^η Δεκεμβρίου 2009 καταργείται η δομή των πυλώνων στην ΕΕ και τα θέματα ασύλου και μετανάστευσης εντάσσονται στο «χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης» που ρυθμίζονται στα άρθρα 78 και 79 ΣΛΕΕ αντίστοιχα.

Σύμφωνα με το άρθρο 78 η ένωση αναπτύσσει κοινή πολιτική στους τομείς του ασύλου, της επικουρικής προστασίας και της προσωρινής προστασίας με στόχο να παρέχεται το κατάλληλο καθεστώς σε οποιονδήποτε υπήκοο τρίτης χώρας χρήζει διεθνούς προστασίας και να εξασφαλίζεται η τήρηση της αρχής της μη επαναπροώθησης. Η πολιτική αυτή πρέπει να συνάδει με τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και με το Πρωτόκολλο του 1967 περί του καθεστώτος των προσφύγων. Ήδη με τον Κανονισμό 343/2003, όπως τροποποιήθηκε το 2008, θεσπίζονται κριτήρια προσδιορισμού του κράτους που είναι αρμόδιο για την εξέταση της αίτησης χορήγησης ασύλου. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 79 ΣΛΕΕ, η Ένωση αναπτύσσει κοινή μεταναστευτική πολιτική, η οποία έχει ως στόχο να εξασφαλίζει, σε όλα τα στάδια, την αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, τη δίκαιη μεταχείριση των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στα κράτη μέλη καθώς και την ενισχυμένη πρόληψη της παράνομης μετανάστευσης και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων⁴⁴.

⁴³ *Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 7.6.2016. Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:12016ME/TXT> (ανακτήθηκε 15/11/2020)

⁴⁴ *Το θεσμικό πλαίσιο της μετανάστευσης*. Νίκος Σαρρής. ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ σελ 27. Διαθέσιμο στο: https://www.ekke.gr/publication_files/to-thesmiko-plaisio-tis-metanasteusis-se-iperethniko-ethniko-kai-topiko-epipedo-me-emfasi-sto-zitima-tis-kinonikis-entaxis-ton-metanaston (ανακτήθηκε 15/11/2020)

Εισήγαγε την διαδικασία της απόφασης με ειδική πλειοψηφία σε θέματα νόμιμης μετανάστευσης, καθώς και μια νέα νομική βάση για τα μέτρα ένταξης. Η συνθήκης νομοθετική διαδικασία εφαρμόζεται πλέον για τις πολιτικές που αφορούν τόσο την παράτυπη όσο και τη νόμιμη μετανάστευση, καθιστώντας το Κοινοβούλιο συν νομοθέτη σε ίση βάση με το Συμβούλιο. Ωστόσο, σε περίπτωση αιφνίδιας εισροής υπηκόων τρίτων χωρών, τα προσωρινά μέτρα λαμβάνονται μόνο από το Συμβούλιο, μετά από διαβούλευση με το Κοινοβούλιο (άρθρο 78 παράγραφος 3 ΣΛΕΕ).

Η Συνθήκη της Λισαβόνας κατέστησε, επίσης, σαφές ότι η ΕΕ έχει συντρέχουσα αρμοδιότητα με τα κράτη μέλη στον τομέα αυτόν, και ειδικότερα σε ό,τι αφορά τον αριθμό των μεταναστών που επιτρέπεται να εισέλθουν σε κράτος μέλος με σκοπό την αναζήτηση εργασίας (άρθρο 79 παράγραφος 5 ΣΛΕΕ). Τέλος, το Δικαστήριο της ΕΕ έχει πλέον πλήρη αρμοδιότητα στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου⁴⁵.

⁴⁵ *Μεταναστευτική πολιτική*. Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Διαθέσιμο στο: https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_4.2.3.pdf (ανακτήθηκε 15/11/2020)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Το θεσμικό πλαίσιο της μεταναστευτικής πολιτικής. Συμβούλια και προγράμματα

3. 1 Σύνοδος Κορυφής στο Τάμπερε

Με την έναρξη ισχύος της συνθήκης του Άμστερνταμ, η κοινοτική αρμοδιότητα εδραιώθηκε στους τομείς της μετανάστευσης και του ασύλου. Η ευθύνη για την ανάπτυξη της πολιτικής που αποτελούσε θέμα διακυβερνητικού συντονισμού σύμφωνα με τις διευθετήσεις του «τρίτου πυλώνα», εντάχθηκε στον «πρώτο πυλώνα» με πρόγραμμα δράσης που θα εγκρινόταν από το Συμβούλιο για τη σταδιακή δημιουργία χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης (άρθρα 61-63). Με φάρο επομένως την Συνθήκη του Άμστερνταμ για την εδραίωση μιας Ευρωπαϊκής Πολιτικής Μετανάστευσης και Ασύλου, υιοθετήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μέσα στα επόμενα χρόνια τρεις διαδοχικές, πενταετείς, προγραμματικές δράσεις, με κύριο βασικό στόχο την εναρμόνιση των πολιτικών των κρατών μελών της Ε.Ε. στους εν λόγω τομείς πολιτικής.

Συγκεκριμένα, στις 15 και 16 Ιουνίου 1999, σε σύνοδο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Ταμπερέ της Φιλανδίας, υιοθετήθηκε ο πρώτος κύκλος προγραμματικών δράσεων, οι οποίες είχαν ως μείζον στόχο την έμπρακτη εφαρμογή των δεσμεύσεων που προκύπταν από την Συνθήκη.

Τα γνωστά ως «Συμπεράσματα Ταμπερέ»⁴⁶ αποτέλεσαν σημαντικό σταθμό στη διαμόρφωση της μεταναστευτικής πολιτικής της Ένωσης, καθώς ανέκοψαν την έως τότε αμιγώς ad hoc δράση της Ε.Ε. σε ζητήματα μεταναστευτικής πολιτικής, θέτοντας παράλληλα σε ύψιστη προτεραιότητα την εξέλιξη της Ε.Ε. σε χώρο «Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης». Ανάμεσα στις βασικές δεσμεύσεις της Ε.Ε. ήταν η εδραίωση μίας βαθύτερης πολιτικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε. στους τομείς της μετανάστευσης και ασύλου, καθώς και η οικοδόμηση συνεργασίας με τα τρίτα κράτη, τα οποία αποτελούν πηγές προέλευσης ή και διέλευσης μεταναστευτικών και προσφυγικών εισροών στην Ένωση.

⁴⁶ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΤΑΜΠΕΡΕ 15 ΚΑΙ 16 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1999 . Διαθέσιμο στο: <https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/06/1.-%CE%A0%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%A4%CE%AC%CE%BC%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B5-1999-el.pdf> (ανακτήθηκε 1/11/2020)

Στο ίδιο συμβούλιο διαπιστώθηκε η ανάγκη μιας δυναμικής πολιτικής ενσωμάτωσης των πολιτών τρίτων χωρών που θα έχει στόχο την παραχώρηση δικαιωμάτων και καθηκόντων, συγκρίσιμων με εκείνα των πολιτών της Ε.Ε. Συγχρόνως, πρέπει να προωθηθεί η αρχή μη διάκρισης στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή, καθώς και η επεξεργασία μέτρων καταπολέμησης του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.

Σημαντική ήταν και η απόφαση του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, κυρίως με την λήψη μέτρων κατά των ατόμων που εισάγουν ή εκμεταλλεύονται οικονομικά τους μετανάστες. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την συνεργασία και την αμοιβαία τεχνική υποστήριξη των υπηρεσιών που διεξάγουν τους συνοριακούς ελέγχους στα κράτη μέλη της Ε.Ε. .

Επιπλέον ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στη δημιουργία ενός *Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου*, που θα πρέπει να στηρίζεται στην εφαρμογή της Σύμβασης της Γενεύης περί του Καθεστώτος των Προσφύγων του 1951. Το πρόγραμμα του Τάμπερε θεωρείται ότι αποτελεί την πρώτη φάση του *Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου από το 1999 έως το 2004* για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών προσδιορισμού του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αιτήσεων ασύλου (για την αντικατάσταση της Σύμβασης Δουβλίνου του 1990), το οποίο περιλάμβανε τη θέσπιση του *Ευρωπαϊκού Συστήματος Δακτυλοσκόπησης (Eurodac)* για την αποθήκευση και την αντιπαραβολή δεδομένων δακτυλικών αποτυπωμάτων. Καθορίζει επίσης κοινά ελάχιστα πρότυπα στα οποία τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν σε σχέση με την υποδοχή των αιτούντων άσυλο, τον καθορισμό των δικαιωμάτων διεθνούς προστασίας και τη φύση της παρεχόμενης προστασίας καθώς και τις διαδικασίες για τη χορήγηση και την ανάκληση καθεστώτος του πρόσφυγα. Περαιτέρω νομοθεσία κάλυπτε την παροχή προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής⁴⁷.

⁴⁷ *Πολιτική ασύλου*. Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Διαθέσιμο στο :https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_4.2.2.pdf (ανακτήθηκε 1/11/2020)

3.2 Συμβούλιο του Λάκεν ⁴⁸

Στη συνεδρίαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην βελγική πόλη Λάκεν στις 14-15 Δεκεμβρίου 2001 επαναλήφθηκαν οι κατευθυντήριες γραμμές και στόχοι του Τάμπερε παρόλα αυτά ασκήθηκε κριτική ότι η πρόοδος που σημειώθηκε δεν ήταν τόσο ταχεία και ουσιαστική όσο προβλεπόταν. Μια πραγματική κοινή πολιτική για το άσυλο και τη μετανάστευση προϋποθέτει την λήψη μέτρων στους εξής τομείς:

- Ενσωμάτωση της πολιτικής των μεταναστευτικών ροών στην εξωτερική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ένωση θα πρέπει να συνάψει συμφωνίες επανεισδοχής των παράνομων μεταναστών με τις χώρες προέλευσης ή διέλευσης και να αναπτυχθεί ένα σχέδιο δράσης σχετικά με την παράνομη μετανάστευση και την εμπορία ανθρώπων
- Πρέπει να αναπτυχθεί ένα ευρωπαϊκό σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών για το άσυλο, τη μετανάστευση και τις χώρες καταγωγής.
- Επίσης θέσπιση κοινών κανόνων στον τομέα της διαδικασίας περί ασύλου, υποδοχής και οικογενειακής επανένωσης .
- Τέλος κατάρτιση ειδικών προγραμμάτων στον τομέα της καταπολέμησης των διακρίσεων και του ρατσισμού.

Εν τέλει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να υποβάλει το αργότερο μέχρι τις 30 Απριλίου 2002 τροποποιημένες προτάσεις σχετικά με τις διαδικασίες ασύλου, την οικογενειακή επανένωση και τον «Κανονισμό Δουβλίνο II».

3.3 Συμβούλιο Σεβίλλης ⁴⁹

Μια σημαντική συνεδρίαση του Συμβουλίου πραγματοποιήθηκε στις 21-22 Ιουνίου 2002 στην Σεβίλλη κατά την οποία επιβεβαιώνονται οι αποφάσεις του Τάμπερε και συγκεκριμενοποιούνται οι στόχοι για την καταπολέμηση των αιτιών τα οποία δημιουργούν διεθνή

⁴⁸ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΛΑΚΕΝ 14 ΚΑΙ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2001 <https://www.consilium.europa.eu/media/20943/68835.pdf> (ανακτήθηκε 05/11/2020)

⁴⁹ Συμπεράσματα της προεδρίας, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σεβίλλης 21 και 22 Ιουνίου 2002 . Διαθέσιμο στο : <https://www.consilium.europa.eu/media/20921/72641.pdf> (ανακτήθηκε 06/11/2020)

μεταναστευτικά και προσφυγικά κύματα ενώ εντάσσονται οι παραπάνω τομείς στις εξωτερικές οικονομικές σχέσεις της Κοινότητας.

Στην Σεβίλλη συγκεκριμενοποιήθηκε το χρονοδιάγραμμα των κοινών δράσεων και υπογραμμίστηκε εκ νέου ότι είναι αποφασιστικής σημασίας για τα κράτη μέλη να ελέγχονται τα ρεύματα των μεταναστών τηρώντας το δίκαιο και σε συνεργασία με τις χώρες προέλευσης και διέλευσης των μεταναστών, τέθηκε ως προτεραιότητα να εξασφαλιστούν τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ και να αντιμετωπιστούν τα μεταναστευτικά ζητήματα που αφορούσαν την παράνομη μετανάστευση.

3.4 Σύνοδος Κορυφής Θεσσαλονίκης⁵⁰

Επίκεντρο των συνομιλιών στη Θεσσαλονίκη υπήρξαν όπως και στην Σεβίλλη τα ζητήματα μετανάστευσης, του ασύλου των συνόρων και της ενσωμάτωσης. Εκφράστηκε η ανάγκη για την διαμόρφωση κοινής πολιτικής για την παράνομη μετανάστευση, τα εξωτερικά σύνορα, την επιστροφή των παράνομων μεταναστών και τη συνεργασία με τρίτες χώρες. Προτάθηκε ακόμη η δημιουργία μια ευρωπαϊκής υπηρεσίας προστασίας των συνόρων για τον συνοπτικό έλεγχο των εξωτερικών συνόρων (Frontex). Ένα επιπλέον αίτημα του Συμβουλίου προς την Επιτροπή ήταν η επεξεργασία ενός κοινού συστήματος ταυτοποίησης της βίζας στην βάση βιομετρικών δεδομένων που θα διαμορφώσει ενιαία έγγραφα για πολίτες τρίτων χωρών. Υπογραμμίστηκε η σημασία της δημιουργίας χωριστού κοινοτικού μηχανισμού που θα συμβάλλει στην εντατικοποίηση της υφιστάμενης συνεργασίας μεταξύ των κρατών σε σχέση με την εφαρμογή της πολιτικής της αναγκαστικής επιστροφής στην χώρα προέλευσης των παρανόμως διαμενόντων προσώπων.

3.5 Πρόγραμμα Χάγης

Το πολυετές πρόγραμμα της Χάγης, που εγκρίθηκε κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 4ης και 5ης Νοεμβρίου 2004, περιλαμβάνει 10 προτεραιότητες της Ένωσης για την ενίσχυση του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης. Πρόκειται για το επόμενο βήμα της ΕΕ στο πλαίσιο

⁵⁰ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης 19 και 20 Ιουνίου 2003. Συμπεράσματα της προεδρίας. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βρυξέλλες, 1 Οκτωβρίου 2003. Διαθέσιμο στο : <https://www.consilium.europa.eu/media/20840/76288.pdf> (ανακτήθηκε 10/11/2020)

της κοινής μεταναστευτικής πολιτικής το οποίο διαδέχθηκε το πρόγραμμα του Τάμπερε για την περίοδο 2005-2009.

Βασικές προτεραιότητες⁵¹ του προγράμματος αποτελούν :

- Η ενίσχυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της ιθαγένειας.
- Η καταπολέμηση της τρομοκρατίας δίνοντας ιδιαίτερη σημασία στην πρόληψη της τρομοκρατίας και στην ανταλλαγή πληροφοριών και στην συνεργασία με τρίτα κράτη.
- Η Επιτροπή επιθυμεί να καθορίσει μια νέα ισόρροπη αντιμετώπιση της διαχείρισης της νόμιμης και παράνομης μετανάστευσης. Κάτι τέτοιο συνεπάγεται εντατικότερη συνεργασία με τρίτες χώρες σε όλους τους τομείς, μεταξύ άλλων και στον τομέα της επανεισδοχής και της επιστροφής των μεταναστών.
- Διαμόρφωση ολοκληρωμένης διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης. Μέσα στην Ένωση, η ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων είναι εγγυημένη χάρη στην κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα. Για αυτόν το λόγο, απαιτούνται συμπληρωματικές προσπάθειες για την ενίσχυση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα. Κατά συνέπεια δημιουργήθηκε, ο Οργανισμός FRONTEX για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων. Εξίσου σημαντικό είναι να διαμορφωθεί αποτελεσματική πολιτική όσον αφορά τις θεωρήσεις εισόδου. Μία από τις βραχυπρόθεσμες προτεραιότητες είναι η εισαγωγή βιομετρικών δεικτών στις ταυτότητες και τα διαβατήρια, που θα αυξήσουν την ασφάλεια των εγγράφων αυτών.
- Θέσπιση κοινής διαδικασίας σε θέματα ασύλου. Η Επιτροπή έχει ως στόχο να θεσπίσει εναρμονισμένη και αποτελεσματική διαδικασία για θέματα ασύλου.
- Μεγιστοποίηση των θετικών συνεπειών της μετανάστευσης. Η κοινωνική ενσωμάτωση είναι καίριας σημασίας για να αποφεύγεται η απομόνωση και ο κοινωνικός αποκλεισμός των κοινοτήτων των μεταναστών. Η Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να προχωρήσουν όσον αφορά τις πολιτικές τους για την κοινωνική ενσωμάτωση.

⁵¹ Το πρόγραμμα της Χάγης: 10 προτεραιότητες για την προσεχή πενταετία Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:l16002&from=EL> (ανακτήθηκε 10/11/2020)

- Επίτευξη ικανοποιητικής ισορροπίας μεταξύ της προστασίας του ιδιωτικού βίου και της ασφάλειας κατά τη διαβίβαση πληροφοριών. Η διαβίβαση πληροφοριών μεταξύ των αρχών επιβολής του νόμου είναι ουσιαστικής σημασίας για την αποτελεσματική καταπολέμηση της τρομοκρατίας και τη διενέργεια ερευνών όσον αφορά τη διασυνοριακή εγκληματικότητα. Η Ένωση πρέπει να στηρίξει τον εποικοδομητικό διάλογο μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων μερών, ώστε να εξευρεθούν λύσεις ισόρροπες μεταξύ της διάθεσης πληροφοριών και του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως η προστασία του ιδιωτικού βίου και η προστασία των δεδομένων. Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (Europol) έχει να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο σε αυτό το θέμα.
- Διαμόρφωση στρατηγικής αντίληψης σχετικά με το οργανωμένο έγκλημα. Η καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος απαιτεί τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των υπηρεσιών επιβολής του νόμου των κρατών μελών, όπως η αστυνομία και τα τελωνεία.
- Εγγύηση πραγματικού ευρωπαϊκού χώρου δικαιοσύνης. Θα πρέπει να εξασφαλιστεί η πρόσβαση στη δικαιοσύνη για την έκδοση και την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων. Η Ευρωπαϊκή Μονάδα Δικαστικής Συνεργασίας (Eurojust) είναι ο παράγων-κλειδί για την ανάπτυξη της δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις.
- Κατανομή των αρμοδιοτήτων και μέριμνα για την αλληλεγγύη. Κανένας πολιτικός στόχος δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς τα κατάλληλα οικονομικά μέσα. Η έγκριση του προγράμματος της Χάγης συνέπεσε με την προετοιμασία των προτάσεων της Επιτροπής για τις δημοσιονομικές προοπτικές 2007-13, πράγμα που επέτρεψε την εξασφάλιση ευθυγράμμισης μεταξύ των στόχων του προγράμματος της Χάγης και των δημοσιονομικών μέσων που είναι διαθέσιμα για την ίδια περίοδο.

Επιπλέον, μέσα το πλαίσιο αυτό, υιοθετήθηκε τον Σεπτέμβριο του 2008 το «*Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο*» ενώ στον νομοθετικό χώρο, το 2005 εγκρίθηκε η οδηγία 2005/71 για την είσοδο των ερευνητών και, αρκετά αργότερα, το 2009 η οδηγία για την λεγόμενη «Μπλε Κάρτα» για τους μετανάστες με υψηλά προσόντα. Και τα δύο αυτά κείμενα υστερούσαν σε σχέση με τις αρχικές προσδοκίες, ιδίως δε η οδηγία για την Μπλε Κάρτα που, σύμφωνα με την αξιολόγηση της ίδιας της Επιτροπής «υστερεί σημαντικά σε σχέση με την περισσότερο φιλόδοξη πρόταση της Επιτροπής και δεν μπορεί να θεωρηθεί κάτι περισσότερο από ένα πρώτο βήμα προς την περαιτέρω εναρμόνιση, ιδίως με δεδομένη την

(περιορισμένη) δυνατότητα των κατόχων της Μπλε Κάρτας να κινούνται και να εγκαθίστανται σε άλλα κράτη μέλη». Οι άλλες σημαντικές νομοθετικές προτάσεις της Επιτροπής καθυστέρησαν λόγω διαφωνιών μεταξύ των κρατών μελών.⁵²

Έχοντας επίγνωση ότι η πλήρης εφαρμογή του Συμφώνου ενδέχεται να απαιτήσει, σε ορισμένους τομείς, αλλαγές στο νομικό πλαίσιο και ιδίως στις βάσεις των συνθηκών, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναλαμβάνει πέντε θεμελιώδεις δεσμεύσεις, οι οποίες θα συνεχίσουν να μετουσιώνονται σε συγκεκριμένα μέτρα, ιδίως στο πρόγραμμα που θα διαδεχθεί το 2010 το πρόγραμμα της Χάγης. Οι δεσμεύσεις είναι οι ακόλουθες:

-οργάνωση της νόμιμης μετανάστευσης, λαμβάνοντας υπόψη τις προτεραιότητες, τις ανάγκες και τις δυνατότητες υποδοχής κάθε κράτους μέλους, και ενθάρρυνση της ενσωμάτωσης,

-καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, εξασφαλίζοντας την επιστροφή των παράνομων μεταναστών στις χώρες καταγωγής τους ή σε χώρα διέλευσης,

-ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των συνοριακών ελέγχων,-συγκρότηση της Ευρώπης ως χώρου ασύλου,

-δημιουργία σφαιρικής εταιρικής σχέσης με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης ευνοώντας τη συνέργεια μεταξύ μετανάστευσης και ανάπτυξης⁵³.

⁵² Περιέχεται στον συλλογικό τόμο/βιβλίο: *Μετανάστευση και Δίκαιο - Εθνικές και Διεθνείς Διαστάσεις*, Επιμέλεια: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΙΚΟΣ .κεφάλαιο : Παπαγεωργίου Ιωάννης, *Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Μετανάστευσης μετά το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης: Τάσεις και Αντιθέσεις*, Ίδρυμα Κούφα, Εκδόσεις Ανικούλα , Θεσσαλονίκη 2017 σελ. 11-12 Διαθέσιμο στο: <http://ikee.lib.auth.gr/record/299188/?ln=el> (ανακτήθηκε 15/11/2020)

⁵³ *Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο*, ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ, ΣΗΜΕΙΩΜΑ της Προεδρίας προς το Συμβούλιο, Βρυξέλλες, 24 Σεπτεμβρίου 2008 Διαθέσιμο στο : <https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/06/3.-%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CF%8C-%CE%A3%CF%8D%CE%BC%CF%86%CF%89%CE%BD%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7-%CE%9C%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-%CE%86%CF%83%CF%85%CE%BB%CE%BF-2008-el.pdf> (ανακτήθηκε 10/11/2020)

3.6 Πρόγραμμα Στοκχόλμης

Το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης καθορίζει τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για τον χώρο δικαιοσύνης, ελευθερίας και ασφάλειας για την περίοδο 2010-14. Βάσει των επιτευγμάτων των προγραμμάτων του Τάμπερε και της Χάγης, τα οποία προηγήθηκαν, έχει ως στόχο να ανταποκριθεί στις μελλοντικές προκλήσεις και να ενισχύσει περαιτέρω τον χώρο δικαιοσύνης, ελευθερίας και ασφάλειας με δράσεις οι οποίες εστιάζονται στα ενδιαφέροντα και στις ανάγκες των πολιτών⁵⁴.

Όσον αφορά στην αλληλεγγύη και στην εταιρική σχέση σε θέματα μετανάστευσης και ασύλου, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι μακροπρόθεσμες συνέπειες της μετανάστευσης σχετικά με την αγορά εργασίας και την κοινωνική ενσωμάτωση των μεταναστών. Η αναζήτηση πρακτικών λύσεων που θα αυξήσουν τη συνοχή μεταξύ της πολιτικής μετανάστευσης και άλλων πολιτικών (εμπορίου, απασχόλησης, υγείας και εκπαίδευσης) αναγνωρίζεται ως σημαντικός στόχος. Το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης δίδει έμφαση στις αρχές που περιλαμβάνονται στην Σφαιρική Προσέγγιση της Μετανάστευσης καθώς και στο Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο ενώ, υπογραμμίζει την ανάγκη η μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ να αποτελέσει αναπόσπαστο τμήμα της εξωτερικής πολιτικής της ΕΕ.

Στοχεύοντας στην περαιτέρω διασύνδεση της μετανάστευσης με την ανάπτυξη, προτείνονται, επίσης, μέτρα για την ασφαλή και χαμηλού κόστους μεταφορά εμβασμάτων, για την ενεργότερη συνεργασία με εκπροσώπους της διασποράς καθώς και για τη διερεύνηση του ρόλου της κυκλικής μετανάστευσης.

Ως προς τη νόμιμη μετανάστευση, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναγνωρίζει ότι η μετανάστευση εργατικού δυναμικού προς μια περιοχή καθώς και η επιτυχημένη ένταξη των νομίμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών μπορεί να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη. Εξίσου σημαντική προτεραιότητα παραμένει η καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, η παράνομη μεταφορά μεταναστών και η προστασία των ασυνόδευτων ανηλίκων ενώ, ως προς το άσυλο, η νεοσυσταθείσα Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Στήριξης Ασύλου (EASO) αναφέρεται ως εργαλείο

⁵⁴ Πρόγραμμα της Στοκχόλμης Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ajl0034> (ανακτήθηκε 17/11/2020)

για την ανάπτυξη και την εφαρμογή του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου. Καταληκτικά, σχετικά με την εξωτερική διάσταση του ασύλου τονίζεται η ανάγκη στενής συνεργασία με την UNHCR (Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες) και τα Προγράμματα Περιφερειακής Προστασίας ενώ δίδεται έμφαση στην ενθάρρυνση της εθελοντικής συμμετοχής των κρατών - μελών στο κοινό πρόγραμμα επανεγκατάστασης της ΕΕ⁵⁵.

⁵⁵ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ. Η Ελλάδα στις Βρυξέλλες Μόνιμη Αντιπροσωπεία στην Ε.Ε Πρόγραμμα της Στοκχόλμης (2010 - 2014) Διαθέσιμο στο <https://www.mfa.gr/brussels/monimi-antiprosopia-ee/ellada-sten-ee/europaikos-khoros-dikaiosunes-eleutherias-kai-asphaleia.html?page=3> (ανακτήθηκε 20/11/2020)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Εξωτερική Διάσταση της Μεταναστευτικής Πολιτικής της Ε.Ε.

4.1 Η συνολική Προσέγγιση της Μετανάστευσης και της Κινητικότητας

Η «Συνολική προσέγγιση της Μετανάστευσης και της Κινητικότητας» (GAMM), η οποία εγκρίθηκε από την Επιτροπή το 2011, καθορίζει ένα γενικό πλαίσιο για τις σχέσεις της ΕΕ με τις τρίτες χώρες σε ό,τι αφορά τη μετανάστευση. Η προσέγγιση αυτή στηρίζεται σε τέσσερις πυλώνες: νόμιμη μετανάστευση και κινητικότητα, παράτυπη μετανάστευση και εμπορία ανθρώπων και σωματεμπορία, διεθνή προστασία και πολιτική για το άσυλο, και μεγιστοποίηση του αντικτύπου της μετανάστευσης και της κινητικότητας στην ανάπτυξη. Τα θεμελιώδη δικαιώματα των μεταναστών συνιστούν οριζόντιο θέμα στην εν λόγω προσέγγιση.

Η συγκεκριμένη προσέγγιση προβλέπει ρητά ότι πρέπει να λαμβάνεται ιδιαίτερα υπόψη το ζήτημα των μεταναστών και να δίνεται διαρκώς προσοχή στα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών, ιδίως των ευάλωτων ομάδων. Οι τέσσερις στόχοι υλοποιούνται με διάφορα πολιτικά μέσα (πολιτικούς διαλόγους και σχέδια δράσης σε περιφερειακό και διμερές επίπεδο), νομικές πράξεις (συμφωνίες για τη διευκόλυνση των θεωρήσεων και της επανεισδοχής), επιχειρησιακή στήριξη και ανάπτυξη ικανοτήτων (μέσω οργανισμών της ΕΕ, όπως ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO)). Ένα ευρύ φάσμα προγραμμάτων και σχεδίων στήριξης είναι επίσης διαθέσιμο για τις υπηρεσίες και άλλους φορείς των τρίτων χωρών, όπως η κοινωνία των πολιτών, οι οργανώσεις μεταναστών και οι διεθνείς οργανώσεις. Χάρη στον πολιτικό διάλογο, η ΕΕ ανταλλάσσει εμπειρίες και ορθές πρακτικές με χώρες εταίρους και εντοπίζει διάφορες δυνατότητες συνεργασίας. Τα κύρια διμερή πλαίσια συνεργασίας είναι οι εταιρικές σχέσεις κινητικότητας και οι κοινές ατζέντες για τη μετανάστευση και την κινητικότητα⁵⁶.

⁵⁶ Η Ευρωπαϊκή Ένωση με απλά λόγια: *Μετανάστευση και άσυλο*, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2014. Διαθέσιμο στο : http://inclusu.eu/files/yliko/migration_el.pdf (ανακτήθηκε 25/11/2020)

4.2 Ευρωπαϊκό πρόγραμμα δράσης για τη μετανάστευση

Στις 13 Μαΐου 2015, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε το Ευρωπαϊκό πρόγραμμα δράσης για τη μετανάστευση⁵⁷. Το πρόγραμμα δράσης προτείνει άμεσα μέτρα για την αντιμετώπιση της κρίσης στη Μεσόγειο, καθώς και μέτρα που πρέπει να ληφθούν τα προσεχή έτη για την καλύτερη διαχείριση της μετανάστευσης από κάθε άποψη. Σε μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη βάση, η Επιτροπή προτείνει κατευθυντήριες γραμμές σε τέσσερις τομείς πολιτικής:

- τη μείωση των κινήτρων για παράτυπη μετανάστευση
- τη διαχείριση των συνόρων - διάσωση ζώων και διασφάλιση των εξωτερικών συνόρων
- την ανάπτυξη ισχυρότερης κοινής πολιτικής ασύλου και
- την εφαρμογή μιας νέας πολιτικής για τη νόμιμη μετανάστευση, με τον εκσυγχρονισμό και την αναθεώρηση του καθεστώτος της «μπλε κάρτας», τον καθορισμό νέων προτεραιοτήτων στις πολιτικές ένταξης και τη βελτιστοποίηση των πλεονεκτημάτων της μεταναστευτικής πολιτικής για τα πρόσωπα και τις χώρες καταγωγής.

Στο πρόγραμμα δράσης διατυπώνεται επίσης η ιδέα δημιουργίας ευρωπαϊκών συστημάτων μετεγκατάστασης και επανεγκατάστασης, ανακοινώνεται η προσέγγιση των «κέντρων υποδοχής και ταυτοποίησης», που καθιερώθηκε μεταξύ της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο, του Οργανισμού Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (πρώην Frontex) και του Οργανισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Europol), που εργάζονται επιτόπου με τα κράτη μέλη που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή για την ταχεία ταυτοποίηση, καταχώριση και λήψη των δακτυλικών αποτυπωμάτων των εισερχόμενων μεταναστών⁵⁸ και προτείνεται μια πιθανή επιχείρηση στο πλαίσιο της κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας (ΚΠΑΑ) στη Μεσόγειο για την εξάρθρωση των δικτύων παράνομης διακίνησης

⁵⁷ *Ευρωπαϊκό πρόγραμμα δράσης για τη μετανάστευση*. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ Βρυξέλλες, 13.5.2015 COM(2015) 240 final. Διαθέσιμο στο: [https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/COM\(2015\)240-EL.pdf](https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/COM(2015)240-EL.pdf) (ανακτήθηκε 25/11/2020)

⁵⁸ *Πολιτική ασύλου*. Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Διαθέσιμο στο : <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/151/asylum-policy> (ανακτήθηκε 27/11/2020)

ανθρώπων και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και σωματεμπορίας (η οποία δρομολογήθηκε λίγο αργότερα με την ονομασία EUNAVFOR MED — επιχείρηση Sophia).

Στη βάση του προγράμματος αυτού, η Επιτροπή εξέδωσε στις 6 Απριλίου 2016 ανακοίνωση με τους προσανατολισμούς της όσον αφορά τη νόμιμη μετανάστευση, καθώς και το άσυλο. Περιγράφονται τέσσερις κύριοι άξονες όσον αφορά τις πολιτικές για τη νόμιμη μετανάστευση: αναθεώρηση της οδηγίας για την μπλε κάρτα, προσέλκυση καινοτόμων επιχειρηματιών στην Ένωση, διαμόρφωση ενός πιο συνεκτικού και αποτελεσματικού μοντέλου για τη διαχείριση της νόμιμης μετανάστευσης σε επίπεδο Ένωσης μέσω αξιολόγησης του ισχύοντος πλαισίου, και ενίσχυση της συνεργασίας με τις κυριότερες χώρες προέλευσης, προκειμένου να εξασφαλιστούν νόμιμες οδοί προς την ΕΕ, ενώ παράλληλα να βελτιωθεί η επιστροφή των ατόμων εκείνων που δεν έχουν το δικαίωμα να παραμείνουν⁵⁹.

Τον Οκτώβριο 2019, η Επιτροπή εξέδωσε μια έκθεση προόδου σχετικά με την υλοποίηση του ευρωπαϊκού θεματολογίου για τη μετανάστευση, όπου εξετάζεται η πρόοδος που έχει επιτευχθεί και οι ελλείψεις στην υλοποίηση του προγράμματος δράσης.

Όλες οι εξελίξεις πολιτικής παρακολουθούνται στενά από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης, το οποίο θεσπίστηκε το 2008 ως ενωσιακό δίκτυο εμπειρογνομόνων σε θέματα μετανάστευσης και ασύλου από όλα τα κράτη μέλη, τα οποία συνεργάζονται για την παροχή αντικειμενικών, συγκρίσιμων και σχετικών με την πολιτική πληροφοριών⁶⁰.

⁵⁹ *Μεταναστευτική πολιτική*. Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Διαθέσιμο στο:

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/152/%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7> (ανακτήθηκε 27/11/2020)

⁶⁰ Οπ.π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Μετανάστευση και άσυλο

5.1 Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για την Μετανάστευση και το άσυλο

Το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 15^{ης} και 16^{ης} Οκτωβρίου 2008⁶¹, μετά την ανακοίνωση της Επιτροπής του Ιουνίου 2008 με τον τίτλο «Κοινή πολιτική μετανάστευσης για την Ευρώπη: Αρχές, ενέργειες και μέσα»⁶².

Το παρόν Σύμφωνο προτίθεται να αποτελέσει τη βάση των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για τη μετανάστευση και το άσυλο, σε πνεύμα αμοιβαίας ευθύνης και αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών και μιας ανανεωμένης σύμπραξης με τρίτες χώρες. Με βάση την πρόοδο που έχει σημειωθεί κατά την τελευταία δεκαετία, το Σύμφωνο αποτελεί ένα περαιτέρω βήμα προς την κατεύθυνση μιας συνολικής πολιτικής της ΕΕ για τη μετανάστευση. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναλαμβάνει τοιουτοτρόπως πέντε θεμελιώδεις δεσμεύσεις οι οποίες θα συνεχίσουν να αναπτύσσονται και να μετατρέπονται σε συγκεκριμένες πράξεις κυρίως στο πλαίσιο του προγράμματος που θα διαδεχθεί το πρόγραμμα της Χάγης:

- οργάνωση της νόμιμης μετανάστευσης, λαμβάνοντας υπόψη τις προτεραιότητες, τις ανάγκες και τις δυνατότητες υποδοχής κάθε κράτους μέλους, και ενθάρρυνση της ένταξης,
- καταπολέμηση της παράνομης μετανάστευσης, εξασφαλίζοντας την επιστροφή των παράνομων μεταναστών στις χώρες καταγωγής τους ή σε χώρα διέλευσης,
- ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των συνοριακών ελέγχων,
- συγκρότηση της Ευρώπης ως χώρου ασύλου,
- δημιουργία ολοκληρωμένης εταιρικής σχέσης με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης ευνοώντας τη συνέργεια μεταξύ μετανάστευσης και ανάπτυξης⁶³.

⁶¹Συμπεράσματα της Προεδρίας, έγγραφο 14368/08. Το ίδιο το Σύμφωνο περιλαμβάνεται στο έγγραφο 13440/08.

⁶²COM (2008) 359 τελικό.

⁶³ *Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο*. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βρυξέλλες 24 Σεπτεμβρίου 2008. Διαθέσιμο στο: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13440-2008-INIT/el/pdf> (ανακτήθηκε 15/11/2020)

5.2. Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ)

Το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ) είναι ένα νομοθετικό πλαίσιο που θεσπίστηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Το ΚΕΣΑ –σύμφωνα με τη σύμβαση για το καθεστώς των προσφύγων (σύμβαση για τους πρόσφυγες), όπως αυτή τροποποιήθηκε το 1967 από το πρωτόκολλό της, ρυθμίζει και καθορίζει κοινές απαιτήσεις στον τομέα της διεθνούς προστασίας, με στόχο την ανάπτυξη κοινών εννοιών και κριτηρίων και την εναρμόνιση της ερμηνείας και της εφαρμογής της νομοθεσίας για το άσυλο μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Το ΚΕΣΑ είναι μοναδικό στο είδος του, διότι ρυθμίζει τόσο τα διαδικαστικά όσο και τα ουσιαστικά ζητήματα διεθνούς προστασίας, από την είσοδο σε ένα κράτος μέλος, έως τον τελικό καθορισμό του καθεστώτος προστασίας⁶⁴.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, αναφορά για το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου έγινε για πρώτη φορά στα συμπεράσματα του Τάμπερε το 1999. Το πεδίο εφαρμογής του ΚΕΣΑ όπως περιλαμβάνεται στα συμπεράσματα έπρεπε να περιλαμβάνει σε μια βραχυχρόνια προοπτική:

- ένα σαφή και λειτουργικό καθορισμό του κράτους, που είναι υπεύθυνο για την εξέταση κάθε αίτησης χορήγησης ασύλου,
- κοινές προδιαγραφές για μία δίκαιη και αποτελεσματική διαδικασία χορήγησης ασύλου,
- κοινές ελάχιστες συνθήκες υποδοχής των ζητούντων άσυλο και
- την προσέγγιση των κανόνων, που αφορούν την αναγνώριση και το περιεχόμενο του καθεστώτος του πρόσφυγα⁶⁵.

Η πρώτη φάση του ΚΕΣΑ περιλάμβανε παράγωγη νομοθεσία που θεσπίστηκε κατά την περίοδο 2000-2005 και περιλαμβάνει κανόνες για την θέσπιση ενιαίου καθεστώτος ασύλου και επικουρικής προστασίας, την υποδοχή αιτούντων άσυλο και την χορήγηση προστασίας ή την ανάκληση

⁶⁴ Εισαγωγή στο Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα Δικαστήρια Δικαστική ανάλυση. Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) Αύγουστος 2016. Διαθέσιμο στο : https://easo.europa.eu/sites/default/files/EASO-%20Introduction-%20to-%20CEAS%20JA_EL.pdf (ανακτήθηκε 15/11/2020)

⁶⁵ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, *Συμπεράσματα της Προεδρίας, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, Tampere*, σημείο 14. Διαθέσιμο στο : <https://www.consilium.europa.eu/media/21052/91400.pdf> (ανακτήθηκε 15/11/2020)

καθεστώτος. Επιπλέον θεσπίστηκε νομοθεσία για τον καθορισμό ελάχιστων προδιαγραφών παροχής προσωρινής προστασίας καθώς επίσης και νομοθεσία για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση της αίτησης ασύλου. Θεσπίστηκαν κανόνες για την συλλογή και επεξεργασία προσωπικών δεδομένων με την δημιουργία της βάσης δεδομένων Eurodac για την αποθήκευση και την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων.

Συνοπτικά οι εν λόγω νομοθετικές πράξεις είναι οι ακόλουθες:

Πράξεις της πρώτης φάσης του ΚΕΣΑ	Ημερομηνία έναρξης ισχύος
Ο Κανονισμός eurodac, 2000 ⁶⁶	15 Δεκεμβρίου 2000
Η Οδηγία για την προσωρινή προστασία, 2001 ⁶⁷	7 Αυγούστου 2001
Ο Κανονισμός Δουβλίνο II 2003 ⁶⁸	17 Μαρτίου 2003
Ο Κανονισμός για τα μέτρα εφαρμογής του κανονισμού του Δουβλίνου, 2003 ⁶⁹	6 Σεπτεμβρίου 2003
Η Οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής (ΟΣΥ), 2003 ⁷⁰	6 Φεβρουαρίου 2003
Η Οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (ΟΕΑΑ), 2004 ⁷¹	20 Οκτωβρίου 2004
Η Οδηγία για τις διαδικασίες ασύλου (ΟΔΑ), 2005 ⁷²	2 Ιανουαρίου 2006

⁶⁶ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2725/2000 του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή της σύμβασης του Δουβλίνου Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000R2725&from=EL> (ανακτήθηκε 15/11/2020)

⁶⁷ Οδηγία 2001/55/ΕΚ — κανόνες για την παροχή προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και μέτρα για τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ χωρών της ΕΕ Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32001L0055>

⁶⁸ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 343/2003 του Συμβουλίου, της 18ης Φεβρουαρίου 2003, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R0343&from=EL> (ανακτήθηκε 15/11/2020)

⁶⁹ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ(ΕΚ)αριθ. 1560/2003ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣτης2ας Σεπτεμβρίου2003για τα μέτρα εφαρμογής του κανονισμού(ΕΚ)αριθ. 343/2003του Συμβουλίου για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας. Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R1560&from=PT>

⁷⁰ Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003L0009&from=EL> (ανακτήθηκε 15/11/2020)

⁷¹ Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0083&from=EL> (ανακτήθηκε 15/11/2020)

⁷² ΟΔΗΓΙΑ2005/85/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥτης1ης Δεκεμβρίου2005σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του

Πηγή: Εισαγωγή στο Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα Δικαστήρια Δικαστική ανάλυση. Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO), Αύγουστος 2016, σελ 18

https://easo.europa.eu/sites/default/files/EASO-%20Introduction-%20to-%20CEAS%20JA_EL.pdf

Παρά την εφαρμογή των ελάχιστων απαιτήσεων που καθορίστηκαν στις νομοθετικές πράξεις της πρώτης φάσης εξακολουθούσαν να υπάρχουν σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών σχετικές με την διαδικασία υποδοχής αιτούντων και την αξιολόγηση των ατόμων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας. Ως εκ τούτου κρίθηκε επιβεβλημένο οι πράξεις της πρώτης φάσης να τροποποιηθούν και να συνοδευτεί η ενίσχυση της νομοθετικής εναρμόνισης από την αποτελεσματική έμπρακτη συνεργασία μεταξύ των εθνικών υπηρεσιών ασύλου ούτως ώστε να συγκλίνουν περαιτέρω τα κράτη μέλη στη λήψη των αποφάσεων για το άσυλο⁷³.

Η δεύτερη φάση του ΚΕΣΑ ξεκίνησε ουσιαστικά με το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο τον Σεπτέμβριο του 2008. Ο σκοπός και το περιεχόμενο της δεύτερης φάσης περιγράφονται αναλυτικά στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) του 2007, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009.

Η δεύτερη φάση του ΚΕΣΑ είχε ολοκληρωθεί έως τον Ιούνιο του 2013, με τη θέσπιση της τροποποιημένης ή της λεγόμενης αναδιατυπωμένης παράγωγης νομοθεσίας, εξαιρουμένης της οδηγίας για την προσωρινή προστασία, η οποία δεν αποτέλεσε αντικείμενο αναδιατύπωσης. Το αποτέλεσμα της «αναδιατύπωσης» είναι η κατάργηση του προηγούμενου κανονισμού ή της προηγούμενης οδηγίας επί του ίδιου θέματος. Το ΚΕΣΑ περιλαμβάνει πλέον τις ακόλουθες πράξεις:

πρόσφυγα. Διαθέσιμο στο : <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4c493ce72> (ανακτήθηκε 15/11/2020)

⁷³ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών - Σχέδιο πολιτικής για το άσυλο - Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της προστασίας σε όλη την ΕΕ . COM/2008/0360 τελικό , Βρυξέλλες, 17.6.2008. Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0360&from=EL> (ανακτήθηκε 15/11/2020)

Πράξεις σχετικά με το ΚΕΣΑ	Ημερομηνία έναρξης ισχύος
Η Οδηγία για την προσωρινή προστασία, 2001 ⁷⁴	7 Αυγούστου 2001
Ο Κανονισμός της Επιτροπής για τα μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού του Δουβλίνου, 2003 ⁷⁵	6 Σεπτεμβρίου 2003
Η Οδηγία για τις ελάχιστες απαιτήσεις ασύλου (αναδιατύπωση) [ΟΕΑΑ (αναδιατύπωση)], 2011 ⁷⁶	9 Ιανουαρίου 2012
Ο Κανονισμός EURODAC (αναδιατύπωση), 2013 ⁷⁷	19 Ιουλίου 2013
Ο Κανονισμός Δουβλίνο ΙΙΙ (αναδιατύπωση), 2013 ⁷⁸	19 Ιουλίου 2013
Η Οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής (αναδιατύπωση) [ΟΣΥ (αναδιατύπωση)], 2013 ⁷⁹	19 Ιουλίου 2013

⁷⁴ Οδηγία 2001/55/ΕΚ — κανόνες για την παροχή προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και μέτρα για τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ χωρών της ΕΕ Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32001L0055> (ανακτήθηκε 15/11/2020)

⁷⁵ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ(ΕΚ)αριθ. 1560/2003ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣτης2ας Σεπτεμβρίου2003για τα μέτρα εφαρμογής του κανονισμού(ΕΚ)αριθ. 343/2003του Συμβουλίου για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας. Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R1560&from=PT>(ανακτήθηκε 15/11/2020)

⁷⁶ Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011 , σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας(αναδιατύπωση) Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0095&from=EL> (ανακτήθηκε 15/11/2020)

⁷⁷ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 603/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013 , σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα και σχετικά με αιτήσεις της αντιπαραβολής με τα δεδομένα Eurodac που υποβάλλουν οι αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και η Europol για σκοπούς επιβολής του νόμου και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1077/2011 σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων ΤΠ Μεγάλης Κλίμακας στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης. Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0603&from=EL> (ανακτήθηκε 15/11/2020)

⁷⁸ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 604/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013 , για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (αναδιατύπωση) .Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0604&from=EL>(ανακτήθηκε 15/11/2020)

⁷⁹ ΟΔΗΓΙΑ 2013/33/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26ης Ιουνίου σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιατύπωση). Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0033&from=ES2013>(ανακτήθηκε 15/11/2020)

Πηγή: Εισαγωγή στο Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα Δικαστήρια Δικαστική ανάλυση. Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO), Αύγουστος 2016, σελ 22
https://easo.europa.eu/sites/default/files/EASO-%20Introduction-%20to-%20CEAS%20JA_EL.pdf

Επίσης με τον κανονισμό 439/2010 ιδρύθηκε η *Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης Για Το Άσυλο (EASO)* η οποία έχει ως αποστολή να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών σε θέματα ασύλου, να υποστηρίζει τα κράτη μέλη των οποίων τα συστήματα ασύλου και υποδοχής υφίστανται ιδιαίτερες πιέσεις καθώς και να βελτιώνει την εφαρμογή του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου.

Τον Μάρτιο του 2016, μετά την πρωτοφανή εισροή προσφύγων που αντιμετώπισε η Ευρώπη το καλοκαίρι του 2015, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε προτάσεις για την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου με στόχο να επιτευχθεί μια πλήρως αποτελεσματική, δίκαιη και ανθρώπινη πολιτική ασύλου, η οποία θα μπορεί να λειτουργεί αποτελεσματικά τόσο σε περιόδους κανονικής όσο και σε περιόδους υψηλής μεταναστευτικής πίεσης. Ωστόσο η διαδικασία αναθεώρησης δεν ολοκληρώθηκε λόγω διαφωνίας των κρατών μελών ως προς την προτεινόμενη τροποποίηση του Κανονισμού Δουβλίνου III. Εντατικοποιήθηκε η συνεργασία της Ένωσης με τρίτες χώρες και στο πλαίσιο αυτό προέκυψαν η Συμφωνία της ΕΕ με την Τουρκία, το Αφγανιστάν και η συνεργασία με την Λιβυή και την Αφρική με στόχο τον περιορισμό των μετακινήσεων πληθυσμών προς την ΕΕ.

Η μεταναστευτική κρίση ανέδειξε την *ανάγκη να αναμορφωθούν* οι κανόνες της ΕΕ για το άσυλο. Με τους ισχύοντες κανόνες, οι αιτούντες άσυλο δεν αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο σε ολόκληρη την ΕΕ και η αναλογία των θετικών αποφάσεων χορήγησης ασύλου ποικίλλει σημαντικά μεταξύ διαφόρων χωρών. Εξαιτίας της κατάστασης αυτής, οι αιτούντες άσυλο ταξιδεύουν στην

⁸⁰ ΟΔΗΓΙΑ 2013/32/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26^{ης} Ιουνίου 2013 σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση) Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0032&from=IT> (ανακτήθηκε 25/11/2020)

Ευρώπη και ζητούν άσυλο στις χώρες όπου πιστεύουν ότι έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να λάβουν διεθνή προστασία.

Στο πλαίσιο μιας γενικότερης μεταρρύθμισης των κανόνων της ΕΕ για τη μετανάστευση και το άσυλο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε στις 23 Σεπτεμβρίου 2020 ένα νέο σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο. Η πρόταση προβλέπει ολοκληρωμένο κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο για τη διαχείριση της μετανάστευσης και του ασύλου, συμπεριλαμβανομένων διαφόρων νομοθετικών προτάσεων. Ήδη από το 2016 υφίστανται προγενέστερες νομοθετικές προτάσεις που δεν θίγονται από τη νέα πρόταση της Επιτροπής και ως προς τις οποίες έχει ήδη επιτευχθεί πρόοδος.

Η μεταρρύθμιση του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου έχει ως στόχο:

- να θεσπίσει κοινό πλαίσιο για την *ολοκληρωμένη προσέγγιση* όσον αφορά τη διαχείριση του ασύλου και της μετανάστευσης
- να κάνει το σύστημα *αποτελεσματικότερο και ανθεκτικότερο* στις μεταναστευτικές πιέσεις
- να εξαλείψει τους *παράγοντες έλξης* και τις *δευτερογενείς μετακινήσεις*
- να *καταπολεμήσει τις καταχρήσεις* και να *στηρίξει καλύτερα τα κράτη μέλη που πλήττονται περισσότερο*⁸¹.

Οι νομοθετικές πράξεις που συζητούνται έχουν ως στόχο:

- την αντικατάσταση του συστήματος Δουβλίνου με ένα σύστημα διαχείρισης του ασύλου και της μετανάστευσης
- την παροχή προσωρινών και έκτακτων μέτρων για την αντιμετώπιση καταστάσεων κρίσης και ανωτέρας βίας στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου. Αυτό αφορά έκτακτες καταστάσεις μαζικής εισροής υπηκόων τρίτων χωρών ή απάτριδων εισερχόμενων παράτυπα σε κράτη της ΕΕ αλλά και επιπλέον περιέχει ρυθμίσεις σχετικά με καταστάσεις ανωτέρας βίας, όπως η πανδημία COVID-19, που ανακλύπουν στον τομέα της διαχείρισης του ασύλου και της μετανάστευσης εντός της ΕΕ.

⁸¹ *Μεταρρύθμιση του συστήματος ασύλου της ΕΕ*. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στο : <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/migratory-pressures/eu-asylum-reform/#> (ανακτήθηκε 30/11/2020)

- ενίσχυση του κανονισμού EURODAC
- δημιουργία ενός αυτοτελούς οργανισμού για το άσυλο όπου ο σκοπός της συγκεκριμένης πρότασης είναι να μετατραπεί η υφιστάμενη Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) αυτοτελή οργανισμό της ΕΕ.
- τη θέσπιση νέας υποχρεωτικής διαδικασίας ελέγχου διαλογής πριν από την είσοδο, που θα περιλαμβάνει ταυτοποίηση, ελέγχους υγείας και ασφαλείας, καθώς και λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων και καταχώριση στη βάση δεδομένων Eurodac
- την αντικατάσταση της οδηγίας για τις διαδικασίες ασύλου με τροποποιημένο κανονισμό που θα εναρμονίσει τις ενωσιακές διαδικασίες
- την αντικατάσταση της οδηγίας για τις ελάχιστες απαιτήσεις με κανονισμό που θα εναρμονίσει τα πρότυπα προστασίας και τα δικαιώματα των αιτούντων άσυλο
- η μεταρρύθμιση της οδηγίας για τις συνθήκες υποδοχής προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι αιτούντες άσυλο θα μπορούν να επωφελούνται από εναρμονισμένους και αξιοπρεπείς όρους υποδοχής
- η δημιουργία μόνιμου πλαισίου της ΕΕ για την επανεγκατάσταση⁸²

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο πρέπει να εξετάσουν και να εγκρίνουν τα παραπάνω στο σύνολό τους μέχρι το τέλος του 2020, προκειμένου να γίνει πραγματικότητα μια κοινή πολιτική της ΕΕ στην μετανάστευση και το άσυλο .

⁸² Οπ.π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6. Συμφωνίες με τρίτες χώρες

6.1 Κοινή Δήλωση ΕΕ – Τουρκίας

Η οδός της Ανατολικής Μεσογείου αναφέρεται στη διέλευση μεταναστών μέσω θαλάσσης από την Τουρκία στην Ελλάδα. Μεγάλος αριθμός προσφύγων που αναζητούσαν καταφύγιο από τον πόλεμο της Συρίας έφθασαν το 2015 στην ΕΕ μέσω αυτής της οδού. Έκτοτε, ο αριθμός των παράτυπων αφίξεων μέσω της οδού αυτής μειώθηκε σημαντικά, χάρις στη στενή συνεργασία μεταξύ ΕΕ και Τουρκίας. Η εφαρμογή της συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας του Μαρτίου του 2016 συνέβαλε καίρια στη μείωση των παράνομων αφίξεων μέσω Τουρκίας.

Προκειμένου επομένως να συγκρατηθούν οι μεταναστευτικές ροές οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της Ε.Ε. πραγματοποιούν σύνοδο με την Τουρκία, στις 29 Νοεμβρίου 2015. Τότε συμφωνήθηκε και η παροχή οικονομικής βοήθειας ύψους 3 δις προς την Τουρκία για την παροχή καλύτερων συνθηκών διαβίωσης στους πρόσφυγες που βρίσκονται ήδη εγκατεστημένοι στο εσωτερικό της Τουρκίας και η επανέναρξη των διαπραγματεύσεων με την Τουρκία για την ένταξή της στην ΕΕ. Τον Μάρτιο του 2016 οι ηγέτες της ΕΕ και της Τουρκίας συμφώνησαν να καταπολεμήσουν την παράνομη μετανάστευση και τον τεράστιο όγκο των μεταναστευτικών ροών από την Τουρκία. Επιπλέον η Τουρκία συμφώνησε να εντείνει τις προσπάθειες της και για περιορισμό της μετακίνησης των ατόμων από την επικράτεια της.

Η συμφωνία ΕΕ- Τουρκίας⁸³ τέθηκε σε ισχύ στις 20 Μαρτίου 2016 και ορίστηκαν οι εξής δυο αρχές:

- όλοι οι νέοι παράτυποι μετανάστες που φθάνουν στα ελληνικά νησιά θα επιστρέφονται στην Τουρκία εάν δεν ζητήσουν άσυλο ή εάν το αίτημά τους απορριφθεί

⁸³ Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας, 18 Μαρτίου 2016 . Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης . Διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/> (ανακτήθηκε 25/11/2020)

- για κάθε Σύριο που επιστρέφεται στην Τουρκία από τα ελληνικά νησιά, ένας άλλος Σύριος θα μετεγκαθίσταται στην ΕΕ⁸⁴.

Τα αποτελέσματα της δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας ήταν άμεσα. Χάρη κυρίως στη συνεργασία με τις τουρκικές αρχές, οι αφίξεις μειώθηκαν σημαντικά - δείχνοντας σαφώς ότι το επιχειρηματικό μοντέλο των λαθρεμπόρων που εκμεταλλεύονται μετανάστες και πρόσφυγες μπορεί να σπάσει. Από 10.000 σε μία μέρα τον Οκτώβριο του 2015, οι καθημερινές διαβάσεις μειώθηκαν κατά μέσο όρο περίπου 80 τον Απρίλιο του 2018, ενώ ο αριθμός των θανάτων στο Αιγαίο μειώθηκε από 1.175, 20 μήνες πριν από τη Δήλωση, σε 130. Αυτό είναι σχεδόν ένα εκατομμύριο άνθρωποι που δεν ακολούθησαν επικίνδυνες διαδρομές για να φτάσουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και περισσότεροι από 1.000 που δεν έχουν χάσει τη ζωή τους⁸⁵.

Το 2019, 82.000 παράτυποι μετανάστες έφτασαν στην ΕΕ μέσω της οδού της Ανατολικής Μεσογείου (μολονότι οι αφίξεις μειώθηκαν κατά 90 % σε σύγκριση με το 2015, αυτή είναι τώρα η οδός που χρησιμοποιούν περισσότερο οι παράτυποι μετανάστες για να φτάσουν στην ΕΕ). Η συμφωνία με την Τουρκία συνέβαλε επίσης στη σημαντική μείωση του αριθμού των ανθρώπινων ζωών που χάνονται στη θάλασσα και στην πάταξη της παράνομης διακίνησης μεταναστών. 132 άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους στη θάλασσα το 2019 σε σύγκριση με 805 το 2015⁸⁶.

Όπως αναφέρθηκε, αρχικά η ΕΕ υποστηρίζει Σύριους πρόσφυγες στην Τουρκία με 3 δισεκατομμύρια ευρώ για το 2016 και το 2017 μέσω της διευκόλυνσης για τους πρόσφυγες στην Τουρκία - 1 δισεκατομμύριο ευρώ από τον προϋπολογισμό της ΕΕ και 2 δισεκατομμύρια ευρώ που συνεισφέρουν τα κράτη μέλη της ΕΕ. Μέχρι το τέλος του 2017, η ΕΕ είχε δεσμευτεί πλήρως και έχει συνάψει σύμβαση ύψους 3 δισεκατομμυρίων ευρώ στο πλαίσιο της Διευκόλυνσης - 1,85 δισεκατομμύρια ευρώ έχουν ήδη καταβληθεί μέχρι στιγμής. Τα χρήματα προορίζονται για έργα

⁸⁴ Μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ. Οδός της Ανατολικής Μεσογείου. Διαθέσιμο στο : <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/migratory-pressures/eastern-mediterranean-route/> (ανακτήθηκε 25/11/2020)

⁸⁵ EU-TURKEY STATEMENT Two years on April 2018. European Commission. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20180314_eu-turkey-two-years-on_en.pdf (ανακτήθηκε 25/11/2020)

⁸⁶ Μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ. Οδός της Ανατολικής Μεσογείου. Διαθέσιμο στο : <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/migratory-pressures/eastern-mediterranean-route/> (ανακτήθηκε 25/11/2020)

για την κάλυψη των αναγκών των προσφύγων και των κοινοτήτων υποδοχής με έμφαση στην ανθρωπιστική βοήθεια, την εκπαίδευση, την υγεία, τις δημοτικές υποδομές και την κοινωνικοοικονομική υποστήριξη. Μετά τη δέσμευσή της, η Επιτροπή κινητοποιεί τη δεύτερη δόση των 3 δισεκατομμυρίων ευρώ της Διευκόλυνσης, με 1 δισεκατομμύριο ευρώ από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη της ΕΕ παρέχουν σημαντική υποστήριξη στις ελληνικές αρχές στην εφαρμογή της δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας, για τη βελτίωση των συνθηκών διαχείρισης και υποδοχής της μετανάστευσης στην Ελλάδα. Οι δράσεις της ΕΕ επικεντρώνονται κυρίως στη συμβολή στην ανακούφιση της κατάστασης στα ελληνικά νησιά. Ο ρυθμός των επιστροφών στην Τουρκία από τα ελληνικά νησιά σύμφωνα με τη Δήλωση παραμένει πολύ αργός, με μόνο 2.164 μετανάστες που επέστρεψαν από τον Μάρτιο του 2016. Απαιτούνται ακόμη σημαντικές πρόσθετες προσπάθειες για τη μείωση των καθυστερήσεων αιτήσεων ασύλου, την αντιμετώπιση της ανεπαρκούς ικανότητας επεξεργασίας και κράτησης πριν από την επιστροφή στην Ελλάδα για τη βελτίωση των επιστροφών⁸⁷.

⁸⁷EU-TURKEY STATEMENT Two years on April 2018. European Commission. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20180314_eu-turkey-two-years-on_en.pdf (ανακτήθηκε 30/11/2020)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7. Η προσφυγική κρίση του 2015 - Η «προσέγγιση» Hotspot

7.1 Η προσφυγική κρίση του 2015

Το 2015 αποτελεί έτος ορόσημο για το Προσφυγικό ζήτημα τόσο για την Ελλάδα όσο και για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο εμφύλιος πόλεμος της Συρίας από το 2011 αλλά η Αραβική Άνοιξη οδήγησαν στην μεγαλύτερη μετακίνηση πληθυσμού μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Σύμφωνα με την Έπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες περισσότεροι από 1 εκατ. άνθρωποι, στην πλειονότητά τους πρόσφυγες από τη Συρία, το Ιράκ και το Αφγανιστάν έχουν περάσει στην Ελλάδα από τις αρχές του 2015, με 4,8 εκατ. Σύρους να έχουν αναζητήσει καταφύγιο σε γειτονικές χώρες και επιπλέον 6,6 εκατ. εκτοπισμένους στο εσωτερικό της χώρας⁸⁸. Η μαζική κίνηση αυτή των προσφύγων προς τη Δύση θέτει τεράστιες προκλήσεις στις χώρες υποδοχής και διέλευσης που προσπαθούν να διατηρήσουν τον έλεγχο των εθνικών τους συνόρων.

Η Ελλάδα αποτελεί κύριο σημείο εισόδου της διαδρομής της Ανατολικής Μεσογείου και βίωσε σε σημαντικό βαθμό το μεταναστευτικό αυτό φαινόμενο, το οποίο έλαβε ανυπολόγιστες διαστάσεις στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου. Οι πρόσφυγες που εισέρχονται στα ελληνικά νησιά (οι οποίοι δεν είναι όλοι Σύροι) δεν επιθυμούν να παραμείνουν στην Ελλάδα αλλά να μετακινηθούν προς την Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη. Το αποτέλεσμα αυτής της μετακίνησης ήταν να καταρρεύσει το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου αλλά και των κανόνων ελεύθερης κυκλοφορίας στο εσωτερικό της ΕΕ. Οι πρόσφυγες περνούσαν μαζικά και χωρίς έλεγχο τα σύνορα των κρατών μελών της ΕΕ είτε τρίτων χωρών— κατά μήκος του λεγόμενου «Βαλκανικού διαδρόμου», κατά παράβαση των εθνικών και ευρωπαϊκών κανόνων, προκαλώντας αλυσιδωτές αντιδράσεις από τα εμπλεκόμενα κράτη. Το 2015 οι αρχές της Βόρειας Μακεδονίας αποφάσισαν να κλείσουν τα σύνορα τους με αποτέλεσμα την δημιουργία ενός άτυπου καταυλισμού στην Ειδομένη και των εγκλωβισμό 5000 ατόμων, που κατά καιρούς είχαν φτάσει και τις 10000, στην

⁸⁸ Πάνω από 1 εκατ. πρόσφυγες πέρασαν στην Ελλάδα από τις αρχές του 2015. UNHCR Greece. Διαθέσιμο στο: <https://www.unhcr.org/gr/3045-%cf%80%ce%ac%ce%bd%cf%89-%ce%b1%cf%80%cf%8c-1-%ce%b5%ce%ba%ce%b1%cf%84-%cf%80%cf%81%cf%8c%cf%83%cf%86%cf%85%ce%b3%ce%b5%cf%82-%cf%80%ce%ad%cf%81%ce%b1%cf%83%ce%b1%ce%bd-%cf%83%cf%84%ce%b7%ce%bd.html> (ανακτήθηκε 30/11/2020)

ελληνική πλευρά. Η Ελλάδα όταν ξέσπασε η προσφυγική κρίση ήταν διοικητικά ανέτοιμη και ανήμπορη να την αντιμετωπίσει. Όλες οι διαδικασίες που προέβλεπε ο Κανονισμός Δουβλίνου δεν μπορούσαν να εφαρμοσθούν λόγω του όγκου των ροών και της έλλειψης συντονισμού.

Σύμφωνα με τον καθηγητή Π. Ιωακειμίδη: «Η Ευρωπαϊκή Ένωση, σε επίπεδο θεσμών, αντέδρασε άμεσα, στην προσφυγική κρίση του 2015, με την διατύπωση ολοκληρωμένης πρότασης και συγκεκριμένων μέτρων στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ατζέντας για τη Μετανάστευση, τα κράτη μέλη απέτυχαν να διαμορφώσουν μία κοινή μεταναστευτική πολιτική δίκαιης κατανομής του βάρους (burden-sharing) και αλληλεγγύης, όπως αυτή ορίζεται στη Συνθήκη της Λισσαβόνας.»⁸⁹

7.2 Ο όρος « Hotspot »

Με τον όρο «κομβικό σημείο υποδοχής» (hotspot) ορίζεται «η περιοχή στην οποία το κράτος μέλος υποδοχής, η Επιτροπή, αρμόδιοι οργανισμοί της Ένωσης και συμμετέχοντα κράτη μέλη συνεργάζονται για τη διαχείριση υφιστάμενου ή εν δυνάμει δυσανάλογα μεγάλου μεταναστευτικού προβλήματος, χαρακτηριζόμενου από σημαντική αύξηση του αριθμού των μεταναστών οι οποίοι καταφθάνουν στα εξωτερικά σύνορα⁹⁰». Επιπλέον σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 1 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/1624⁹¹ «αν ένα κράτος μέλος αντιμετωπίζει δυσανάλογες μεταναστευτικές προκλήσεις σε συγκεκριμένα κομβικά σημεία υποδοχής των εξωτερικών συνόρων του που χαρακτηρίζονται από μεγάλες μεικτές μεταναστευτικές εισροές, το εν λόγω κράτος μέλος δύναται να ζητήσει τεχνική και επιχειρησιακή ενίσχυση από τις ομάδες στήριξης για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Το εν λόγω κράτος μέλος υποβάλλει αίτηση ενίσχυσης και εκτίμηση των αναγκών του στον οργανισμό και άλλους αρμόδιους οργανισμούς της Ένωσης, ιδίως την EASO, τον Frontex και την Europol». Επομένως τα κράτη-μέλη που δεν μπορούν να διαχειριστούν τους υπέρογκους αριθμούς μικτών μεταναστευτικών ροών από μόνα τους παρέχουν

⁸⁹ Η ευρωπαϊκή διαχείριση της μεταναστευτικής & προσφυγικής κρίσης, Διαθέσιμο στο: <https://jmce.gr/portal/2017/11/21/european-mngmt-of-the-crisis/> (ανακτήθηκε 30/11/2020)

⁹⁰ Αρ. 2 ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2016/1624 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 14ης Σεπτεμβρίου 2016, Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R1624&from=EN> (ανακτήθηκε 30/11/2020)

⁹¹ Αρ. 18 ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΕ) 2016/1624 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 14ης Σεπτεμβρίου 2016 Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R1624&from=EN> (ανακτήθηκε 30/11/2020)

μέσω των Hotspots μια βάση για τον συντονισμό των επιχειρησιακών του καθηκόντων και την παροχή βοήθειας προς τα κράτη μέλη.

7.3 Η προσέγγιση « Hotspot»

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο της άμεσης δράσης για να βοηθήσει τα κράτη μέλη της ΕΕ που βρισκόταν στην πρώτη γραμμή της μεταναστευτικής κρίσης του 2014-2015 και αντιμετώπιζαν τις δυσανάλογες μεταναστευτικές πιέσεις στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, πρότεινε, στο «Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης (Ατζέντα) για την Μετανάστευση»⁹² που υποβλήθηκε στις 13 Μαΐου 2015, την υιοθέτηση μιας νέας προσέγγισης των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης «Hotspot», τα οποία παρουσιάστηκαν ως κομβικά σημεία. Η Ιταλία και η Ελλάδα είναι τα δυο πρώτα κράτη μέλη στα οποία υλοποιείται η προσέγγιση Hotspot. Οι Ελληνικές αρχές καθόρισαν πέντε κομβικά σημεία σε Λέσβο, Λέρο, Κω, Χίο και Σάμο⁹³. Άλλα κράτη μέλη μπορούν να επωφεληθούν από την προσέγγιση Hotspot κατόπιν αιτήματος.

Το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Δράσης για την Μετανάστευση παρουσίασε μια σειρά μέτρων αντιμετώπισης των μεταναστευτικών ροών καθώς επίσης και τέσσερις πυλώνες μελλοντικής δράσης για την καλύτερη μεταχείριση της μετανάστευσης. Εκτός από τα Hotspots (που παρουσιάστηκαν ως κομβικά σημεία) ένα ακόμα μέτρο άμεσης δράσης ήταν η εφαρμογή ενός προσωρινού συστήματος μετεγκατάστασης των ατόμων που πραγματικά είχαν βάσιμο λόγο δίωξης και έχρηζαν διεθνούς προστασίας έτσι ώστε να υπάρχει δίκαιη κατανομή μεταξύ των κρατών μελών.

Η προσέγγιση Hotspot θα συμβάλλει στην υλοποίηση των προσωρινών προγραμμάτων μετεγκατάστασης που προτάθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή: οι άνθρωποι με σαφή ανάγκη

⁹² ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, Βρυξέλλες, 13.5.2015, COM(2015) 240 final, Διαθέσιμο στο : [https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/COM\(2015\)240-EL.pdf](https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/COM(2015)240-EL.pdf) σελ7-8 (ανακτήθηκε 30/11/2020)

⁹³ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, 'Εκθεση προόδου για την υλοποίηση των κέντρων πρώτης υποδοχής στην Ελλάδα', COM(2015) 678 final Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/EL/1-2015-678-EL-F1-1.PDF> (ανακτήθηκε 01/12/2020)

διεθνούς προστασίας θα πρέπει να προσδιορίζονται στα κράτη μέλη πρώτης γραμμής για μετεγκατάσταση σε άλλα κράτη μέλη της ΕΕ όπου θα εξετάζεται η αίτησή τους για άσυλο⁹⁴.

Η επιχειρησιακή υποστήριξη που παρέχεται στο πλαίσιο της προσέγγισης Hotspot θα επικεντρωθεί στην καταγραφή, την ταυτοποίηση, τη λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων και την ενημέρωση των αιτούντων άσυλο καθώς επίσης και στις επιχειρήσεις επαναπατρισμού. Την παραπάνω υποστήριξη θα παρέχουν στα κράτη μέλη ομάδες που θα αποτελούνται από ειδικούς των Ευρωπαϊκών Οργανισμών το έργο των οποίων θα είναι συμπληρωματικό το ένα με το άλλο. Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO), ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Frontex), ο Οργανισμός Αστυνομικής Συνεργασίας της ΕΕ (Europol) και η Υπηρεσία Δικαστικής Συνεργασίας της ΕΕ (Eurojust) θα εργαστούν επιτόπου με τις αρχές του Κράτους Μέλους πρώτης γραμμής για να τις βοηθήσουν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους σύμφωνα με το δίκαιο της ΕΕ καθώς και στη γρήγορη ταυτοποίηση, καταγραφή και δακτυλοσκόπηση των εισερχόμενων μεταναστών⁹⁵.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι δεν υπάρχει γενικό νομικό πλαίσιο για την προσέγγιση Hotspot. Η προσέγγιση ρυθμίζεται από το διεθνές και περιφερειακό δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (CFREU), την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ΕΣΔΑ), το ΚΕΣΑ, τις οδηγίες για την διαδικασία ασύλου, υποδοχής και πιστοποίησης, και τα εθνικά νομικά συστήματα στην Ελλάδα και την Ιταλία όπου βρίσκονται τα Hotspot⁹⁶.

⁹⁴ Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ «HOTSPOT» ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΡΟΩΝ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Διαθέσιμο στο : https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_hotspots_el.pdf (ανακτήθηκε 01/12/2020)

⁹⁵ Οπ.π.

⁹⁶ FUNDAMENTAL RIGHTS AND THE EU HOTSPOT APPROACH Διαθέσιμο στο:

7.4 Στατιστικά στοιχεία για την προσφυγική κρίση ⁹⁷

Τα απογραφικά στοιχεία της Υπηρεσίας Ασύλου αφορούν σε αιτήσεις ασύλου και σε αποφάσεις ασύλου. Τα στοιχεία εξετάζονται ανά φύλο, ηλικία και ιθαγένεια των αιτούντων άσυλο. Ειδικότερα, αναλύονται και στοιχεία για τις αιτήσεις ασύλου των ασυνόδευτων ανηλίκων. Τα στοιχεία παρουσιάζονται ως σύνολα ετών, όπου γίνεται σύγκριση παρελθοντικών χρόνων με τον τρέχοντα χρόνο ⁹⁸ (Παράρτημα Α).

Σύμφωνα με την Υπηρεσία Ασύλου από το 2013 έως τον Φεβρουάριο του 2020 έχουν κατατεθεί συνολικά 299,620 αιτήσεις ασύλου με το μεγαλύτερο αριθμό να καταγράφεται το 2019 με 77.285 αιτήσεις. Για το έτος 2020 είναι εντυπωσιακή η μείωση των αιτούντων άσυλο στα νησιά του Αιγαίου. Μετά από πέντε χρόνια μεταναστευτικής κρίσης για πρώτη φορά το έτος θα κλείσει με μεγάλη μείωση των αφίξεων. Από 01/01/2020 μέχρι τις 30/11/2020 έφτασαν στην Ελλάδα από τα ανατολικά σύνορα 14.430 άτομα όταν αντίστοιχα την ίδια περίοδο ένα χρόνο πριν είχαν φτάσει 65,337, το 2018 έφτασαν 41. 859 και το 2017 30.935.

Ροές αφίξεων

ΜΗΝΑΣ/ΚΥΤ	ΚΩ	ΛΕΣΒΟΥ	ΣΑΜΟΥ	ΧΙΟΥ	ΛΕΡΟΥ	ΛΟΙΠΑ ΝΗΣΙΑ	ΦΥΛΑΚΙΟ	ΑΘΡΟΙΣΜΑ
Ιαν-20	209	1.751	596	176	0	311	670	3.713
Φεβ-20	209	521	454	306	35	490	752	2.767
Μαρ-20	262	854	178	336	0	640	311	2.581
Απρ-20	0	39	0	0	0	0	37	76
Μάι-20	0	227	0	0	0	1	56	284
Ιουν-20	0	245	0	0	0	22	186	453
Ιουλ-20	0	285	8	0	0	23	247	563
Αυγ-20	21	173	31	48	0	173	614	1.060
Σεπ-20	3	59	0	25	0	2	703	792
Οκτ-20	6	51	0	23	0	83	1.030	1.193
Νοε-20	31	108	24	29	0	67	689	948
ΣΥΝΟΛΟ	741	4.313	1.291	943	35	1.812	5.295	14.430

<https://infocrisis.gov.gr/5829/ypiresia-asylou-statistika-stichia-07-06-2013-eos-30-07-2019/> (ανακτήθηκε 05/12/2020)

⁹⁸ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟ διαθέσιμο στο: <https://migration.gov.gr/statistika/> (ανακτήθηκε 05/12/2020)

Στη σύγκριση Year – to- Date Ιανουαρίου – Νοεμβρίου 2019 και 2020, οι ροές για το 2020 παρουσιάζονται μειωμένες κατά 78% .

	YtD 2019	ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΗΝΑ	YtD 2020	ΔΙΑΦΟΡΑ ΜΗΝΑ	ΔΙΑΦΟΡΑ % 2019-2020
Ιούνιος	18.317		9.874		-46%
Ιούλιος	24.104	3	10.437	6%	-57%
Αύγουστος	32.853	36%	11.497	10%	-65%
Σεπτέμβριος	44.734	36%	12.289	7%	-73%
Οκτώβριος	55.541	24%	13.482	10%	-76%
Νοέμβριος	65.337	18%	14.430	7%	-78%

Πηγή : Υπηρεσία Ασύλου

Επίσης σημαντική ήταν η μείωση των διαμενόντων στα νησιά τον Νοέμβριο του 2020 όπου συνολικά από 01/01/2020 ήταν της τάξης του -58,5%.

Οι εκκρεμείς αποφάσεις ασύλου (ά' και β' βαθμού) μειώθηκαν κατά 5% τον Νοέμβριο σε σχέση με τον Οκτώβριο και σε σχέση με τον Δεκέμβριο του 2019 έχουν μειωθεί κατά 40%.

ΜΗΝΑΣ	ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ Α' ΒΑΘΜΟΥ	ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ Β' ΒΑΘΜΟΥ	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΕΚΚΡΕΜΕΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ (%)	ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ Α' ΒΑΘΜΟΥ	ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ Β' ΒΑΘΜΟΥ
Δεκ-19	123.515	15.632	139.147			
Ιαν-20	126.181	14.371	140.552	1,0%	3.783	1.862
Φεβ-20	126.083	12.327	138.410	-1,5%	5.273	3.619
Μαρ-20	120.165	11592	131.757	-4,8%	6.904	1.443
Απρ-20	105.501	9.051	114.552	-13,1%	15.853	2.541
Μαϊ-20	99.936	8.469	108.405	-5,4%	6.026	1.926
Ιουν-20	94.829	7.878	102.707	-5,3%	8.715	2.019
Ιουλ-20	91.383	7.615	98.998	-3,6%	7.071	1.935
Αυγ-20	88.286	7.642	95.928	-3,1%	5.551	1.517
Σεπ-20	84.212	6.350	90.562	-5,6%	7.045	2.551
Οκτ-20	82.646	5.153	87.799	-3,1%	4.198	2.253
Νοε-20	79.353	3.819	83.172	-5,3%	5.835	2.179

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8. Ευρωπαϊκός οργανισμός για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων — Frontex

8.1 Νομοθετικό πλαίσιο και δημιουργία Frontex

Τα θέματα της μετανάστευσης και του ασύλου βρίσκονται πάντα στην κορυφή της πολιτικής ατζέντας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από την δεκαετία του 1990 η μετανάστευση είναι ένα ζήτημα που απασχολεί την Ευρώπη και τα ευρωπαϊκά κράτη αναζητούν τρόπους να ενισχύσουν τον συνοριακό τους έλεγχο. Το 2004 πλησιάζοντας η διεύρυνση της ΕΕ με δέκα νέα κράτη – μέλη η ανησυχία για τον έλεγχο των ευρωπαϊκών συνόρων αυξήθηκε. Στα παραπάνω προστέθηκε το τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001 που δημιούργησαν νέες ανάγκες για την ενίσχυση και την ασφάλεια των εξωτερικών συνόρων της ένωσης.

Η ανάγκη για τον συντονισμό της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων οδήγησε στην σύσταση ενός ειδικού φορέα που ονομάστηκε Frontex. Με τον «Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2007/2004 του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκού οργανισμού για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα»⁹⁹ ιδρύθηκε το 2004 ο Frontex, με σκοπό να συνδράμει τα κράτη μέλη της ΕΕ και τις συνδεδεμένες χώρες Σένγκεν στην προστασία των εξωτερικών συνόρων του χώρου ελεύθερης κυκλοφορίας της ΕΕ. Ως οργανισμός της ΕΕ, ο Frontex χρηματοδοτείται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, καθώς και από συνεισφορές των συνδεδεμένων χωρών Σένγκεν¹⁰⁰. Επίσημα άρχισε να λειτουργεί την 1η Μαΐου 2005, αν και στην πράξη η επιχειρησιακή του δράση ξεκίνησε την 1η Οκτωβρίου του 2005. Αρχικά απασχολούσε 315 υπαλλήλους και η έδρα του βρίσκεται στην Βαρσοβία (Πολωνία).

Ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1168/2011¹⁰¹ τροποποιεί την αρχική πράξη με στόχο τη βελτίωση της ολοκληρωμένης διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ και την ενίσχυση της

⁹⁹ Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2007/2004 του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκού οργανισμού για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004R2007&from=EL> (ανακτήθηκε 05/12/2020)

¹⁰⁰ *Τι είναι ο Frontex*. Διαθέσιμο στο : <https://frontex.europa.eu/el/skhetika-me-emas/ti-einai-o-frontex/> (ανακτήθηκε 05/12/2020)

¹⁰¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1168/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2007/2004 του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκού οργανισμού για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά

συνεργασίας μεταξύ των συνοριακών φρουρών. Με περαιτέρω τροποποίηση, ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 656/2014¹⁰², θεσπίζει κανόνες για την επιτήρηση των εξωτερικών θαλάσσιων συνόρων της ΕΕ στο πλαίσιο της επιχειρησιακής συνεργασίας υπό τη διαχείριση του Frontex.

Από την έναρξη της μεταναστευτικής κρίσης το 2015, η Επιτροπή έχει αναλάβει σημαντικές πρωτοβουλίες και έχει προτείνει δέσμη μέτρων με σκοπό την ενίσχυση της προστασίας των εξωτερικών συνόρων της Ένωσης και την αποκατάσταση της ομαλής λειτουργίας του χώρου Σένγκεν. Η πρόταση για τη σημαντική ενίσχυση της εντολής του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης υποβλήθηκε τον Δεκέμβριο του 2015 και οι σχετικές διαπραγματεύσεις διεξήχθησαν χωρίς χρονοτριβή στη διάρκεια του 2016. Ο επακόλουθος κανονισμός (ΕΕ) 2016/1624 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου τέθηκε σε ισχύ στις 6 Οκτωβρίου 2016¹⁰³.

Το 2016, ο Οργανισμός επεκτάθηκε και αναβαθμίστηκε σε *Ευρωπαϊκό Οργανισμό Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής*, με διευρυμένο ρόλο που περιελάμβανε, πέραν του ελέγχου της μετανάστευσης, τη διαχείριση των συνόρων και αυξημένες αρμοδιότητες στην καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος.

Συστάθηκε δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1624¹⁰⁴, της 14ης Σεπτεμβρίου 2016, για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή (ΕΕ L 251 της 16.9.2016, σ. 1). Η έδρα του Frontex βρίσκεται στη Βαρσοβία της Πολωνίας. Μολονότι ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός

σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R1168&from=EL> (ανακτήθηκε 05/12/2020)

¹⁰² Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 656/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014, περί κανόνων επιτήρησης των εξωτερικών θαλάσσιων συνόρων στο πλαίσιο της επιχειρησιακής συνεργασίας που συντονίζεται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0656&from=EL> (ανακτήθηκε 05/12/2020)

¹⁰³ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1896 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2019, για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1052/2013 και (ΕΕ) 2016/1624 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1573722151667&uri=CELEX%3A32019R1896> (ανακτήθηκε 05/12/2020)

¹⁰⁴ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2016/1624 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 14ης Σεπτεμβρίου 2016 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R1624&from=EN> (ανακτήθηκε 05/12/2020)

Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής αντικαθιστά τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έχει την ίδια νομική προσωπικότητα και είναι γνωστός με την ίδια ονομασία: Frontex.¹⁰⁵ Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2007/2004 του Συμβουλίου έκτοτε καταργήθηκε.

Στις 4 Δεκεμβρίου 2019 τέθηκε σε ισχύ ένας νέος κανονισμός, ο Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1896 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2019, για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή¹⁰⁶, ο οποίος αντικαθιστά τον προηγούμενο του 2016. Με τον εν λόγω κανονισμό η Frontex γίνεται σταδιακά ισχυρότερη και καλύτερα χρηματοδοτούμενη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Απώτερος σκοπός είναι η συνεχής αύξηση της αυτονομίας της Frontex και ο περιορισμός της επιχειρησιακής εξάρτησης της από τα κράτη μέλη της ΕΕ¹⁰⁷.

Ο οργανισμός θα αποκτήσει νέα εντολή και τα δικά του μέσα και εξουσίες για την προστασία των εξωτερικών συνόρων, την αποτελεσματικότερη εκτέλεση των επιστροφών και τη συνεργασία με τρίτες χώρες. Το βασικό στοιχείο αυτού του ενισχυμένου οργανισμού θα είναι ένα μόνιμο σώμα 10 000 συνοριοφυλάκων με εκτελεστικές εξουσίες για να υποστηρίξουν ανά πάσα στιγμή τα κράτη μέλη. Ο Οργανισμός θα έχει επίσης ισχυρότερη εντολή όσον αφορά τις επιστροφές και θα συνεργάζεται πιο στενά με τις τρίτες χώρες, περιλαμβανομένων εκείνων που δεν βρίσκονται στην άμεση γειτονία της ΕΕ. Το νέο μόνιμο σώμα της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής θα είναι διαθέσιμο για αποστολή μόλις αρχίσει να λειτουργεί πλήρως το 2021 και θα έχει πλήρη ικανότητα 10.000 συνοριοφυλάκων έως το 2027¹⁰⁸.

¹⁰⁵ Νομική βάση και υποχρέωση λογοδοσίας, Διαθέσιμο στο: <https://frontex.europa.eu/el/skhetika-me-emas/nomike-base-kai-upokhreose-logodosias/> (ανακτήθηκε 05/12/2020)

¹⁰⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1896 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2019, για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1052/2013 και (ΕΕ) 2016/1624, Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R1896&from=EL> (ανακτήθηκε 05/12/2020)

¹⁰⁷ Σαβρίδα – Ψαρρά Αφροδίτη, «Η Frontex και η δράση της στην Ελλάδα μέχρι σήμερα». Ευρωπαϊκό κέντρο αριστείας Jean Monnet. Ιούλιος 2020. Σελ 17 Διαθέσιμο στο : https://jmce.gr/portal/wp-content/uploads/2020/09/FRONTEX_Savrída-Psarra.pdf (ανακτήθηκε 05/12/2020)

¹⁰⁸ Διαχείριση των εξωτερικών συνόρων. Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Διαθέσιμο στο : <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/153/management-of-the-external-borders> (ανακτήθηκε 06/12/2020)

Ο Frontex εργάζεται για την από κοινού απόκτηση τεχνικού εξοπλισμού με συγκεκριμένα κράτη μέλη της Ε.Ε. Σύμφωνα με τον νέο κανονισμό, δημιουργούνται καλύτερες προϋποθέσεις για τη δημιουργία ενός πιο αποτελεσματικού μηχανισμού απέλασης, ο οποίος περιλαμβάνει όλες τις διαδικασίες επιστροφής (π.χ. ταυτοποίηση, υπηρεσίες διερμηνείας, απόκτηση ταξιδιωτικών εγγράφων, συμβουλές για την ασφαλή επιστροφή κ.ά.). Επίσης «ο νέος κανονισμός αναθέτει τον Frontex ως διαχειριστή ενός συνόλου συστημάτων επιτήρησης και δεδομένων, προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα και η διαλειτουργικότητα του ελέγχου των συνόρων». Το σύστημα επιτήρησης και δεδομένων ονομάζεται EUROSUR και παρέχει εποπτεία στα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε.. Επιπρόσθετα, ο κανονισμός υποχρεώνει το Frontex να διαχειρίζεται μια κεντρική πλατφόρμα για την επεξεργασία όλων των πληροφοριών σχετικά με τις διαδικασίες επιστροφής. Τέλος, ο Frontex είναι υπεύθυνος για τη λειτουργία κεντρικής μονάδας του Ευρωπαϊκού Συστήματος Πληροφοριών για την Ταξινόμηση και Αδειοδότηση (ETIAS), που επιτρέπει την κυκλοφορία στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ε.Ε.¹⁰⁹.

8. 2 Βασικές αρμοδιότητες

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται στα εξωτερικά σύνορα της Ευρώπης μια άνευ προηγουμένου αύξηση του αριθμού των μεταναστών και των προσφύγων που προσπαθούν να εισέλθουν στην ΕΕ. Οι χώρες που έχουν εξωτερικά σύνορα της ΕΕ είναι αποκλειστικά υπεύθυνες για τον έλεγχό τους. Ωστόσο, ο FRONTEX μπορεί να παράσχει πρόσθετη τεχνική υποστήριξη σε όσες χώρες της ΕΕ αντιμετωπίζουν έντονες μεταναστευτικές πιέσεις. Αυτό το πράττει συντονίζοντας την αποστολή πρόσθετου τεχνικού εξοπλισμού (π.χ. αεροσκάφη και πλεούμενα) καθώς και ειδικά καταρτισμένου προσωπικού. Ο Frontex συντονίζει τις θαλάσσιες επιχειρήσεις (π.χ. στην Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία) αλλά και επιχειρήσεις στα εξωτερικά χερσαία σύνορα, π.χ. στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, την Πολωνία και τη Σλοβακία. Είναι επίσης παρών σε πολλά διεθνή αεροδρόμια σε ολόκληρη την Ευρώπη¹¹⁰.

¹⁰⁹ Σαβρίδα – Ψαρρά Αφροδίτη, «Η Frontex και η δράση της στην Ελλάδα μέχρι σήμερα». Ευρωπαϊκό κέντρο αριστείας Jean Monnet. Ιούλιος 2020.. Σελ 17 Διαθέσιμο στο: https://jmce.gr/portal/wp-content/uploads/2020/09/FRONTEX_Savrida-Psarra.pdf (ανακτήθηκε 06/12/2020)

¹¹⁰ Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex). Σύντομη παρουσίαση Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Διαθέσιμο στο: https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex_el (ανακτήθηκε 06/12/2020)

Βασικές αρμοδιότητες¹¹¹ του είναι :

- Η επιτόπια ανάπτυξη αποστολών: ο οργανισμός παρέχει αξιωματούχους επιβολής του νόμου από τα κράτη μέλη και τις συνδεδεμένες χώρες Σένγκεν, μαζί με σκάφη, αεροσκάφη και εξοπλισμό επιτήρησης των συνόρων, σε περιοχές των εξωτερικών συνόρων που χρήζουν πρόσθετης συνδρομής.
- Ανάλυση κινδύνων: ο Frontex αξιολογεί τους κινδύνους για την ασφάλεια των συνόρων της ΕΕ. Κοινοποιεί τα πορίσματά του στις χώρες της ΕΕ και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα χρησιμοποιεί για τον σχεδιασμό των μελλοντικών του δραστηριοτήτων.
- Παρακολούθηση της κατάστασης: Ο Frontex παρακολουθεί σε μόνιμη βάση τα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκδίδοντας ενημερώσεις και προειδοποιήσεις προς τα κράτη μέλη της ΕΕ και τις συνδεδεμένες χώρες Σένγκεν, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και άλλους οργανισμούς.
- Αξιολόγηση τρωτότητας: Ο Οργανισμός διενεργεί ετήσιες αξιολογήσεις της ικανότητας και της ετοιμότητας κάθε κράτους μέλους και συνδεδεμένης χώρας Σένγκεν να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις στα εξωτερικά του/της σύνορα, περιλαμβανομένων των μεταναστευτικών πιέσεων.
- Ευρωπαϊκή συνεργασία στα καθήκοντα ακτοφυλακής: Οργανισμός υποστηρίζει τη συνεργασία των αρμόδιων για την επιβολή του νόμου αρχών, των οργανισμών της ΕΕ και των τελωνείων στα θαλάσσια σύνορα.
- Κοινοποίηση πληροφοριών σχετικά με εγκληματικές δραστηριότητες: Ο Οργανισμός κοινοποιεί στις ενδιαφερόμενες εθνικές αρχές, στην Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (Europol) και σε άλλους ευρωπαϊκούς οργανισμούς τις πληροφορίες που συλλέγει στα σύνορα. σχετικά, μεταξύ άλλων, με άτομα που είναι ύποπτα για συμμετοχή σε εγκληματικές δραστηριότητες, όπως η παράνομη διακίνηση μεταναστών, η εμπορία ανθρώπων ή η τρομοκρατία.
- Επιχειρήσεις επιστροφής: Ο Οργανισμός συνδράμει τα κράτη μέλη στον συντονισμό και τη χρηματοδότηση επιχειρήσεων επιστροφής, αλλά έχει επίσης τη δυνατότητα να ξεκινά τέτοιες επιχειρήσεις με δική του πρωτοβουλία.

¹¹¹ Βασικές αρμοδιότητες. Διαθέσιμο στο: <https://frontex.europa.eu/el/auto-pou-kanoume/basikes-armodiotetes/> (ανακτήθηκε 07/12/2020)

- Εξωτερικές σχέσεις: Στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων (IBM), ο Frontex αναπτύσσει και διατηρεί δίκτυο συμπράξεων με συνοριακές αρχές κρατών εκτός ΕΕ, ιδίως δε κρατών που συνορεύουν με την ΕΕ και χωρών καταγωγής και διέλευσης των μεταναστών.
- Ταχεία αντίδραση: Ο Frontex είναι σε θέση να αποστέλλει άμεσα προσωπικό συνοριοφυλακής και ακτοφυλακής και εξοπλισμό σε κράτη μέλη της ΕΕ και συνδεδεμένες χώρες Σένγκεν που αντιμετωπίζουν καταστάσεις εκτάκτου ανάγκης στα εξωτερικά τους σύνορα.
- Έρευνα και καινοτομία: Ο Frontex φέρνει σε επαφή εμπειρογνώμονες ελέγχου των συνόρων με τους κλάδους της έρευνας και της βιομηχανίας έτσι ώστε οι νέες τεχνολογίες να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των αρχών που είναι υπεύθυνες για τον έλεγχο των συνόρων.
- Κατάρτιση: Ο Frontex αναπτύσσει κοινά πρότυπα κατάρτισης για τις συνοριακές αρχές, με στόχο την εναρμόνιση της εκπαίδευσης των συνοριοφυλάκων και των ακτοφυλάκων στην ΕΕ και τις συνδεδεμένες χώρες Σένγκεν.

8.3 Ο FRONTEX και η δράση του στην Ελλάδα

Η Ελλάδα αποτελώντας μέρος των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ δέχεται τα τελευταία χρόνια έντονες μικτές μεταναστευτικές ροές, ως επί το πλείστον, περιλαμβάνουν παράτυπους οικονομικούς μετανάστες και πρόσφυγες, ασυνόδευτους ανηλίκους και θύματα εμπορίας ανθρώπων, με κύριες χώρες προέλευσης το Ιράκ, το Αφγανιστάν, το Πακιστάν, το Μπαγκλαντές και την Υπό Σαχάρεια Αφρική, τόσο από τη στεριά όσο και από τη θάλασσα. Λόγω της γεωγραφικής της θέσης και των εκτεταμένων συνόρων της επομένως αντιμετωπίζει ένα μεγάλο κύμα μη νόμιμων μεταναστών, για την αντιμετώπιση του οποίου η Ελλάδα ήταν απροετοίμαστη.

Υπό αυτό το πρίσμα, οι ελληνικές κυβερνήσεις αναζήτησαν τη συμπαράσταση της ΕΕ επιδιώκοντας όλα τα κράτη-μέλη να ενεργούν σύμφωνα με την αρχή της αλληλεγγύης και να μοιραστούν το βάρος της παράνομης μετανάστευσης με δίκαιο τρόπο. Έτσι επεσήμαιναν τον

ευρωπαϊκό χαρακτήρα του ζητήματος της παράνομης μετανάστευσης που αγγίζει όλα τα κράτη-μέλη, είτε διαθέτουν εξωτερικά σύνορα, είτε όχι ¹¹².

8.3.1 Κοινή επιχείρηση Ποσειδών 2006

Από το 2006 η Ελλάδα είχε αιτηθεί Ευρωπαϊκής βοήθειας, όταν η πρώτη Κοινή Επιχείρηση (Joint Operation) από τη FRONTEX—με τον κωδικό όνομα Ποσειδώνας—υλοποιήθηκε. Η Frontex έχει πραγματοποιήσει διάφορες επιχειρήσεις στην στεριά και στην θάλασσα προκειμένου να συνδράμει τις ελληνικές αρχές στο έλεγχο και την επιτήρηση των ευρωπαϊκών συνόρων. Η πιο σημαντική, όπως αναφέρθηκε, είναι η κοινή επιχείρηση «Ποσειδών» (JO Poseidon Land και JO Poseidon Sea) που αφορούσε τα χερσαία σύνορα με την Τουρκία, Βουλγαρία και την Αλβανία καθώς και την θαλάσσια περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Η Ελλάδα υποστηρίζεται από την επιχείρηση «Ποσειδών» από το 2006 με μια διακοπή το 2010 με την επιτήρηση των συνόρων, τη διάσωση ζωών στη θάλασσα, τις ικανότητες εγγραφής και ταυτοποίησης, καθώς και την καταπολέμηση του διασυνοριακού εγκλήματος. Η Κοινή Επιχείρηση «Ποσειδών» είναι πλέον μόνιμη από το 2011, οπότε και επεκτάθηκε για να συμπεριλάβει και την Κρήτη, καθώς και τα θαλάσσια σύνορα ανάμεσα στην Ιταλία και την Ελλάδα.

Η επιχειρησιακή περιοχή καλύπτει επομένως τα ελληνικά θαλάσσια σύνορα με την Τουρκία και τα ελληνικά νησιά. Ο Frontex υποστηρίζει την Ελλάδα με περίπου 600 φιλοξενούμενους αξιωματικούς, οι οποίοι εκτελούν επιτήρηση των συνόρων, βοηθούν στον εντοπισμό και την καταγραφή των εισερχόμενων μεταναστών, καθώς και στην ενημέρωση και τον έλεγχο. Η επιχείρηση Poseidon Sea γίνεται όλο και περισσότερο μια επιχείρηση πολλαπλών χρήσεων που καλύπτει μια σειρά από πτυχές του διασυνοριακού εγκλήματος, συμπεριλαμβανομένου του λαθρεμπορίου παράνομων ουσιών, όπλων, ανίχνευσης πλαστών εγγράφων και πολλών άλλων. Καλύπτει επίσης διάφορες λειτουργίες ακτοφυλακής, όπως έρευνα και διάσωση, εντοπισμός παράνομης αλιείας και θαλάσσια ρύπανση. Οι υπάλληλοι ενημέρωσης που αναπτύχθηκαν από τον οργανισμό συλλέγουν πληροφορίες σχετικά με τα άτομα που διακινούν δίκτυα που λειτουργούν στην Τουρκία και τις χώρες προέλευσης των μεταναστών. Ο οργανισμός

¹¹² Σαραντάκη Αντωνία-Μαρία, *FRONTEX & η Πρόκληση της Παράνομης Μετανάστευσης στην Ελλάδα*, Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet. Διαθέσιμο στο: <http://www.jmc.uoa.gr/ekdoseis/to-bima-twn-reynhton/ellhniki-e3wteriki-kai-eyrwpaiki-politiki.html>

κοινοποιεί αυτές τις πληροφορίες στις ελληνικές αρχές και την Europol. Το πρακτορείο βοηθά επίσης τις ελληνικές αρχές σε επιχειρήσεις επανεισοδοχής από τα Hotspots¹¹³.

Η κοινή επιχείρηση «Ποσειδών» (χερσαία και θαλάσσια) παρατάθηκε το 2012. Παράλληλα, με τις επιχειρήσεις της Frontex οι Ελληνικές Αρχές ακολούθησαν δύο κύριες κατευθύνσεις: καταρχήν ενίσχυσαν τα Ελληνοτουρκικά χερσαία σύνορα, τα οποία, εκείνη την περίοδο, ήταν το κύριο σημείο εισόδου των παράτυπων μεταναστών στην Ελληνική επικράτεια και κατά δεύτερον, προσπάθησαν να μειώσουν τον πληθυσμό που διέμενε παράτυπα στη χώρα¹¹⁴. Στα προαναφερθέντα περιλαμβάνονται αρχικά η ανέγερση ενός τεχνητού φράχτη στον Έβρο και ακολούθησαν οι εθνικές επιχειρήσεις «Ασπίδα» Operation Aspida-‘Shield’ και «Ξένιος Ζεύς» (Operation Xenios Zeus).

Η ιδέα για την κατασκευή ενός φυσικού εμποδίου κατά μήκος της έκτασης των 206 χιλιομέτρων στα χερσαία σύνορα με την Τουρκία, ανάλογου με τον φράχτη μεταξύ των συνόρων ΗΠΑ-Μεξικού, ανακοινώθηκε για πρώτη φορά από την ηγεσία του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη τον Ιανουάριο του 2011. Η ανέγερση ενός φράχτη, σύμφωνα με την Ελληνική κυβέρνηση δεν θα έδινε μόνο οριστική λύση στη συνεχή εισροή των παράτυπων μεταναστών μέσω της περιοχής, αλλά θα είχε και μια θεμελιωδώς συμβολική αξία: θα έστελνε το μήνυμα ότι η Ελλάδα αντιμετωπίζει σοβαρά τη διαχείριση των συνόρων της¹¹⁵.

Περί τα τέλη του 2012, εισήχθη ένα ηλεκτρονικό σύστημα παρακολούθησης κατά μήκος των ελληνοτουρκικών χερσαίων συνόρων ενώ ολοκληρώθηκε ένας “φράκτης” μήκους 12

¹¹³ Main Operations

Operation Poseidon Greece . FRONTEX Διαθέσιμο στο : <https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/main-operations/operation-poseidon-greece/> (ανακτήθηκε 07/12/2020)

¹¹⁴ Αγγελή Δ. Δημητριάδη Α., Τριανταφυλλίδου Α. «Αξιολογώντας τη σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας των πολιτικών ελέγχου της παράτυπης μετανάστευσης στην Ελλάδα» Πρόγραμμα ΜΙΔΑΣ Διαθέσιμο στο: <http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2014/11/MIDAS-REPORT-GR-1.pdf> (ανακτήθηκε 07/12/2020)

¹¹⁵ «Δελτίο Τύπου για τα εγκαίνια του Επιχειρησιακού Κέντρου Επιτήρησης Συνόρων και την κήρυξη της έναρξης εργασιών κατασκευής αποτρεπτικού τεχνητού εμποδίου στον Έβρο από τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη και τον Υφυπουργό Προστασίας του Πολίτη» ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ. 06-02-2012: διαθέσιμο στο http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4076&Itemid=529 (ανακτήθηκε 05/12/2020)

χιλιομέτρων, παρεμποδίζοντας, ουσιαστικά πλήρως, τη δυνατότητα διέλευσης από το τμήμα των χερσαίων συνόρων που δεν ορίζεται από τον ποταμό Έβρο. Τα μέτρα αυτά οδήγησαν σε αλλαγή του τρόπου εισόδου, από τα χερσαία σύνορα στην είσοδο δια θαλάσσης στα νησιά του Βορειοανατολικού και Νοτιοανατολικού Αιγαίου καθιστώντας πολύ πιο επικίνδυνο το ταξίδι των μεταναστών και προσφύγων, με πολλά ναυάγια στα οποία δεκάδες άνθρωποι έχασαν την ζωή τους στη θάλασσα. Τα θύματα ήταν κυρίως Σύροι, Αφγανοί και Σομαλοί. Το Λιμενικό Σώμα έχει καταγράψει, για τους πρώτους επτά μήνες του 2014, 218 συνολικά επιχειρήσεις Έρευνας και Διάσωσης (SAR) κατά τις οποίες διασώθηκαν 6,421 άτομα, ενώ οι αντίστοιχοι αριθμοί για ολόκληρο το 2013 ήταν 110 επιχειρήσεις που επέτρεψαν τη διάσωση 2,511 ατόμων.

Πηγή : FRONTEX <https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/main-operations/operation-poseidon-greece/>

8.3.2 Επιχείρηση Ασπίδα

Τρεις μήνες πριν από την ολοκλήρωση του Φράχτη του Έβρου, ξεκίνησε η «Επιχείρηση Ασπίδα». Κύριος σκοπός της επιχείρησης ήταν ο έλεγχος και η αποτροπή παράτυπων αφίξεων,

ενισχύοντας τη φυσική παρουσία περιπόλων στα Ελληνοτουρκικά χερσαία σύνορα. Στις 30 Ιουλίου 2012, το αρχηγείο της Ελληνικής Αστυνομίας ανακοίνωσε την προσωρινή ανάπτυξη 1.881 επιπρόσθετων αστυνομικών και τεχνικού εξοπλισμού στην περιοχή του Έβρου για μια προγραμματισμένη περίοδο δύο μηνών για την λειτουργία της Επιχείρησης Ασπίδα. Οι ενισχυμένες δραστηριότητες επιτήρησης και περιπολίας στα ελληνοτουρκικά χερσαία σύνορα είχαν ως αποτέλεσμα δραστική πτώση του αριθμού συλληφθέντων παράτυπων μεταναστών από περίπου 2.000 κατά την πρώτη εβδομάδα του Αυγούστου έως λιγότερο από δέκα την εβδομάδα σε καθεμία από τις τελευταίες εβδομάδες του Οκτωβρίου ¹¹⁶.

Οι ελληνικές αρχές αναγνωρίζουν ότι εφαρμόζουν πολιτικές αποτροπής στα εξωτερικά χερσαία και θαλάσσια σύνορα της ΕΕ με στόχο να αποθαρρύνουν παράτυπες διελεύσεις πριν αυτές συμβούν. Η εφαρμογή πολιτικών επιβολής του νόμου και της τάξης από το Λιμενικό Σώμα έχει επίσης ως στόχο τους διακινητές και όσους διευκολύνουν την παράτυπη μετανάστευση ¹¹⁷.

8.3.3 Επιχείρηση Ξένιος Ζεύς

Η επιχείρηση Ξένιος Ζευς ξεκίνησε σχεδόν ταυτόχρονα με την επιχείρηση Ασπίδα και αποσκοπούσε στη μείωση του πληθυσμού των παράτυπων μεταναστών στο εσωτερικό της χώρας. Στις 16 Ιουλίου του 2014 ενσωματώθηκε στις τακτικές αστυνομικές επιχειρήσεις και περιπολίες και μετονομάστηκε σε επιχείρηση «Θησέας». Η επιχείρηση Ξένιος Ζευς αποτελούνταν από μια σειρά τακτικών επιχειρήσεων σε περιοχές όπου σημειωνόταν μεγάλη συγκέντρωση παράτυπων μεταναστών, τόσο σε δημόσιους χώρους όσο και σε σπίτια. Ήταν πρωτοφανής επιχείρηση, τόσο σε γεωγραφική έκταση (τρία μεγάλα αστικά κέντρα) όσο και στην εντατικότητα των ελέγχων. Σχεδόν 65.000 άνθρωποι ελέγχθηκαν από την αρχή της επιχείρησης τον Αύγουστο και μέχρι τις 24 Δεκεμβρίου του 2012, εκ των οποίων 4.128 συνελήφθησαν για παράτυπη παραμονή στην χώρα. Η επιχείρηση δέχθηκε αυστηρές επικρίσεις απ' το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για Πρόσφυγες και

¹¹⁶ FRAN Quarterly Issue 3 • July–September 2012 FRONTEx

https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Fran_Q3_2012.pdf (ανακτήθηκε 07/12/2020)

¹¹⁷ Η Ελλάδα Ως Χώρα Ασύλου, Παρατηρήσεις της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες σχετικά με την παρούσα κατάσταση του ασύλου στην Ελλάδα. Δεκέμβριος 2014. σελ 7 Διαθέσιμο στο: <https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2017/10/UNHCR-CoA-Greece-2014-EL.pdf> (ανακτήθηκε 07/12/2020)

Εξόριστους (European Council for Refugees and Exiles) για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων ειδικά απέναντι σε άτομα που έχριζαν διεθνούς προστασίας¹¹⁸.

8.4. Επιχειρησιακό Γραφείο του FRONTEX στην Ελλάδα

Η παρουσία του Frontex στην Ελλάδα παγιώθηκε μέσα από τη δημιουργία του Επιχειρησιακού Γραφείου στον Πειραιά. Το πρώτο περιφερειακό γραφείο του Frontex εγκαταστάθηκε στον Πειραιά το 2010, και τον Οκτώβριο του ίδιου έτους, αναπτύχθηκε στην περιοχή η δράση των πρώτων Συνοριακών Ομάδων Άμεσης Παρέμβασης (Rapid Border Intervention Teams - RABITs). Είναι το πρώτο γραφείο του Frontex που δημιουργείται εκτός της έδρας του που βρίσκεται στη Βαρσοβία. Ο στόχος της λειτουργίας του επιχειρησιακού γραφείου είναι η αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του Frontex στην περιοχή και η βελτίωση της κατανόησης των αναγκών που έχει η συγκεκριμένη περιοχή. Το Επιχειρησιακό Γραφείο διοικείται από τα κεντρικά γραφεία στη Βαρσοβία, όπου και λαμβάνονται όλες οι αποφάσεις. Παρότι η έδρα του βρίσκεται στην Ελλάδα, το πεδίο αρμοδιότητας του είναι η ευρύτερη περιοχή στην οποία διεξάγονται οι επιχειρήσεις Ποσειδών. Καλύπτοντας και άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ, όπως την Ιταλία και τη Βουλγαρία, αποτελεί τρόπον τινά ένα εξειδικευμένο παράρτημα στην Κεντρική και Ανατολική Μεσόγειο¹¹⁹. Σκοπός της λειτουργίας του γραφείου είναι ο καλύτερος συντονισμός των κοινών επιχειρήσεων του Frontex, αποτελεσματικότερη φύλαξη συνόρων και βελτίωση της διαχείρισης της παράνομης μετανάστευσης στην περιοχή της νοτιοανατολικής Μεσογείου.

Το 2014 Μετατράπηκε σε Γραφείο Συνδέσμου του Frontex (Frontex Liaison Office) και το 2016 μετατράπηκε σε Γραφείο Συνδέσμου του Frontex / Περιφερειακή Ομάδα Εργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Frontex Liaison Office/European Union Regional Task Force).

¹¹⁸ Αγγελή Δ., Δημητριάδη Α., Τριανταφυλλίδου Α. «Αξιολογώντας τη σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας των πολιτικών ελέγχου της παράτυπης μετανάστευσης στην Ελλάδα» Πρόγραμμα ΜΙΔΑΣ σελ 33 διαθέσιμο στο <http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2014/11/MIDAS-REPORT-GR-1.pdf> (ανακτήθηκε 07/12/2020)

¹¹⁹ FIDH -Migreurop -REMDH, 'Frontex, Ελλάδα-Τουρκία: Τα σύνορα της άρνησης', Report of the FRONTEXIT Campaign, May 2014: 17-18, Διαθέσιμο στο : <https://www.frontexit.org/ft/docs/63-frontexit-report-grece-turquie-gr/fil> (ανακτήθηκε 08/12/2020)

8.5 Ομάδα ταχείας συνοριακής επέμβασης «RABIT»

Στις 24 Οκτωβρίου 2010 η ελληνική κυβέρνηση έστειλε επείγουσα πρόσκληση στις Βρυξέλλες για βοήθεια στον έλεγχο των εξωτερικών χερσαίων συνόρων της με την Τουρκία λόγω «εξαιρετικής μαζικής εισροής παράτυπων μεταναστών Αποτέλεσμα αυτής της επείγουσας έκκλησης για την εξαιρετικά ανησυχητική κατάσταση ήταν η ενεργοποίηση από τον Frontex του μηχανισμού των Ομάδων Ταχείας Επέμβασης στα Σύνορα (RABITs) και η ανάπτυξη για πρώτη φορά μιας Κοινής Επιχείρησης Ταχείας Επέμβασης (Joint Operation RABIT 2010) που στόχο της είχε να στηρίξει τις ελληνικές αρχές στη διαχείριση των χερσαίων συνόρων της χώρας με την Τουρκία, στη δύσκολη ομολογουμένως λόγω του ποταμού, περιοχή του Έβρου, και να ενδυναμώσει ουσιαστικά τα εξωτερικά σύνορα της Ε.Ε.¹²⁰ Η Ελλάδα είναι πρώτη χώρα στην οποία, αποστέλλεται η ομάδα «RABIT» (Ομάδα ταχείας συνοριακής επέμβασης). Η επιχείρηση σχεδιάστηκε για τις 2 Νοεμβρίου 2010 και αναμενόταν να λειτουργήσει για περίοδο τουλάχιστον δυο μηνών. Η γεωγραφική περιοχή που θα κάλυπτε ήταν χερσαία ελληνοτουρκικά σύνορα στην περιοχή της Ορεστιάδας και τις γειτονικές περιοχές.

Υπήρξαν έτσι περίπου 200 αξιωματικοί και διερμηνείς Frontex από τα 26 κράτη μέλη της Ένωσης και από τις χώρες που συνδέονται με το Σένγκεν και εργάστηκαν υπό τη διοίκηση των ελληνικών αρχών με σκοπό να περιπολούν τα σύνορα και να συλλέγουν πληροφορίες σχετικά με τα δίκτυα λαθρεμπορίου. Η επιχείρηση παρουσιάστηκε ως έμπρακτη απόδειξη της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης αν και υπήρχαν ορισμένες οπτικές που αμφισβητούσαν την αποτελεσματικότητα του μηχανισμού RABIT ως προς την αρχή της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής ευθυνών και βαρών μεταξύ των κρατών-μελών στον τομέα του ελέγχου των εξωτερικών συνόρων¹²¹. Πράγματι, ο FRONTEX υπολόγισε ότι το 90 τοις εκατό των αλλοδαπών που διέσχιζαν παράνομα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ για να εισέλθουν στην επικράτεια της ΕΕ το 2010 το έκαναν κατά μήκος των ελληνικών- τουρκικών συνόρων¹²².

¹²⁰ 'Joint Operation RABIT 2010' – FRONTEX Assistance to Greece's Border with Turkey: Revealing the Deficiencies of Europe's Dublin Asylum System Sergio Carrera and Elspeth Guild November 2010.

Διαθέσιμο στο: http://aei.pitt.edu/15186/1/No_34_Carrera_&_Guild_on_RABIT_2010.pdf

¹²¹ Οπ.π.

¹²² Irregular immigration control in Italy and Greece : strong fencing and weak gate-keeping serving the labour market». TRIANDAFYLLIDOU Anna, AMBROSINI Maurizio . European Journal of Migration

Η ανάπτυξη του RABIT στα ελληνοτουρκικά σύνορα έχει σταθεροποιήσει το κατάσταση και μείωσε τον αριθμό των αφίξεων σε σύγκριση με τις αρχές του 2010. Παρατηρήθηκε σταδιακή μείωση της ροής των παράτυπων εισόδων στα συνοριακά τμήματα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Τον Οκτώβριο, πριν από την επιχείρηση, συνολικά 7.607 άτομα, εντοπίστηκαν στα ελληνοτουρκικά χερσαία σύνορα. Τον Νοέμβριο, η επιχείρηση ανέφερε συνολικά 4.616 καταχωρήσεις που εντοπίστηκαν και για το μήνα Δεκέμβριο, αυτές οι ανιχνεύσεις είχαν μειωθεί περαιτέρω σε 3.413. Στη συνέχεια, μειώθηκε σε 2.266 τον Ιανουάριο του 2011 και σε 1 632 τον Φεβρουάριο του 2011 ¹²³.

Η επιχείρηση ξεκίνησε στις 2 Νοεμβρίου του 2010 με αρχική διάρκεια δύο μηνών αλλά παρατάθηκε έως τις 2 Μαρτίου 2011 όπου και τη σκυτάλη πήρε το περιφερειακό πρόγραμμα Ποσειδών το οποίο αποφασίστηκε να διεξαχθεί πλέον χωρίς χρονικά κενά, με στόχο την αδιάλειπτη επιτήρηση των Ελληνοτουρκικών συνόρων ¹²⁴.

8.5.1 Το χρονικό διάστημα 2015-2020

Το 2015 η Ελλάδα βρέθηκε για άλλη μια φορά σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης καθώς ήταν ανέτοιμη να αντιμετωπίσει τον αριθμό των μεταναστών/προσφύγων που προσπαθούσαν να εισέλθουν στην ΕΕ μέσω των ελληνικών νησιών, διασχίζοντας παράτυπα τα θαλάσσια ελληνοτουρκικά σύνορα.

Κατά συνέπεια η Ελλάδα ζήτησε από τον Frontex τον Δεκέμβριο του 2015 να ξεκινήσει μηχανισμό ταχείας επέμβασης στα σύνορα (RABIT), στα ελληνικά νησιά του Αιγαίου, όπου αντιμετώπιζε τεράστια μεταναστευτική πίεση.

Πράγματι ο Frontex ξεκίνησε την ταχεία επέμβαση Poseidon στις 28 Δεκεμβρίου, αντικαθιστώντας την τρέχουσα κοινή επιχείρηση Poseidon Sea με μεγαλύτερο αριθμό

and Law, 2011 σελ 258 Διαθέσιμο στο: <https://cadmus.eui.eu/handle/1814/24734?show=full> (ανακτήθηκε 07/12/2020)

¹²³ *Frontex and the RABIT operation at the Greek-Turkish border*. MEMO/11/130. Brussels, 2 March 2011. Ευρωπαϊκή Επιτροπή Διαθέσιμο στο:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/MEMO_11_130 (ανακτήθηκε 07/12/2020)

¹²⁴ *Κοινή Επιχείρηση POSEIDON 2011*, Ελληνική Αστυνομία Διαθέσιμο στο:

http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=5164&Itemid=0&lang (ανακτήθηκε 08/12/2020)

αξιοματικών και τεχνικού εξοπλισμού για να υποστηρίξει την Ελλάδα στον χειρισμό του άνευ προηγουμένου αριθμού μεταναστών που έφταναν στα νησιά της. Η ταχεία επέμβαση Poseidon, θα δώσει επίσης μεγαλύτερη έμφαση στους ελέγχους ασφαλείας¹²⁵. Η επιχείρηση θα αυξηθεί σταδιακά σε περίπου 376 αξιωματικούς και διερμηνείς. Περιλαμβανόταν εμπειρογνώμονες στον έλεγχο, την ενημέρωση, τη λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων και πλαστά έγγραφα από διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ και συνδεδεμένες χώρες Σένγκεν. Αρκετά σκάφη, των οποίων τα πληρώματα δεν περιλαμβάνονται στον παραπάνω αριθμό αξιωματικών, σχεδιάστηκε επίσης να λάβουν μέρος στην ταχεία επέμβαση Ποσειδών. Οι επιπρόσθετοι αξιωματικοί που έχουν αναπτυχθούν στην ταχεία επέμβαση Ποσειδών θα βοηθούσαν στην επιτάχυνση της διαδικασίας καταγραφής στα ελληνικά νησιά, επιτρέποντας την εγγραφή και τη λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων γρηγορότερα σε μεγαλύτερο αριθμό μεταναστών. Οι αξιωματικοί θα υποστήριζαν επίσης ελέγχους ασφαλείας, συμβουλευόμενοι εθνικές και ευρωπαϊκές βάσεις δεδομένων, συνεργαζόμενοι με τους ειδικούς ελέγχου, απολογισμού και δακτυλικών αποτυπωμάτων¹²⁶.

Από το 2006 έως και το 2016, ο «FRONTEX» συντόνισε κοινές επιχειρήσεις με ναυλωμένες πτήσεις ενώ αργότερα η εντολή του διευρύνθηκε, ώστε να συμπεριλάβει την οργάνωση και τον συντονισμό εθνικών επιχειρήσεων επιστροφής. Τον Δεκέμβριο του 2017, ξεκίνησε επίσης να υποστηρίζει επιχειρήσεις επιστροφής με τακτικές εμπορικές πτήσεις και το 2018 συνέβαλλε στις διαδικασίες επιστροφής παράνομων εισερχόμενων προσώπων από την Ελλάδα και την Ιταλία προς τις χώρες προέλευσής τους.

8.5.2 Ομάδα «RABIT» 2020 - Έβρος

Τον Μάρτιο του 2020 η Ελλάδα αντιμετωπίζοντας μια προσπάθεια διάσπασης των συνόρων στον Έβρο μετά από μαζική συγκέντρωση μεταναστών στην πλευρά της Τουρκίας, αλλά και στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, κάνει για ακόμα μια φορά αίτημα στον Frontex για έκτακτη βοήθεια στη φύλαξη των συνόρων με την Τουρκία μέσω της αποστολής της ομάδας «RABIT».

¹²⁵ Frontex and Greece agree on operational plan for Poseidon Rapid Intervention, Frontex 2015-12-17, Διαθέσιμο στο: <https://frontex.europa.eu/media-centre/news-release/frontex-and-greece-agree-on-operational-plan-for-poseidon-rapid-intervention-yiSxga> (ανακτήθηκε 08/12/2020)

¹²⁶ Οπ.π.

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής, ανέπτυξε 100 επιπλέον συνοριακούς φρουρούς στα ελληνικά χερσαία σύνορα ως μέρος μιας ταχείας επέμβασης στα σύνορα που ζήτησε η Ελλάδα. Η παρουσία 100 αξιωματικών από όλη την Ευρώπη υπογραμμίζει το γεγονός ότι η προστασία του ευρωπαϊκού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης αποτελεί κοινή ευθύνη όλων των κρατών μελών και του Frontex. Ως μέρος της ταχείας επέμβασης στα σύνορα Έβρου 2020, 100 αξιωματικοί της συνοριακής φρουράς ξεκίνησαν την ανάπτυξη τους στα χερσαία σύνορα της Ελλάδας προερχόμενοι από 22 κράτη μέλη. Τα κράτη μέλη έχουν επίσης δεσμευτεί να παρέχουν τεχνικό εξοπλισμό, συμπεριλαμβανομένων σκαφών, αεροσκαφών θαλάσσιας επιτήρησης και οχημάτων θερμικής όρασης, για την επιχείρηση Rapid Border Intervention Aegean 2020. Πριν ξεκινήσει τις δύο επιχειρήσεις ταχείας επέμβασης στα σύνορα, ο Frontex είχε ήδη αναπτύξει περισσότερους από 500 αξιωματικούς στην Ελλάδα, μαζί με 11 πλοία και άλλο εξοπλισμό. Δύο επιπλέον αεροσκάφη επιτήρησης του Frontex είχαν αρχίσει να βοηθούν την Ελλάδα ¹²⁷.

Στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της κρίσης του Μαρτίου του 2020 στα σύνορα Ελλάδας – Τουρκίας με την Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου «Αναστολή της υποβολής αιτήσεων χορήγησης ασύλου (αρ. ΦΕΚ 45/2020), αναστέλλεται η υποβολή αιτήσεων χορήγησης ασύλου από άτομα που εισέρχονται στη χώρα παράνομα από την 1^η Μαρτίου 2020 για ένα μήνα. Τα άτομα αυτά επιστρέφονται χωρίς καταγραφή στη χώρα προέλευσης ή καταγωγής¹²⁸. Το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εθνικής Ασφάλειας (ΚΥΣΕΑ) αποφάσισε την κίνηση της διαδικασίας του άρθρου 78 παρ3 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης με σκοπό την αντιμετώπιση της επείγουσας κατάστασης στα ελληνοτουρκικά σύνορα στον Έβρο.

8.6 Ο ρόλος του Frontex στα Hotspot στην Ελλάδα.

Ο Frontex ήταν ήδη παρών στην Ελλάδα λόγω της κοινής επιχείρησης Poseidon, πριν από τη δημιουργία των Hotspots, έχοντας στείλει 4 εμπειρογνώμονες διαλογής και 8 εμπειρογνώμονες στο debriefing στα ελληνικά νησιά, 8 διερμηνείς, 2 ανώτερους εμπειρογνώμονες για έγγραφα, 2

¹²⁷ Frontex launches rapid border intervention on Greek land border.2020-03-13. FRONTEX Διαθέσιμο στο : <https://frontex.europa.eu/media-centre/news-release/frontex-launches-rapid-border-intervention-on-greek-land-border-J7k21h> (ανακτήθηκε 09/12/2020)

¹²⁸ ΠΡΑΞΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ . Διαθέσιμο στο: <https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/05/pnp-anastolh-ths-ypovolis-aithseon-asylou.pdf> (ανακτήθηκε 09/12/2020)

υπάλληλους πρώτης γραμμής, 3 αξιωματικούς υποστήριξης του Frontex και 4 αρχηγούς ομάδας¹²⁹. Στην περίπτωση των Hotspots ο ρόλος του έχει πολλές διαστάσεις. Τοποθετεί εμπειρογνώμονες συμπεριλαμβανομένων διερμηνέων, οι οποίοι ενεργούν και ως πολιτιστικοί διαμεσολαβητές, ώστε να υποστηρίξει το κράτος μέλος υποδοχής στην ταυτοποίηση, την καταγραφή και τη λήψη των δακτυλικών αποτυπωμάτων των μεταναστών και την εξακρίβωση της εθνικότητάς τους κατά την άφιξή τους (Screening). Ακόμη, διαθέτει εμπειρογνώμονες οι οποίοι βοηθούν στην εξέταση και τον έλεγχο (debriefing) των μεταναστών (μέσω συνεντεύξεων που πραγματοποιούνται οικειοθελώς), προκειμένου να συγκεντρωθούν στοιχεία για τις διαδρομές που ακολούθησαν προς την Ευρώπη, καθώς και για τα δίκτυα λαθραίας διακίνησης. Όπου χρειάζεται, εμπειρογνώμονες του Frontex μπορούν επίσης να παρέχουν βοήθεια ενόψει της επιστροφής και να συντονίζουν τις πτήσεις επιστροφής.¹³⁰ Ο Frontex υποστηρίζει ενεργά τις εθνικές αρχές στην αναζήτηση, διάσωση, επιτήρηση, ανίχνευση και πρόληψη παράνομης εισόδου.

Στα παραπάνω στάδια της διαδικασίας ο Frontex συνεργάζεται με τις αστυνομικές αρχές της χώρας υποδοχής εντός του κέντρου υποδοχής και ταυτοποίησης. Σε επόμενο στάδιο οι μετανάστες έχουν την δυνατότητα να εκφράσουν τη βούληση να υποβάλλουν αίτημα ασύλου.

Το 2016, ο κανονισμός της Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής δίνει στον Frontex κοινή ευθύνη, μαζί με τις εθνικές αρχές, για τη διαχείριση των συνόρων της Ένωσης. Στα Hotspots, ο Frontex αποτελεί μέρος των «ομάδων υποστήριξης της διαχείρισης της μετανάστευσης», αποτελούμενες από εμπειρογνώμονες της Ένωσης και τεχνική και επιχειρησιακή ενίσχυση στα κράτη μέλη. Το άρθρο 18 του κανονισμού επισημοποιεί το ρόλο του Frontex στα Hotspot, εξουσιοδοτώντας τον Οργανισμό να ελέγχει, να εγγράφει και να παρέχει αρχικές πληροφορίες σε άτομα που επιθυμούν να υποβάλουν αίτηση για διεθνή προστασία και παραπομπή τους στις αρμόδιες εθνικές αρχές του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους ή της EASO, καθώς και διευκόλυνση της επιστροφής από μια περιοχή Hotspot. Η ευθύνη για την παροχή πληροφοριών

¹²⁹ Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ «HOTSPOT» ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΡΟΩΝ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Διαθέσιμο στο : https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_hotspots_el.pdf

¹³⁰ Η ανταπόκριση της ΕΕ στην προσφυγική κρίση: η προσέγγιση των κέντρων υποδοχής και - ταυτοποίησης (hotspot)». Ειδική έκθεση . ευρωπαϊκό ελεγκτικό συνέδριο , 2017 σελ 17-18 Διαθέσιμο στο: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17_6/SR_MIGRATION_HOTSPOTS_EL.pdf

παραμένει στο κράτος μέλος, ενώ ο Frontex παρέχει «τεχνική και επιχειρησιακή ενίσχυση». Επιπλέον, ο κανονισμός περιλαμβάνει έναν μηχανισμό υπευθυνότητας, ο οποίος εισάγει έναν μηχανισμό καταγγελιών για ισχυρισμούς παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων από οποιοδήποτε άτομο που επηρεάζεται άμεσα από τις ενέργειες του προσωπικού του Frontex. Ο Frontex έχει διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στα Hotspots από την ίδρυσή τους, με την παρουσία του Οργανισμού να επισκιάζει αυτήν όλων των άλλων οργανισμών της ΕΕ. Από τις 11 Σεπτεμβρίου 2017, συνολικά 546 αξιωματικοί του Frontex ήταν παρόντες στα Hotspots, με 464 στην Ελλάδα και 82 στην Ιταλία¹³¹.

¹³¹ FUNDAMENTAL RIGHTS AND THE EU HOTSPOT APPROACH. Danish Refugee Council. October 2017. Διαθέσιμο στο: <https://www.statewatch.org/media/documents/news/2017/nov/danish-refugee-council-fundamental-rights.pdf> (ανακτήθηκε 09/12/2020)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9. European Asylum Support Office (EASO)

9.1 Ίδρυση και σκοπός του οργανισμού

Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Τάμπερε το 1999 αποφασίστηκε η δημιουργία του Ενιαίου Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (ΕΕΣΑ). Η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας ασύλου προτάθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος της Χάγης το 2004 και συμφωνήθηκε στο πρώτο τρίμηνο του 2010 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο όπου και άρχισε να λειτουργεί ως οργανισμός της ΕΕ την 1^η Φεβρουαρίου του 2011.

Η EASO (European Asylum Support Office) είναι οργανισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο οποίος ιδρύθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 439/2010¹³² του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου. Σκοπός της EASO είναι να διευκολύνει, να συντονίζει και να ενισχύει την πρακτική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με την πληθώρα επιμέρους πτυχών του ασύλου. Ο οργανισμός παρέχει τα εξής:

- επιχειρησιακή υποστήριξη στα κράτη μέλη που παρουσιάζουν ιδιαίτερες ανάγκες και στα κράτη μέλη των οποίων τα συστήματα ασύλου και υποδοχής υφίστανται ιδιαίτερες πιέσεις
- συμβάλλει στην υλοποίηση του προγράμματος μετεγκατάστασης της ΕΕ
- ενεργεί ως κέντρο εμπειρογνομosύνης για θέματα ασύλου
- συμβάλλει στην ανάπτυξη του ενιαίου ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου (ΕΕΣΑ) διευκολύνοντας, συντονίζοντας και ενισχύοντας την πρακτική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών ως προς τις πολλαπλές πτυχές του ασύλου
- συνδράμει τα κράτη μέλη στην εκπλήρωση των ευρωπαϊκών και διεθνών υποχρεώσεών τους όσον αφορά την παροχή προστασίας σε ανθρώπους που την έχουν ανάγκη
- παρέχει πρακτική και τεχνική υποστήριξη στα κράτη μέλη και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή

¹³² ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 439/2010 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 19^{ης} Μαΐου 2010 για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο. Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:132:0011:0028:EL:PDF> (ανακτήθηκε 09/12/2020)

- παρέχει τεκμηριωμένη συνδρομή για τη χάραξη πολιτικής και τη θέσπιση νομοθεσίας σε ενωσιακό επίπεδο, σε όλους τους τομείς που έχουν άμεσο ή έμμεσο αντίκτυπο στο άσυλο¹³³.

9.2 EASO και η δράση της στην Ελλάδα

Κατόπιν αιτήματος της ελληνικής κυβέρνησης στις 16 Φεβρουάριου του 2011 η EASO δεσμεύτηκε να συνεργαστεί και να παράσχει υποστήριξη στην Ελλάδα σχετικά με την θέσπιση της νέας Υπηρεσίας Ασύλου, της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, της Αρχής Προσφυγών καθώς και σχετικά με την υποδοχή εν γένει και τον περιορισμό των εκκρεμών υποθέσεων ασύλου με ανάπτυξη εμπειρογνομόνων από τα διάφορα κράτη μέλη της ΕΕ μέσω των αποκαλούμενων Ομάδων Υποστήριξης Ασύλου (ΟΥΑ). Σύμφωνα με το ΠΔ. 96/2008¹³⁴ μέχρι τότε αρμόδιες αρχές παραλαβής και εξέτασης αίτησης διεθνούς προστασίας ήταν οι Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας.

Κατά την πρώτη φάση παροχής υποστήριξης στην Ελλάδα, η οποία ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο του 2013, η EASO επιστράτευσε και διηύθυνε το έργο 70 εμπειρογνομόνων από 14 κράτη μέλη. Οι εν λόγω εμπειρογνώμονες συνέστησαν 52 Ομάδες Υποστήριξης Ασύλου. Οι Ομάδες Υποστήριξης για το Άσυλο της EASO αναπτύχθηκαν στην Ελλάδα για να υποστηρίξουν την εφαρμογή αποτελεσματικών διαδικασιών και προτύπων ασύλου και την επιχειρησιακή ικανότητα αντιμετώπισης της επείγουσας κατάστασης των αυξημένων πιέσεων μεικτών μεταναστευτικών ροών στην Ελλάδα σε σχέση με το άσυλο. Συγκεκριμένα, το Επιχειρησιακό Σχέδιο Φάση Ι στόχευε στην αύξηση της εμπειρογνομοσύνης για τη λειτουργία εγκαταστάσεων Πρώτης Υποδοχής και τη δομή της διαδικασίας ασύλου για βελτιωμένη ικανότητα και διαδικασία. Ιδιαίτερη προσοχή είχε δοθεί στις ανάγκες κατάρτισης του υπάρχοντος προσωπικού και στους αυξημένους πόρους στο μέλλον στο πλαίσιο της δημιουργίας της νέας υπηρεσίας ασύλου, της νέας αρχής προσφυγών και

¹³³ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο». Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης . διαθέσιμο στο: <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/72a8e617-ef5c-11e6-8a35-01aa75ed71a1> (ανακτήθηκε 10/12/2020)

¹³⁴ ΦΕΚ 152/2008, ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ, ΠΔ 96 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2004/83/5 του Συμβουλίου της 29^{ης} Απριλίου 2004 για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απατρίδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους.» διαθέσιμο στο: <https://www.synigoros.gr/resources/docs/08-pd96.pdf> (ανακτήθηκε 10/12/2020)

της νέας υπηρεσίας πρώτης υποδοχής. Ένας ακόμα σκοπός ήταν η υποστήριξη της διαχείρισης των κονδυλίων της ΕΕ που σχετίζονται με το άσυλο και τη μετανάστευση ¹³⁵.

Κατόπιν αιτήματος του Έλληνα Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη σε επιστολή με ημερομηνία 28.01.2013, ο Εκτελεστικός Διευθυντής της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) ενεργώντας σύμφωνα με την το άρθρο 8, το άρθρο 10 και το άρθρο 17 του κανονισμού 1 της EASO , αποφάσισαν για περαιτέρω υποστήριξη.

Κατά τη δεύτερη αυτή φάση, η EASO συνέχισε να παρέχει τεχνική και επιχειρησιακή υποστήριξη και να αναπτύσσει ομάδες υποστήριξης για το άσυλο στην Ελλάδα έως το τέλος του 2014. Πρόσφερε ένα ευρύ φάσμα μέτρων υποστήριξης στους ακόλουθους τομείς:

- Διαδικασίες ασύλου κατά τη μεταβατική περίοδο: συγκεκριμένα, διαχείριση του backlog των αιτημάτων ασύλου
- Βιώσιμες και αποτελεσματικές διαδικασίες ασύλου: συγκεκριμένα, η διαχείριση της ποιότητας των διαδικασιών πρώτης και δεύτερης περίπτωσης στο πλαίσιο της νέας υπηρεσίας ασύλου στην Ελλάδα και της νέας αρχής προσφυγών
- Όροι υποδοχής, ειδικότερα, η παροχή πρώτης υποδοχής και παραπομπής ομάδων με ειδικές ανάγκες στο πλαίσιο της νέας Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής στην Ελλάδα.
- Οριζόντια ζητήματα, όπως στον τομέα της διαχείρισης της χρηματοδότησης της ΕΕ και ad hoc εργαστήρια για τον προσδιορισμό της εθνικότητας. Το επιχειρησιακό σχέδιο καθορίζει τους όρους ανάπτυξης, όπως αναφέρεται στο άρθρο 18 του κανονισμού EASO ¹³⁶

Η EASO μπορεί να τροποποιήσει ή να επιταχύνει τις επιχειρήσεις της, ανάλογα με τις ανάγκες της ελληνικής κυβέρνησης ¹³⁷.

¹³⁵ OPERATING PLAN - PHASE II FOR THE DEPLOYMENT OF ASYLUM SUPPORT TEAMS TO GREECE. EASO. Brussels, 07/03/2013 διαθέσιμο στο:

<https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/EASO-OP-II-Greece.pdf> (ανακτήθηκε 10/12/2020)

¹³⁶ Οπ.π.

¹³⁷ Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο». διαθέσιμο στο:

<https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/BZ0213822ELC3.pdf> (ανακτήθηκε 10/12/2020)

9.3 EASO και ο ρόλος της στα hotspots

Η ειδική σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 23 Απριλίου 2015 και το σχέδιο 10 σημείων για τη μετανάστευση που υιοθέτησαν οι Υπουργοί Εξωτερικών και Εσωτερικών Υποθέσεων στις 20 Απριλίου 2015, δίνουν εντολή στην EASO να «αναπτύξει ομάδες EASO στα κράτη μέλη πρώτης γραμμής για την από κοινού επεξεργασία αιτήσεων ασύλου, συμπεριλαμβανομένης της καταγραφής και της δακτυλοσκόπησης»¹³⁸.

Η EASO συνάπτει με τα κράτη μέλη υποδοχής συμφωνίες σχετικά με επιχειρησιακά σχέδια για τα κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης (Hotspots). Τα σχέδια αυτά στοχεύουν στην έναρξη, την προώθηση και τη διευκόλυνση των συγχρονισμένων προσπαθειών των κρατών μελών να υποστηρίξουν την καταγραφή και την περαιτέρω επεξεργασία των αιτήσεων διεθνούς προστασίας στα κράτη μέλη υποδοχής όπου πραγματοποιούνται επιχειρήσεις και λαμβάνουν χώρα δραστηριότητες των μελών των ομάδων υποστήριξης της EASO για το άσυλο.

Η EASO παρέχει στην Ελλάδα υποστήριξη στο πλαίσιο τόσο των κέντρων υποδοχής και ταυτοποίησης όσο και της μετεγκατάστασης, πραγματοποιώντας διάφορες δραστηριότητες:

- Ταυτοποίηση των πιθανών αιτούντων διεθνή προστασία και παροχή πληροφοριών σχετικά με το σύστημα διεθνούς προστασίας στην Ελλάδα και τη γενικότερη διαδικασία της μετεγκατάστασης.
- Επίσης, παροχή συμβουλών στους υπευθύνους για τον χειρισμό υποθέσεων ,καταγραφής των υποψηφίων για μετεγκατάσταση σε θέματα αξιολόγησης της εθνικότητας και πιθανών περιπτώσεων αποκλεισμού.
- Επεξεργασία εξερχόμενων αιτημάτων αναδοχής, βάσει του κανονισμού του Δουβλίνου, περιλαμβανομένων υποθέσεων μετεγκατάστασης.
- Εντοπισμός πιθανών περιστατικών παραποίησης εγγράφων.

¹³⁸ EASO HOTSPOT OPERATING PLAN TO GREECE. EASO/COS/2015/677EL/1226/30.09.2015. Valletta Harbour and Athens, September 2015. Διαθέσιμο στο : <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/20150930%20EASO%20Hotspot%20OP%20Greece.pdf> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

Ενώ στην ελληνική νομοθεσία υπήρχε πρόβλεψη για τη δυνατότητα απλής παρουσίας του προσωπικού της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο κατά τη διενέργεια συνέντευξης με τους αιτούντες διεθνή προστασία, πλέον η συνέντευξη με τους αιτούντες διεθνή προστασία, δύναται να διενεργείται και από προσωπικό που διατίθεται από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο, με την αρμοδιότητα της απόφασης α' βαθμού να παραμένει στις ελληνικές αρχές.

Στο κεφάλαιο 3 του επιχειρησιακού σχεδίου EASO Hotspot στην Ελλάδα περιγράφονται τα διάφορα μέτρα για την υποστήριξη των Ελληνικών αρχών στον τομέα της διεθνούς προστασίας και υποδοχής.¹³⁹

Ένα ενιαίο ειδικό επιχειρησιακό σχέδιο (SOP) που υπογράφηκε τον Δεκέμβριο του 2016 προέβλεπε την υποστήριξη της EASO έως τον Δεκέμβριο του 2017. Η υποστήριξη της EASO επικεντρώθηκε σε τρεις βασικούς τομείς προτεραιότητας: υποστήριξη στην εφαρμογή του προγράμματος μετεγκατάστασης της ΕΕ, υποστήριξη στη λειτουργία της δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας και ικανότητα οικοδόμησης ενδιαφερομένων εθνικών αρχών στο Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ) με ιδιαίτερη έμφαση στην υποδοχή, τον εντοπισμό, την αξιολόγηση και την παραπομπή ευάλωτων αιτούντων. Όσον αφορά το πρόγραμμα μετεγκατάστασης, η EASO έχει υποστηρίξει τις εθνικές αρχές στην Ελλάδα με την παροχή πληροφοριών για δυνητικούς υποψηφίους για μετεγκατάσταση, παραπομπή στην Ελληνική Υπηρεσία Ασύλου και καταχώριση αιτήσεων διεθνούς προστασίας. Συνολικά, με διάφορα μέσα, η EASO υποστήριξε την Ελλάδα στην «προκαταγραφή» περισσότερων από 27.000 υποψηφίων και στη μεταφορά περισσότερων από 22.000 υποψηφίων σε άλλα κράτη μέλη¹⁴⁰.

Συμπληρωματικά προς το έργο της EASO στον τομέα της μετεγκατάστασης, οι ομάδες της στα κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης εργάζονται για την επιχειρησιακή εφαρμογή της δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας. Από τον Μάρτιο του 2016 η EASO υποστηρίζει την ελληνική Υπηρεσία Ασύλου όσον αφορά τις ελληνικές διαδικασίες και παραδεκτού των αιτήσεων. Για τον σκοπό αυτό η EASO

¹³⁹ «EASO HOTSPOT OPERATING PLAN TO GREECE.» EASO/COS/2015/677EL/1226/30.09.2015. Valletta Harbour and Athens, September 2015. διαθέσιμο στο: <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/20150930%20EASO%20Hotspot%20OP%20Greece.pdf> (ανακτήθηκε 10/12/2020)

¹⁴⁰ <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/Greece%20OP%202018-13-12-2017.pdf>

έχει αποστείλει εμπειρογνώμονες υπεύθυνους για τη διενέργεια συνεντεύξεων με τις οποίες αξιολογείται συστηματικά σε ατομικό επίπεδο το παραδεκτό κάθε αίτησης για τη χορήγηση διεθνούς προστασίας στην Ελλάδα.

Στα νησιά του Αιγαίου, η EASO υποστηρίζει την Ελληνική Υπηρεσία Ασύλου στη διεκπεραίωση των αιτήσεων ασύλου στο πλαίσιο της συνοριακής διαδικασίας. Πέρα από την ενίσχυση των δεξιοτήτων του προσωπικού μέσω εκπαιδεύσεων, παρέχονται επιπλέον εμπειρογνώμονες οι οποίοι είτε προσλαμβάνονται από την Ελλάδα είτε προέρχονται από άλλα κράτη μέλη και αποσπώνται σε συγκεκριμένες υπηρεσίες. Υπάρχουν περίπου 300 υπάλληλοι της EASO στα 5 Hotspot των νησιών και στην ενδοχώρα, οι οποίοι υποστηρίζουν τις εθνικές υπηρεσίες έτσι ώστε να επιταχυνθούν οι σχετικές διαδικασίες. Ειδικότερα, δίδεται ιδιαίτερο βάρος στην ποιότητα του αποτελέσματος και στην εξατομικευμένη αξιολόγηση κάθε αίτησης. Όπως αναφέρθηκε οι εμπειρογνώμονες του EASO δεν παρεμβαίνουν στην τελική απόφαση, η οποία είναι ευθύνη των ελληνικών αρχών. Μέχρι το τέλος του 2017, η EASO έχει πραγματοποιήσει περίπου 7000 συνεντεύξεις στα νησιά και έχει συμβάλει στο να μετεγκατασταθούν από την Ελλάδα σε άλλα κράτη μέλη περίπου 22000 δικαιούχοι επί συνόλου 28.000 επιλέξιμων¹⁴¹.

Σύμφωνα με το Κοινό Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη Λειτουργία της Δήλωσης E.E. - Τουρκίας, η ενίσχυση των διαθέσιμων πόρων για εργαζόμενους σε υποθέσεις, πρότυπα, οδηγίες, ποιοτικούς ελέγχους σε τακτά χρονικά διαστήματα και υποστήριξη COI στην παραγωγή ενημερωτικών δελτίων οδήγησαν σε μείωση του χρόνου της μέσης επεξεργασίας και μια βελτιωμένη ποιότητα εργασίας. Η EASO έχει αναπτύξει έναν αριθμό επιχειρησιακών εργαλείων και πόρων που διευκολύνουν τις δραστηριότητες τόσο των EASO Asylum Support Team όσο και των Ελλήνων ενδιαφερομένων. Η EASO έχει επίσης διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στη στήριξη του τμήματος Δουβλίνου, με ομάδες υποστήριξης για το άσυλο που υποστηρίζουν την επεξεργασία των εξερχόμενων αιτημάτων και μεταφορών, συμβουλευτικές υπηρεσίες,

¹⁴¹ «Η ευρωπαϊκή διαχείριση της μεταναστευτικής & προσφυγικής κρίσης» Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet. Διαθέσιμο στο: <https://jmce.gr/portal/2017/11/21/european-mngmt-of-the-crisis/> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

εκπαίδευση, ανάπτυξη ικανοτήτων και επιχειρησιακή υποστήριξη για υπεύθυνους εργασίας του Δουβλίνου¹⁴².

Από τον Μάιο έως τον Δεκέμβριο του 2017, ο αριθμός των ατόμων που έφτασαν μέσω θαλάσσης αυξήθηκε κατά 33% σε σύγκριση με την ίδια περίοδο το 2016, με τις περισσότερες αφίξεις να προέρχονται από τη Συρία, το Ιράκ και το Αφγανιστάν. Συλλογικά, οι αφίξεις από αυτές τις τρεις χώρες αντιπροσώπευαν το 73% όλων των αφίξεων δια θαλάσσης στην Ελλάδα το 2017¹⁴³.

Το 2018 οι αφίξεις που αυξήθηκαν κατά 34% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, αντανάκλυσαν κυρίως σε είσοδο από την Τουρκία προς την Ελλάδα μέσω ξηράς, δείχνοντας ότι οι υπήκοοι τρίτων χωρών εξερευνούν εναλλακτικούς δρόμους προς την Ελλάδα, που δεν καλύπτονται από την εφαρμογή της δήλωσης ΕΕ -Τουρκίας. Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2019 36.141 άτομα έχουν φτάσει στα ελληνικά νησιά σε υψηλότερο ποσοστό σε σύγκριση στην αντίστοιχη περίοδο το 2018 με μια αυξανόμενη τάση τους καλοκαιρινούς μήνες. Σχεδόν 10.000 υπήκοοι τρίτων χωρών έχουν περάσει τα ελληνοτουρκικά χερσαία σύνορα τους πρώτους έξι μήνες του έτους. Οι ροές αυτές αφορούν κυρίως άτομα από το Αφγανιστάν, Συρία, Ιράκ και Παλαιστίνη, αλλά και υπηκόους τρίτων χωρών από την Κεντρική Αφρική. Τα κύρια σημεία εισόδου στην Ελλάδα μέσω της θάλασσας μέχρι το 2019 είναι τα νησιά Λέσβος και η Σάμος, ενώ αυξάνεται ο αριθμός των αποβιβάσεων που αναφέρονται επίσης στη Χίο και στο μικρότερα νησιά της Νότιας Δωδεκανήσου¹⁴⁴.

Το 2019 παρατηρείται μια μείωση του προσωπικού της EASO στην Ελλάδα σε χαμηλότερα επίπεδα από τα αναμενόμενα γεγονός το οποίο το απέδωσε στην πρόσληψη από τις ελληνικές αρχές προσωρινών εμπειρογνομόνων. Τον Δεκέμβριο του 2019, το Ευρωπαϊκό Γραφείο Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) υπέγραψε Επιχειρησιακά Σχέδια με τις εθνικές αρχές ασύλου

¹⁴² «*OPERATING PLAN AGREED BY EASO AND GREECE*». European Asylum Support Office . Διαθέσιμο στο: <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/Greece%20OP%202018-13-12-2017.pdf> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

¹⁴³ «*2019 OPERATING PLAN AGREED BY EASO AND GREECE*» European Asylum Support Office. Διαθέσιμο στο: https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/OP-Greece-2019_0.pdf (ανακτήθηκε 11/12/2020)

¹⁴⁴ «*2020 OPERATIONAL & TECHNICAL ASSISTANCE PLAN AGREED BY EASO AND GREECE*». European Asylum Support Office. Διαθέσιμο στο: https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/EL_OP_2020_final.pdf (ανακτήθηκε 11/12/2020)

της Κύπρου, της Ελλάδας, της Ιταλίας και της Μάλτας, μετά από συζητήσεις με βάση τις ανάγκες για την υποστήριξη που θα παρέχει ο Οργανισμός καθ' όλη τη διάρκεια του 2020. Συγκεκριμένα το 2020, η EASO θα διαθέσει 550 άτομα να αναπτύσσονται στην Ελλάδα, Επιπλέον, διερμηνείς και προσωπικό ασφαλείας θα αναπτυχθούν στα τέσσερα κράτη μέλη, αυξάνοντας τη συνολική ανάπτυξη έως και 2.000 υπαλλήλων Το Ελληνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο θα οδηγήσει την EASO να διπλασιάσει περίπου το προσωπικό της στη χώρα, συμπεριλαμβανομένων με σχεδόν τρεις φορές περισσότερους εμπειρογνώμονες που θα εργάζονται σε στενή συνεργασία με την Ελληνική Υπηρεσία Ασύλου. Το προσωπικό της EASO θα συνεχίσει επίσης να παρέχει υποστήριξη για την υποδοχή στα Hotspots και τώρα και στα Κέντρα της ηπειρωτικής χώρας, καθώς και στοχευμένη διαρθρωτική υποστήριξη προς τις ελληνικές αρχές τόσο για το άσυλο όσο και για την υποδοχή. Συγκεκριμένα, η επιχειρησιακή παρουσία της EASO στην ελληνική ηπειρωτική χώρα θα αυξηθεί κατά τέσσερις φορές το επίπεδο του 2019, με το προσωπικό να αναπτύσσεται σε οκτώ νέες τοποθεσίες στη Θεσσαλονίκη και στα Ιωάννινα για να υποστηρίξει την τακτική διαδικασία ασύλου της χώρας¹⁴⁵.

¹⁴⁵ EASO operations to double in size this year, Διαθέσιμο στο: <https://easo.europa.eu/news-events/easo-operations-double-size-year> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10. Europol

10.1 Europol

Η Europol ιδρύθηκε με την απόφαση 2009/371/ΔΕΥ του Συμβουλίου ως οργανισμός της Ένωσης χρηματοδοτούμενος από τον γενικό προϋπολογισμό της Ένωσης του οποίου αποστολή είναι η υποστήριξη και η ενίσχυση της δράσης των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών και της αμοιβαίας συνεργασίας τους για την πρόληψη και την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος, της τρομοκρατίας και άλλων μορφών σοβαρού εγκλήματος που επηρεάζουν δύο ή περισσότερα κράτη μέλη. Η απόφαση 2009/371/ΔΕΥ του Συμβουλίου αντικατέστησε τη σύμβαση δυνάμει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκής Αστυνομικής Υπηρεσίας (σύμβαση Europol)¹⁴⁶. Η Europol που ιδρύθηκε βάσει του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/794 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2016¹⁴⁷ αντικατέστησε την Europol που ιδρύθηκε με την απόφαση 2009/371/ΔΕΥ και ασκεί στο εξής τα καθήκοντα με τα οποία αυτή ήταν επιφορτισμένη, η δε ανωτέρω απόφαση καταργήθηκε.

Ως υπηρεσία επιβολής του νόμου της ΕΕ, η Europol έχει αποστολή να υποστηρίζει τα κράτη μέλη της στην πρόληψη και την καταπολέμηση κάθε μορφής σοβαρού διεθνούς και οργανωμένου εγκλήματος, του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο και της τρομοκρατίας. Το όραμα της Europol είναι να διασφαλίσει μια αποτελεσματική ανταπόκριση της ΕΕ στις απειλές του σοβαρού διεθνούς και οργανωμένου εγκλήματος, του εγκλήματος στον κυβερνοχώρο και της τρομοκρατίας στην ΕΕ, ενεργώντας ως ο κύριος κόμβος πληροφοριών, παρέχοντας ευέλικτη επιχειρησιακή υποστήριξη και παρέχοντας ευρωπαϊκές αστυνομικές λύσεις σε συνεργασία με το δίκτυο των εταίρων μας .

¹⁴⁶ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2016/794 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 11ης Μαΐου 2016 για τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Europol) και την αντικατάσταση και κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 2009/371/ΔΕΥ, 2009/934/ΔΕΥ, 2009/935/ΔΕΥ, 2009/936/ΔΕΥ και 2009/968/ΔΕΥ, Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32016R0794#ntr2-L_2016135EL.01005301-E0002 (ανακτήθηκε 11/12/2020)

¹⁴⁷ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2016/794 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 11ης Μαΐου 2016 για τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Europol) και την αντικατάσταση και κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 2009/371/ΔΕΥ, 2009/934/ΔΕΥ, 2009/935/ΔΕΥ, 2009/936/ΔΕΥ και 2009/968/ΔΕΥ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0794&from=EL>

10.2 Η Europol και η δράση της στην Ελλάδα

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Europol ενέκρινε στις 12 Μαΐου 2016 την πρόσληψη έως 200 αντιτρομοκρατικών και άλλων ερευνητών για ανάπτυξη σε σημεία μετανάστευσης στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες. Η Europol θα δημιουργήσει αυτήν την ομάδα αξιωματικών επιβολής του νόμου μέσω της απόσπασής τους από εθνικές υπηρεσίες στα κράτη μέλη της ΕΕ. Μέχρι 50 από αυτούς τους «προσκεκλημένους αξιωματικούς»¹⁴⁸ θα αναπτυχθούν εναλλάξ σε βασικά σημεία στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ για την ενίσχυση των ελέγχων ασφαλείας στις εισερχόμενες ροές μεταναστών, προκειμένου να εντοπιστούν ύποπτοι τρομοκράτες και εγκληματίες.

Στις 3 Ιουνίου 2016, η Europol και η Ελληνική Αστυνομία υπέγραψαν το Ελληνικό Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο, του οποίου ο κύριος στόχος είναι η στόχευση του οργανωμένου εγκλήματος μετανάστευσης στην Ελλάδα. Η Europol χαιρετίζει το έργο για το Ελληνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο ως σημαντικό ορόσημο για τη διαχείριση της μεταναστευτικής κρίσης. Το Επιχειρησιακό Σχέδιο θα ενισχύσει τον συντονισμό των δράσεων που αναλαμβάνονται από τις ελληνικές αρχές επιβολής του νόμου (Ελληνική Αστυνομία και Ελληνικές Ακτοφυλακές), την Europol και άλλους αρμόδιους Οργανισμούς της ΕΕ και διεθνείς οργανισμούς (Frontex, Eurojust, INTERPOL) για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου μεταναστών.

Το Σχέδιο τυποποιεί τις επιχειρησιακές δραστηριότητες της Europol στα σημεία μετανάστευσης, υπό την πλήρη εξουσία και το νομικό πλαίσιο των ελληνικών αρχών. Η υποστήριξη προς την Ελλάδα, στα Hotspot και στην ηπειρωτική χώρα αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα για την Europol. Ο πρωταρχικός σκοπός αυτών των ενισχυμένων ελέγχων είναι ο εντοπισμός των κινήσεων ύποπτων τρομοκρατών, αλλά θα υποστηρίξουν επίσης τις συνεχιζόμενες προσπάθειες της Europol για τη διακοπή των δικτύων οργανωμένου εγκλήματος που εμπλέκονται στο λαθρεμπόριο μεταναστών¹⁴⁹.

¹⁴⁸ Οι προσκεκλημένοι υπάλληλοι δύνανται να εκτελούν όλα τα καθήκοντα και να ασκούν όλες τις αρμοδιότητες που απαιτούνται για τους συνοριακούς ελέγχους ή την επιτήρηση των συνόρων. Οι «προσκεκλημένοι υπάλληλοι» της Europol έχουν το καθήκον να βοηθήσουν τις τοπικές αρχές για τον εντοπισμό πιθανών τρομοκρατών, οι οποίοι κρύβονται μεταξύ των προσφύγων που φθάνουν στην Ευρώπη.

¹⁴⁹ Hellenic Police and Europol sign operational plan to combat migrant smuggling
<https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/hellenic-police-and-europol-sign-operational-plan-to-combat-migrant-smuggling>

Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2016 η Europol είχε τοποθετήσει 8 εμπειρογνώμονες στην Ελλάδα προκειμένου να συνδράμουν σε έρευνες για την καταπολέμηση της λαθραίας διακίνησης μεταναστών. Επιπλέον, 10 προσκεκλημένοι αξιωματικοί αποσπάστηκαν από κράτη μέλη για τη διενέργεια δευτεροβάθμιων ελέγχων ασφαλείας στα κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης¹⁵⁰. Τον Οκτώβριο του 2016, ένα επιπλέον σώμα 16 προσκεκλημένων υπαλλήλων από τα κράτη μέλη αναπτύχθηκε και στα πέντε ελληνικά κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης, για τη διενέργεια ελέγχων ασφαλείας δεύτερης γραμμής στις βάσεις δεδομένων της Europol¹⁵¹.

Επιπρόσθετα η ομάδα EMAST (European Mobile Analysis Support Team) του Ευρωπαϊκού Κέντρου κατά του λαθρεμπορίου μεταναστών (EMSC) αναπτύχθηκε στα hotspot και ήταν επιφορτισμένη να υποστηρίζει την καθημερινή εργασία των πρώτων κρατών μελών στον τομέα ανταλλαγής πληροφοριών παρέχοντας μια ολοκληρωμένη εικόνα. Επίσης δημιουργήθηκαν οι ομάδες EMIST (Mobile Investigation Support Teams) με σκοπό να υποστηρίξουν έρευνες που υπάγονται στην εθνική δικαιοδοσία των χωρών υποδοχής. Οι δύο αυτές ομάδες ενώ βρίσκονται επί τόπου, είναι πολυτομεακές και συνεργάζονται με ειδικούς από το κράτος υποδοχής, άλλο προσωπικό της EUROPOL και ενδέχεται να υποστηρίζονται από ειδικούς από άλλους επιχειρησιακούς εταίρους¹⁵².

Από τις 7 Μαΐου 2018, 13 προσκεκλημένοι υπάλληλοι και δύο υπάλληλοι της Europol είχαν τοποθετηθεί σε πέντε τοποθεσίες στην Ελλάδα, διενεργώντας δευτερεύοντες ελέγχους ασφαλείας. Το έργο της Europol θα αναπτυχθεί επίσης μέσω ενός σχεδίου δράσης που θα υλοποιεί

03 June 2016 . Europol <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/hellenic-police-and-europol-sign-operational-plan-to-combat-migrant-smuggling> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

¹⁵⁰ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ. Τρίτη έκθεση για την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην εφαρμογή της Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας. Βρυξέλλες, 28.9.2016 COM(2016) 634 final. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. σελ 3 Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/EL/COM-2016-634-F1-EL-MAIN.PDF> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

¹⁵¹ Η ανταπόκριση της ΕΕ στην προσφυγική κρίση: η προσέγγιση των κέντρων υποδοχής και ταυτοποίησης (hotspot). Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό συνέδριο.2007 σελ 37 διαθέσιμο στο: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17_6/SR_MIGRATION_HOTSPOTS_EL.pdf (ανακτήθηκε 11/12/2020)

¹⁵² The Migration Crisis –Europol’s Response Robert Črepinko Business Manager Head of the European Migrant Smuggling Centre (EMSC). European Migrant Smuggling Centre – EMSC. https://www.der-thinktank.eu/wp-content/uploads/2016/07/Statement_Robert-Crepinko.pdf (ανακτήθηκε 11/12/2020)

συστάσεις από πρόσφατη αξιολόγηση¹⁵³. Συμβάλουν στην ενίσχυση της ασφάλειας στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, υποστηρίζοντας τη δευτεροβάθμια διαδικασία ελέγχου ασφάλειας, μέσω διασταυρούμενου ελέγχου δεδομένων έναντι δεδομένων που διατηρούνται σε ειδικές αντιτρομοκρατικές και άλλες βάσεις δεδομένων στην Ευροπόλ και διευκολύνοντας την ταχεία και ασφαλή ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών. Αυτό δεν θα περιλαμβάνει τον έλεγχο των συνόρων πρώτης γραμμής, αν και οι αξιωματικοί θα συνεργαστούν στενά με εκείνους του Frontex που εμπλέκονται σε ένα τέτοιο έργο. Οι αξιωματικοί θα εργαστούν υπό την ευθύνη και το νομικό πλαίσιο της χώρας αποστολής¹⁵⁴.

Ο εν λόγω Οργανισμός έχει ιδρύσει τρία κέντρα: το Ευρωπαϊκό Κέντρο Εγκλήματος στον κυβερνοχώρο (EC3), το Ευρωπαϊκό Κέντρο κατά του λαθρεμπορίου μεταναστών (EMSC) και το Ευρωπαϊκό Κέντρο Καταπολέμησης της τρομοκρατίας (ECTC).

Το δεύτερο, ιδρύθηκε το Φεβρουάριο του 2016, από τη Ευροπόλ, σε απάντηση στα υψηλά νούμερα μεταναστευτικών ροών που έφτασαν στην Ε.Ε. από το 2014, με στόχο να ενισχυθεί η ικανότητα υποστήριξης των κρατών μελών στην καλύτερη καταπολέμηση του λαθρεμπορίου μεταναστών, και την αποδόμηση των εξελιγμένων εγκληματικών δικτύων που εμπλέκονται στο λαθρεμπόριο μεταναστών. Το EMSC πέτυχε σημαντική πρόοδο κατά το πρώτο έτος της λειτουργίας του.

Το κέντρο ενσωματώνει την κοινή επιχειρησιακή ομάδα Mare (JOT Mare), η οποία αποτελείται από ειδικούς αποσπασμένους από επτά κράτη μέλη. Δημιουργήθηκε τον Μάρτιο του 2015 για την αντιμετώπιση των εγκληματικών ομάδων που διευκολύνουν τα ταξίδια των μεταναστών με βάρκα κατά μήκος της Μεσόγειου Θάλασσας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση. Λειτουργώντας ως κέντρο πληροφόρησης υποστηρίζει τα γραφεία της περιφερειακής ειδικής

¹⁵³ COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL AND THE COUNCIL Progress report on the Implementation of the European Agenda on Migration. Brussels, 16.5.2018 COM(2018) 301 final Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20180516_progress-report-european-agenda-migration_en.pdf (ανακτήθηκε 11/12/2020)

¹⁵⁴ Europol setting up team of 200 investigators to deploy to migration hotspots. 12 May 2016. Europol. Διαθέσιμο στο: <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/europol-setting-team-of-200-investigators-to-deploy-to-migration-hotspots> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

ομάδας της ΕΕ στην Ελλάδα και την Ιταλία τα οποία βοηθούν τις εθνικές αρχές στην ταυτοποίηση των μεταναστών, την υποστήριξη ασύλου, την ανταλλαγή πληροφοριών, ποινικές έρευνες και τη δίωξη εγκληματικών δικτύων λαθρεμπορίου ανθρώπων¹⁵⁵. Στην καταπολέμηση του λαθρεμπορίου ανθρώπων, η Europol και ειδικότερα το EMSC συνεργάζεται με ένα ευρύ φάσμα συνεργατών, συμπεριλαμβανομένων θεσμικών οργάνων της ΕΕ και διεθνών οργανισμών, αλλά και του ιδιωτικού τομέα, των μέσων μαζικής ενημέρωσης και της ακαδημαϊκής κοινότητας, διατηρώντας διαρκή αλληλεπίδραση με τον Eurojust, τον Frontex, την Interpol καθώς και την EUNAVFOR Med - Επιχείρηση Sophia όπου είναι μέρος των εργασιών της EMSC¹⁵⁶.

¹⁵⁵ European Migrant Smuggling Centre - EMSC Διαθέσιμο στο: <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-migrant-smuggling-centre-emsc> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

¹⁵⁶ Europol Review 2016 - 2017 Διαθέσιμο στο: <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/europol-review-2016-2017> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11. Η Διαδικασία Ασύλου στην Ελλάδα

11.1 Η Πολιτική Ασύλου

Η πολιτική του Ασύλου αναφέρεται στην πολιτική διαχείρισης των μεταναστών που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την χώρα καταγωγής τους ή συνήθους διαμονής τους λόγω πολέμου, θρησκείας, εθνοτικής καταγωγής, πολιτικών λόγων, οικονομικών λόγων, φυλετικών διακρίσεων ή οικολογικών καταστροφών και να καταφύγουν σε άλλα κράτη στα οποία αναζητούν προστασία, ασφαλέστερες και καλύτερες συνθήκες ζωής. Η πολιτική αυτή πρέπει να συμμορφώνεται προς τη Σύμβαση της Γενεύης για το καθεστώς των προσφύγων, της 28^{ης} Ιουλίου 1951 και το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης της 31^{ης} Ιανουαρίου 1967.

11.2 Το νομοθετικό πλαίσιο για το άσυλο στην Ελλάδα

Μέχρι το 1991, η Ελλάδα δεν είχε συγκεκριμένο νομοθετικό πλαίσιο για τους τομείς του ασύλου και της μετανάστευσης και η εθνική νομοθεσία στηριζόταν σε νόμο του μεσοπολέμου (νόμος 4310/1929) ο οποίος αφορούσε κυρίως θέματα μεταναστευτικών εκροών. Παράλληλα, ο μικρός αριθμός προσφύγων συνέβαλε στην έλλειψη σχετικού δημοσίου ενδιαφέροντος. Η μαζική ροή μεταναστών την δεκαετία του 1990 από τις χώρες της Βαλκανικής και της Ανατολικής Ευρώπης δημιούργησε την ανάγκη ενός νομοθετικού πλαισίου για τη μετανάστευση και οδήγησε στον Νόμο 1975/1991¹⁵⁷ «Είσοδος – έξοδος, παραμονή, εργασία, απέλαση αλλοδαπών, διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών προσφύγων και άλλες διατάξεις» τον οποίο ακολούθησαν και συμπλήρωσαν δυο προεδρικά διατάγματα τα Π.Δ. 358/1997 και 359/1997, τα οποία κινούνταν σε μια αποτρεπτική λογική και είχαν ως βασικό στόχο τη μείωση της δυσαναλογίας μεταξύ νόμιμων και αντικανονικών μεταναστών. Ο εν λόγω νόμος αντιμετωπίζει τη μετανάστευση ως ένα προσωρινό φαινόμενο, δεν αναφέρεται σε καμία πολιτική ένταξης των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία, ενώ εστιάζει στον αυστηρότερο έλεγχο των συνόρων και της απέλασης των παρανόμων

¹⁵⁷ ΦΕΚ 184/1991 , Νόμος 1975/1991 διαθέσιμο στο: <https://www.synigoros.gr/resources/docs/01-n1975.pdf> (ανακτήθηκε στις 01/12/2020)

μεταναστών που βρισκόταν στη χώρα¹⁵⁸ Οι αλλοδαποί υπάγονταν τότε στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης, συγκεκριμένα της Αστυνομίας.

Η μεταφορά της αρμοδιότητας για τους αλλοδαπούς σε άλλα υπουργεία καθυστέρησε στην Ελλάδα: μέχρι το 2001 και τον πρώτο μεγάλο μεταναστευτικό νόμο, μέχρι τότε όλες οι διοικητικές αρμοδιότητες για τους αλλοδαπούς παρέμεναν υπό την ευθύνη των αστυνομικών αρχών. Από το 2001 μέχρι και το 2007, αρμόδια για τη μεταναστευτική πολιτική ήταν κυρίως το τότε Υπουργείο Εσωτερικών και το Υπουργείο Δημόσιας Τάξεως. Με το νόμο 2010/2001, καταβλήθηκαν προσπάθειες προς την κατεύθυνση απλοποίησης του συστήματος, με τη δημιουργία της αρχής ενός συντονιστικού οργάνου, απαρτιζόμενο από υπηρεσίες αμφοτέρων των Υπουργείων. Επρόκειτο για ένα «δυναμικό σύστημα» ως προς τη χάραξη της μεταναστευτικής πολιτικής, που όμως αντικατόπτριζε την αστυνομικού χαρακτήρα αντίληψη για την παράνομη μετανάστευση, με προεξάρχοντα το ρόλο του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Το ΠΔ 90/2008 απαριθμεί τις αρχές που ήταν αρμόδιες για την κατάθεση και την εξέταση των αιτήσεων ασύλου όπου ορίζονται τα τμήματα Ασύλου Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής και Θεσσαλονίκης, τα τμήματα Ασφαλείας Κρατικών Αερολιμένων, οι Υποδιευθύνσεις και τα τμήματα Ασφαλείας των Αστυνομικών Διευθύνσεων.

Οι πολλές και επαναλαμβανόμενες καταδίκες της χώρας από διεθνή δικαστήρια και η πολιτική πίεση από την ΕΕ επέβαλαν στην Ελλάδα την εκ βάθρων αναμόρφωση του συστήματος ασύλου της, ιδίως των διαδικασιών εξέτασης αιτημάτων και των συνθηκών υποδοχής των αιτούντων. Από το 2010 και μετά η χώρα υιοθέτησε σειρά νέων νομοθετικών κειμένων με στόχο την νομοθετική προσαρμογή στις ευρωπαϊκές απαιτήσεις. Η προσπάθεια αυτή, που σε μεγάλο βαθμό συν έπεσε με την οικονομική κρίση της χώρας, ανέδειξε τις δυσλειτουργίες της διοίκησης και την σημαντική απόκλιση μεταξύ των θεσμικών τροποποιήσεων και των ουσιαστικών αλλαγών στην πρακτική.

Το 2010 ξεκίνησε η εφαρμογή μιας ουσιαστικότερης μεταναστευτικής πολιτικής με την κατάθεση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Εθνικού Σχεδίου Δράσης για το Άσυλο και τη Διαχείριση

¹⁵⁸ Το θεσμικό πλαίσιο της μετανάστευσης σε υπερεθνικό, εθνικό και τοπικό επίπεδο, με έμφαση στο ζήτημα της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών . Νίκος Σαρρής. 2014. ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ σελ. 32 διαθέσιμο στο : <https://www.ekke.gr/services/publication/to-thesmiko-plaisio-tis-metanasteusis-se-iperethniko-ethniko-kai-topiko-epipedo-me-emfasi-sto-zitima-tis-kinonikis-entaxis-ton-metanaston> (ανακτήθηκε στις 01/12/2020)

των Μεταναστευτικών Ροών, το οποίο η χώρα επικαιροποίησε τον Ιανουάριο του 2013. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης περιλάμβανε περιγραφή των προγραμματισμένων δράσεων της κυβέρνησης για τα θέματα πρώτης υποδοχής, το νέο σύστημα ασύλου, τα προ-αναχωρησιακά κέντρα κράτησης, τις επιστροφές και τον έλεγχο των συνόρων. Σε αυτό το πλαίσιο τον Νοέμβριο του 2010 υιοθετήθηκε το Προεδρικό Διάταγμα (ΠΔ) 114/2010, με το οποίο ρυθμίστηκε η μεταβατική διαδικασία ασύλου στην Ελλάδα. Στις 22 Νοεμβρίου 2010 τέθηκε σε ισχύ το Προεδρικό Διάταγμα (ΠΔ) 114/2010, με τίτλο «Καθιέρωση ενιαίας διαδικασίας αναγνώρισης σε αλλοδαπούς και ανιθαγενείς του καθεστώτος του πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας» (σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 2005/85/ΕΚ)¹⁵⁹. Το Διάταγμα αντικαθιστά το ΠΔ 90/2008¹⁶⁰ και καταργεί το ΠΔ 81/2009¹⁶¹ και θα ισχύσει μέχρι την ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου. Το διάταγμα θεσπίζει εκ νέου τις προσφυγές στον πρώτο βαθμό υποθέσεων ασύλου και άλλων μορφών διεθνούς προστασίας, προβλέποντας την ίδρυση μίας ή περισσότερων Επιτροπών Προσφυγών. Κάθε Επιτροπή θα έχει ως πρόεδρο δημόσιο υπάλληλο. Ο/Η πρόεδρος θα πραγματοποιεί ακροάσεις προσφυγών μαζί με εκπρόσωπο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) και με δικηγόρο προσφυγικών ζητημάτων ή ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το διάταγμα επίσης θεσπίζει μεταβατικές διατάξεις για την αντιμετώπιση του μεγάλου συσσωρευμένου όγκου προσφυγών κατά πρωτοβάθμιων αποφάσεων απόρριψης αιτημάτων προστασίας. Επίσης θεσπίζεται εξάμηνη προθεσμία για τις αρχικές αποφάσεις επί αιτημάτων ασύλου που εξετάζονται στο πλαίσιο κανονικής διαδικασίας, και τρίμηνη προθεσμία για αποφάσεις επί αιτημάτων που εξετάζονται στο πλαίσιο της ταχύρρυθμης διαδικασίας. Η αστυνομία εξακολουθεί να είναι η αρμόδια αρχή για την αρχική εξέταση των αιτημάτων ασύλου, αναθέτοντας το έργο αυτό σε 13 Αστυνομικές Αρχές ανά τη χώρα. Συνεπώς τις συνεντεύξεις για το άσυλο διεξάγει αστυνομικός υπάλληλος.

Παρά όμως την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας και την εναρμόνισή της με το κοινοτικό/ενωσιακό δίκαιο παραμένουν κάποια ελλείμματα και αστοχίες στα θέματα ένταξης των

¹⁵⁹ ΠΔ 114/2010 διαθέσιμο στο : http://www.yptp.gr/images/stories//2011/PD114-2010_el.pdf (ανακτήθηκε στις 01/12/2020)

¹⁶⁰ ΦΕΚ Α 138/11.07.2008: Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα

¹⁶¹ ΦΕΚ Α 99/30.06.2009: Τροποποίηση Π.Δ. 90/2008, Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα.

μεταναστών. Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα στην εθνική νομοθεσία είναι οι καθυστερήσεις στην εξέταση του ασύλου. Είναι γεγονός ότι πολλοί από τους αλλοδαπούς που έρχονται στην Ελλάδα ισχυρίζονται ότι διώκονται στη χώρα τους και γι' αυτό το λόγο κάνουν αίτηση χορήγησης πολιτικού ασύλου. Χαρακτηριστικά μπορεί να αναφερθεί ότι το 2010 υπήρχαν 47.000 εκκρεμείς υποθέσεις και το 2011 43.000. Μέχρι το Δεκέμβριο του 2012, σύμφωνα με δήλωση του Υπουργού Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη, σε απάντηση επίκαιρης ερώτησης στην Βουλή εκκρεμούσαν 55.000 αιτήσεις¹⁶².

11.3 Ίδρυση Υπηρεσίας Ασύλου και Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής

Τον Ιανουάριο του 2011 υιοθετήθηκε ο Ν.3907/2011¹⁶³ για την αναμόρφωση του συστήματος ασύλου στην Ελλάδα. Ο νόμος προέβλεπε τη δημιουργία, υπό του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη, της αυτοτελούς Υπηρεσίας Ασύλου ως την αρμόδια κρατική αρχή για την εξέταση των αιτήσεων διεθνούς προστασίας σε πρώτο βαθμό. Η Υπηρεσία Ασύλου συγκροτείται από την Κεντρική Υπηρεσία και τα Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου (σύνολο 13 σε όλη την επικράτεια). Με τον ίδιο νόμο συνίσταται η αυτοτελής «Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής» καθώς επίσης και η «Αρχή Προσφυγών» η οποία εξετάζει τα αιτήματα διεθνούς προστασίας β' βαθμού. Αποστολή της Υπηρεσίας Ασύλου σύμφωνα με τον παραπάνω νόμο είναι η εφαρμογή της νομοθεσίας περί ασύλου και των λοιπών μορφών διεθνούς προστασίας των αλλοδαπών και ανιθαγενών, καθώς και τη συμβολή στο σχεδιασμό και τη διαμόρφωση της εθνικής πολιτικής ασύλου.

Ο νόμος αυτός αντικαταστάθηκε από τον Ν.4375/2016¹⁶⁴ που αφορά την οργάνωση και λειτουργία της Υπηρεσίας Ασύλου, της Αρχής Προσφυγών και της Υπηρεσίας Υποδοχής και

¹⁶² Το θεσμικό πλαίσιο της μετανάστευσης σε υπερεθνικό, εθνικό και τοπικό επίπεδο, με έμφαση στο ζήτημα της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών . Νίκος Σαρρής. 2014. ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ σελ. 37 διαθέσιμο στο : <https://www.ekke.gr/services/publication/to-thesmiko-plaisio-tis-metanasteusis-se-iperethniko-ethniko-kai-topiko-epipedo-me-emfasi-sto-zitima-tis-kinonikis-entaxis-ton-metanaston> (ανακτήθηκε στις 01/12/2020)

¹⁶³ Ν.3907/2011. ΦΕΚ 7/2011 διαθέσιμο στο : <http://www.yrtp.gr/images/stories//2011/3907.pdf>(ανακτήθηκε στις 03/12/2020)

¹⁶⁴ ΦΕΚ 51/2016 ., Νόμος 4375/2016. Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, προσαρμογή της

Ταυτοποίησης καθώς και την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας και την εργασία των δικαιούχων.

Ο Νόμος 4375/2016 τέθηκε σε ισχύ τον Απρίλιο του 2016, εν μέσω συζήτησης και υπολογισμών γύρω από τις νομικές μεταρρυθμίσεις που απαιτούνται για την εφαρμογή της Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας της 18ης Μαρτίου 2016. Ο νόμος εισάγει σημαντικό αριθμό αλλαγών στο θεσμικό πλαίσιο, τις πρώτες διαδικασίες υποδοχής, τη διαδικασία ασύλου, τα εργασιακά δικαιώματα των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, καθώς και τη διαχείριση των ροών προσφύγων στην Ελλάδα. Ο νέος νόμος για το άσυλο προσαρμόζει την ελληνική νομοθεσία στις διατάξεις της Οδηγίας της ΕΕ 2013/32 σχετικά με τις κοινές διαδικασίες χορήγησης και ανάκλησης της διεθνούς προστασίας, ενώ η διαδικασία ασύλου, η οποία διέπετε από διπλό νομικό πλαίσιο δυνάμει του Προεδρικού Διατάγματος 114/2010 για αιτήσεις που υποβλήθηκαν πριν από τις 7 Ιουνίου 2013 («Παλαιά διαδικασία») και το προεδρικό διάταγμα 113/2013 για αιτήσεις που υποβλήθηκαν μετά την ημερομηνία αυτή («νέα διαδικασία»), έχει υποστεί αρκετές σημαντικές αλλαγές ¹⁶⁵.

Επίσης ο νέος νόμος θεσπίζει την αυτόματη πρόσβαση στην απασχόληση για τους αιτούντες άσυλο μόλις λάβουν κάρτα αιτούντος άσυλο σε αντίθεση με τον προγενέστερο νόμο όπου απαιτούνταν χωριστή διαδικασία. Μια ακόμη σημαντική αλλαγή αφορά την Αρχή Προσφυγών η οποία πλέον συγκροτείται ως αυτόνομη Υπηρεσία η οποία αναφέρεται απευθείας στο Υπουργείο Μεταναστευτικής πολιτικής το οποίο συστάθηκε στις 4 Νοεμβρίου 2016 με το ΠΔ

Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση)» (L 180/29.6.2013), διατάξεις για την εργασία δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις . Διαθέσιμο στο <https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/06/%CE%9D%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82-43752016-%CE%A6%CE%95%CE%9A-51-%CE%91%CE%84-03.04.2016.pdf> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

¹⁶⁵ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ, ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗ ΜΕΛΕΤΗ 2017. « Αλλαγή στη ροή των αιτούντων άσυλο 2014-2016 :Εμπειρίες των Κρατών Μελών». Η μελέτη εκπονήθηκε από την Ομάδα Έργου του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Δημοσίου Δικαίου (ΕΟΔΔ) διαθέσιμο στο : https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/12b_greece_changing_influx_final_el.pdf (ανακτήθηκε 11/12/2020)

123/2016¹⁶⁶ από τις υπηρεσίες του πρώην Υπουργείου Εσωτερικών και Δημόσιας Ανασυγκρότησης.

Επιπλέον συμπεριλήφθηκε η παροχή δωρεάν νομικής συνδρομής για τους αιτούντες άσυλο στο στάδιο της προσφυγής (άρθρ 44). Η χρηματοδότηση της δωρεάν νομικής συνδρομής εξασφαλίστηκε μέσω του εθνικού προγράμματος του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (AMIF). Ο Ν.4375/2016 τροποποιήθηκε από τον Ν.4399/2016¹⁶⁷ και εκ νέου από τον Ν.4485/2017¹⁶⁸.

Ο Ν. 4636/2019 «Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις»¹⁶⁹ τέθηκε σε ισχύ την 1^η Νοεμβρίου του 2019 και σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου επιχειρείται μια σημαντική τομή στο νομοθετικό πλαίσιο που διέπει την παροχή διεθνούς προστασίας καθώς συστηματοποιείται και αναπροσαρμόζεται σε ένα ενιαίο νομοθέτημα το σύνολο των διατάξεων, που διέπουν την αναγνώριση και το καθεστώς των πολιτών τρίτων χωρών ή των ανιθαγενών, ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, το καθεστώς των προσφύγων ή των ατόμων που δικαιούνται επικουρική προστασία, την υποδοχή των ανωτέρω αιτούντων, τη διαδικασία χορήγησης και

¹⁶⁶ Προεδρικό Διάταγμα 123/2016. Αρθ. 3 Σύσταση Υπουργείου Μεταναστευτικής πολιτικής διαθέσιμο στο: <https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/05/%CE%A0%CF%81%CE%BF%CE%B5%CE%B4%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%94%CE%B9%CE%AC%CF%84%CE%B1%CE%B3%CE%BC%CE%B1-%CF%83%CF%8D%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%A5%CF%80%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CE%9C%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82.pdf> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

¹⁶⁷ ΦΕΚ Α 117/22.06.2016: Θεσμικό πλαίσιο για τη σύσταση καθεστώτων Ενισχύσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας -Σύσταση Αναπτυξιακού Συμβουλίου και άλλες διατάξεις, άρθρο 86 Τροποποίηση του ν. 4375/2016

¹⁶⁸ ΦΕΚ Α 114/04.08.2017: Οργάνωση και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης, ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις, άρθρο 96 Τροποποίηση του ν. 4375/2016.

¹⁶⁹ Ν. 4636/2019 «Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ 169/2019 διαθέσιμο στο: https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2020/%CE%BD.4636_2019_%CE%A6%CE%95%CE%9A169%CE%91_1.11.10.pdf (ανακτήθηκε 11/12/2020)

ανάκλησης του καθεστώτος διεθνούς προστασίας καθώς και τη διαδικασία παροχής δικαστικής προστασίας¹⁷⁰.

Με τον νέο νόμο ενσωματώνονται οι Οδηγίες που συγκροτούν το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου το οποίο επιβλήθηκε σαν αναγκαιότητα, διότι κατά πρώτον επιβάλλετε η ύπαρξη ενός νομοθετικού πλαισίου εύχρηστου για τους εφαρμοστές του δικαίου, του δικαστικούς λειτουργούς και τους δικηγόρους χωρίς να είναι υποχρεωμένοι να ανατρέχουν σε διάσπαρτα νομοθετικά κείμενα. Κατά δεύτερον διότι τα νομοθετικά κείμενα με τα οποία είχαν μεταφερθεί στο ελληνικό δίκαιο οι παραπάνω οδηγίες είχαν υποστεί τροποποιήσεις τα τελευταία χρόνια με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένα συνονθύλευμα διατάξεων.

Σκοπός του Ν. 4636/2019 είναι η δημιουργία ενός νέου συστήματος ασύλου όπου οι κανόνες είναι σαφείς και συγκεκριμένοι και η αναγνώριση ως δικαιούχου διεθνούς προστασίας του ατόμου όπου πληροί πράγματι τις προϋποθέσεις. Επιπλέον θα επιτρέπει το ελληνικό σύστημα ασύλου να αντιμετωπίζει την σημερινή πραγματικότητα ήτοι κλειστά σύνορα, αυξημένες ροές, έλλειψη ικανότητας της Ελλάδας να δεχθεί τους υπηκόους τρίτων χωρών που δεν χρήζουν διεθνή προστασία να εισέλθουν και να παραμείνουν στην Ελλάδα. Οι αιτούντες θα είναι σε θέση να γνωρίζουν ακριβώς τη διαδικασία στην οποία θα υποβληθούν, ποια είναι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που πρέπει να τηρούν. Επίσης στόχος του νέου νόμου είναι να εξαλείψει τις συνέπειες μιας νομοθέτησης που οδήγησε σε ένα απροσδιόριστο αριθμό υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι διαμένουν στην χώρα μας χωρίς νομική αιτία και προστασία και οι οποίοι δεν εντοπίζονται από τις αρχές και δεν επιστρέφονται στις χώρες καταγωγής τους.

Τον Απρίλιο του 2020 το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου έθεσε το Σχέδιο Νόμου με τίτλο «Βελτίωση της μεταναστευτικής νομοθεσίας, τροποποίηση διατάξεων των νόμων 4636/2019 (Α' 169), 4375/2016 (Α' 51), 4251/2014 (Α' 80) και άλλες διατάξεις» όπου και ψηφίστηκε στις 12 Μαΐου 2020 ο Ν4686/2020 (ΦΕΚ 96/2020)¹⁷¹. Στόχος της τροποποίησης του

¹⁷⁰ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ στο σχέδιο νόμου «Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις». Διαθέσιμο στο: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/p-diethnProstasias.pdf> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

¹⁷¹ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4686. Βελτίωση της μεταναστευτικής νομοθεσίας, τροποποίηση διατάξεων των νόμων 4636/2019 (Α' 169), 4375/2016 (Α' 51), 4251/2014 (Α' 80) και άλλες διατάξεις. Διαθέσιμο στο: <https://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2020/05/%CE%9D-4686-2020.pdf> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

Ν. 4636/2019 ήταν η επιτάχυνση των διαδικασιών ασύλου και η αντιμετώπιση πρακτικών προβλημάτων που ανέκυψαν κατά την εφαρμογή¹⁷². Ενοποιείται η διαδικασία πλήρους καταγραφής των νεοαφιχθέντων προσώπων στην ελληνική Επικράτεια, η οποία πλέον μπορεί να διεκπεραιώνεται και από την Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης. Παρέχεται περαιτέρω, η δυνατότητα σύστασης Μητρώου Εισηγητών –βοηθών χειριστών Ασύλου, το οποίο αποτελείται από νομικούς, οι οποίοι θα επιτελούν χρέη βοηθών εισηγητών στο έργο των χειριστών των αιτημάτων ασύλου. Παράλληλα, προβλέπεται η σύντμηση των προθεσμιών εντός των οποίων πρέπει να εκδίδεται η απόφαση επί των προσφυγών αιτούντων άσυλο που έλαβαν απορριπτική απόφαση σε πρώτο βαθμό, ενώ αυτές των διαμενόντων στα νησιά εξετάζονται κατά προτεραιότητα. Επιπλέον, βελτιώνεται η λειτουργία των ανεξάρτητων Αρχών Προσφυγών¹⁷³.

Επίσης τροποποιούνται διατάξεις του Ν. 4375/2016 για τη βελτίωση της Αρχής Προσφυγών, της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης και της Γενικής Γραμματείας Μεταναστευτικής Πολιτικής. Τροποποιούνται διατάξεις του ν. 4251/2014 «Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και λοιπές διατάξεις». Στο Δ' μέρος τροποποιείται σειρά διατάξεων με σκοπό την εύρυθμη λειτουργία του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου κα των υπηρεσιών του.

11.4 Η Διαδικασία Ασύλου στην Ελλάδα

11.4.1 Η Αίτηση Ασύλου (Διεθνούς Προστασίας)

Η πρόσβαση στη διαδικασία διεθνούς προστασίας είναι ελεύθερη και δωρεάν. Αιτούντες διεθνή προστασία είναι οι υπήκοοι τρίτης χώρας ή ανιθαγενείς, οι οποίοι καταθέτουν αίτηση διεθνούς προστασίας ενώπιον των Περιφερειακών Γραφείων ή Αυτοτελών Κλιμακίων Ασύλου ή σε Κλιμάκια της Υπηρεσίας Ασύλου που βρίσκονται σε Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης. Οι αιτούντες διεθνή προστασία ζητούν να μην απελαθούν γιατί φοβούνται δίωξη λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή πολιτικών πεποιθήσεων, ή

¹⁷² ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου με τίτλο «Βελτίωση της μεταναστευτικής νομοθεσίας, τροποποίηση διατάξεων των νόμων 4636/2019 (Α' 169), 4375/2016 (Α' 51), 4251/2014 (Α' 80) και άλλες διατάξεις. Διαθέσιμο στο: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c8827c35-4399-4fbb-8ea6-aebdc768f4f7/11257978.pdf> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

¹⁷³ Ο.π

γιατί κινδυνεύουν να υποστούν σοβαρή βλάβη στη χώρα καταγωγής ή προηγούμενης διαμονής του, ιδίως γιατί κινδυνεύουν με θανατική ποινή ή εκτέλεση, με βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή κινδυνεύει η ζωή ή η ακεραιότητά τους λόγω διεθνούς ή εμφύλιας σύρραξης¹⁷⁴. Επίσης αιτούντες διεθνή προστασία θεωρούνται και οι υπήκοοι τρίτης χώρας ή ανιθαγενείς, οι οποίοι μεταφέρονται στην Ελλάδα από κράτος που εφαρμόζει τον Κανονισμό «Δουβλίνο III». Άτομα που στο παρελθόν είχαν υποβάλλει αίτηση στην Αστυνομία και εκκρεμεί απόφαση ή είναι κάτοχοι ροζ κάρτας δεν μπορούν να καταθέσουν αίτημα ασύλου λόγω αναρμοδιότητας της υπηρεσίας. Η Υπηρεσία Ασύλου παραλαμβάνει αιτήσεις που είχαν υποβληθεί στην Αστυνομία μόνο στην περίπτωση που υφίσταται τελεσίδικη απορριπτική απόφαση. Επίσης πρόσβαση στην διαδικασία ασύλου έχουν οι ασυνόδευτοι ανήλικοι καθώς επίσης τα ανήλικα μέλη μιας οικογένειας εφόσον βρίσκονται στην Ελλάδα και το επιθυμούν.

11.4.2 Διαδικασία καταγραφής αιτήματος ασύλου:

Η αίτηση διεθνούς προστασίας κατατίθεται αυτοπροσώπως. Για την καλύτερη εξυπηρέτηση των αιτούντων δίνεται η δυνατότητα απόδοσης ημερομηνίας καταγραφής μέσω κλήσης στην γραμμή skype (έχουν τεθεί συγκεκριμένες ώρες και ημέρες ανά υπηκοότητες) προκειμένου ο αιτώ/ουσα να λάβει έναν αριθμό skype τον οποίο θα προσκομίσει την ημέρα της καταγραφής στο αρμόδιο γραφείο. Πλέον η αίτηση μπορεί να υποβληθεί και ηλεκτρονικά μέσω της εφαρμογής αυτοκαταγραφής στην επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου.

Στην περίπτωση που ο αιτών/ουσα έχει εισέλθει στην χώρα χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις θα μεταφερθεί σε Κέντρο Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ) και σε περίπτωση που δεν έχει στην κατοχή του οποιοδήποτε έγγραφο που να πιστοποιεί τα στοιχεία του, θα υποβληθεί σε διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης. Σε αυτή την περίπτωση παραπέμπεται στο αρμόδιο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου που λειτουργεί στο ΚΥΤ για να καταγραφεί και παραμένει εκεί υποχρεωτικά μέχρι να ολοκληρωθεί η εξέταση της υπόθεσής του για διάστημα όχι παραπάνω των 25 ημερών.

¹⁷⁴ Η Αίτηση Ασύλου (Διεθνούς Προστασίας) Διαθέσιμο στο <https://migration.gov.gr/gas/diakikasia-asyloy/i-aitisi-gia-asylo/> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

Κατά την καταγραφή της αίτησης διεθνούς προστασίας ακολουθείται η εξής διαδικασία:

- Γίνεται λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων (από την ηλικία των 14 ετών και άνω) προκειμένου να καταχωρηθούν στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Βάση EURODAC και να διαπιστωθεί εάν είναι η πρώτη αίτηση ασύλου, εάν έχει κατατεθεί αίτηση σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα που εφαρμόζει τον Κανονισμό Δουβλίνο III, εάν είχε υποβληθεί αίτηση πριν το 2013 στις αρμόδιες Υπηρεσίες της Ελληνικής Αστυνομίας και εάν η είσοδος στην χώρα έγινε μέσω ξηράς ή θάλασσας. Σε κάθε περίπτωση ακολουθείται διαφορετική διαδικασία καταγραφής,
- Στην συνέχεια θα γίνει λήψη φωτογραφίας προκειμένου να καταχωρηθεί στην υπόθεση ασύλου που θα δημιουργηθεί,
- Θα πρέπει να παραδοθούν στην υπηρεσία τα ταξιδιωτικά έγγραφα (διαβατήριο) ή οποιοδήποτε άλλο έγγραφο που έχει ο/η αιτών/ουσα στην κατοχή και έχει σχέση με την εξακρίβωση των στοιχείων της ταυτότητας του, της χώρας προέλευσης και του τόπου καταγωγής. Το διαβατήριο κρατείται από την υπηρεσία μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας.
- Για την ολοκλήρωση της διαδικασίας θα κληθεί να απαντήσει σε ερωτήσεις που αφορούν τα προσωπικά του στοιχεία (όνομα, επώνυμο, πατρώνυμο, μητρώνυμο, ημερομηνία γέννησης, εθνοτική καταγωγή, υπηκοότητα, επίπεδο μόρφωσης, επάγγελμα). Επίσης θα γίνουν ερωτήσεις σχετικά με την υγεία του, τον λόγο που δεν επιθυμεί να επιστρέψει στην χώρα του και θα προγραμματιστεί προσωπική συνέντευξη σε συγκεκριμένη ώρα και ημερομηνία.
- Τελευταίο στάδιο είναι η έκδοση δελτίου αιτούντος Διεθνή Προστασίας με την ανάλογη διάρκεια (ένας μήνας για τις ασφαλείς χώρες και έξι μήνες για τις υπόλοιπες)

Η παραπάνω διαδικασία διενεργείται με την συνδρομή διερμηνέα (φυσική παρουσία ή τηλεδιάσκεψη) που παρέχεται στην υπηρεσία από την οργάνωση «METAδραση» ή μέσω EASO Expert.

11.4.3 Η συνέντευξη α' βαθμού

Η συνέντευξη α' βαθμού διενεργείται από τον αρμόδιο υπάλληλο της Υπηρεσίας Ασύλου, χειριστή, ο οποίος διαθέτει τα κατάλληλα προσόντα και έχει λάβει την κατάλληλη εκπαίδευση. Θα τεθούν από τον χειριστή ερωτήσεις τις οποίες ο αιτών πρέπει να απαντήσει με απόλυτη ειλικρίνεια και να μην αποκρύψει κανένα στοιχείο σχετικό με την υπόθεση του. Σε περίπτωση μη συνεργασίας

ή δήλωσης αναληθών περιστατικών η κρίση της αίτησης επηρεάζεται αρνητικά. Οι ερωτήσεις που θα τεθούν αφορούν αρχικά τα προσωπικά στοιχεία του αιτούντα , το λεγόμενο «προφίλ» , το ταξίδι του και τους λόγους που έφυγε από την χώρα καταγωγής ή χώρα συνήθους διαμονής και τους λόγους για τους οποίους δεν επιθυμεί ή δεν δύναται να επιστρέψει σε αυτήν. Κατά την διάρκεια της συνέντευξης ο αιτών μπορεί να προσκομίσει οποιοδήποτε έγγραφο είναι σχετικό με την υπόθεση του και δεν το είχε καταθέσει στο στάδιο της καταγραφής. Η συνέντευξη πραγματοποιείται με την συνδρομή διερμηνείας στην γλώσσα που έχει δηλώσει και κατανοεί ο αιτών. Υπάρχει δυνατότητα να παραστεί δικηγόρος ή άλλος σύμβουλος (ιατρός, ψυχολόγος κ.α.) στην συνέντευξη. Όλη η διαδικασία ηχογραφείται και παράλληλα ο χειριστής που διενεργεί την συνέντευξη συντάσσει ένα πρακτικό που περιλαμβάνει όλες τις ερωτήσεις και τις απαντήσεις. Η συνέντευξη είναι εμπιστευτική ,σε καμία περίπτωση δεν θα κοινοποιηθούν στοιχεία στις αρχές του κράτους καταγωγής του αιτούντα παρόλα αυτά είναι διαθέσιμα στις ελληνικές αρχές εφόσον ζητηθούν.

Ο χειριστής λαμβάνει απόφαση επί της αίτησης συνεκτιμώντας τις δηλώσεις κατά την προσωπική συνέντευξη, τα στοιχεία που έχουν προσκομιστεί για να τεκμηριωθεί η αίτησή , τις σχετικές πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής και όλα τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στον διοικητικό φάκελο. Μετά τη συνέντευξη η Υπηρεσία Ασύλου θα αποφασίσει σε εύλογο χρονικό διάστημα εαν θα χορηγηθεί καθεστώς πρόσφυγα ή δικαιούχου επικουρικής προστασίας ή θα απορρίψει το αίτημα. Στην περίπτωση αβάσιμης απόφασης θα εκδοθεί απόφαση απομάκρυνσής από τη χώρα.

Στην περίπτωση χορήγησης καθεστώτος πρόσφυγα, χορηγείται από την Ελληνική Δημοκρατία τριετή άδεια διαμονής και εφόσον το επιθυμεί ο δικαιούχος μπορεί να αποκτήσει και ταξιδιωτικό έγγραφο της Ελληνικής Δημοκρατίας που καθιστά δυνατή την επίσκεψη σε άλλες χώρες τη ΕΕ για το χρονικά διάστημα των τριών μηνών. Οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες έχουν δικαίωμα πρόσβασης στην αγορά εργασίας, την εκπαίδευση, σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη με τους όρους που ισχύουν για τους Έλληνες πολίτες.

Στην περίπτωση επικουρικής προστασίας η άδεια διαμονής χορηγείται για ένα έτος και ανανεώνεται για δυο έτη μετά από επανεξέταση. Οι ελληνικές αρχές σε αυτή την περίπτωση

χορηγούν ταξιδιωτικά έγγραφα κατόπιν αιτήσεων και μόνο εφόσον ο αιτών αδυνατεί να αποκτήσει ταξιδιωτικό έγγραφο από τις αρχές της χώρας του.

Στην περίπτωση αρνητικής απόφασης ο αιτών/ουσα ενημερώνεται για το αποτέλεσμα της αίτησής του και θα πρέπει να εγκαταλείψει τη χώρα το συντομότερο δυνατό. Το Δελτίο αιτούντος άσυλο ακυρώνεται. Ωστόσο υπάρχει το δικαίωμα άσκησης προσφυγής στις αντίστοιχες προθεσμίες που αναγράφονται στην απόφαση α' βαθμού. Εάν ασκηθεί προσφυγή εκδίδεται εκ νέου δελτίο αιτούντος το οποίο έχει διάρκεια μέχρι την έκδοση απόφασης β' βαθμού.

11.5 Αρχή προσφυγών – απόφαση β' βαθμού

Η Αρχή Προσφυγών συστάθηκε με το άρθρο 3 του ν. 3907/2011 και λειτουργεί σύμφωνα με το άρθρο 5 του ν. 4375/2016, όπως ισχύει ως το δευτεροβάθμιο όργανο εξέτασης αποφάσεων επί των ενδικοφανών προσφυγών κατά των αποφάσεων της Υπηρεσίας Ασύλου (α' βαθμός). Η Αρχή Προσφυγών υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Μεταναστευτικής Πολιτικής (π.δ. 84/2019). Στην Αρχή Προσφυγών λειτουργούν είκοσι μία (21) Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών, αποτελούμενες από τρεις Δικαστικούς Λειτουργούς των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων που υποδεικνύονται, κατόπιν σχετικής αίτησής τους, από τον Γενικό Επίτροπο της Γενικής Επιτροπείας των Τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων. Τα μέλη των Επιτροπών συνεδριάζουν υπό τριμελή και μονομελή σύνθεση και απολαμβάνουν προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας. Η θητεία τους είναι τριετής και μπορεί να ανανεωθεί μία φορά¹⁷⁵.

Σε περίπτωση επομένως που μια αίτηση απορριφθεί ή χορηγηθεί καθεστώς επικουρικής προστασίας ο αιτών έχει δικαίωμα να ασκήσει προσφυγή ενώπιον της Αρχής Προσφυγών εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας κατά περίπτωση. Η προσφυγή συζητείται από την Ανεξάρτητη Επιτροπή Προσφυγών σε συγκεκριμένη ημερομηνία. Η Ανεξάρτητη Αρχή Προσφυγών θα αποφασίσει αν η απόφαση είναι θετική, θα χορηγηθεί δηλαδή καθεστώς πρόσφυγα ή επικουρικής προστασίας, ή θα είναι απορριπτική. Η απόφαση θα εκδοθεί σε διάστημα από 15 μέρες έως τρεις μήνες. Αν η απόφαση β' βαθμού είναι απορριπτική ο προσφεύγων μπορεί να ασκήσει αίτηση ακυρώσεως στο αρμόδιο κατά τόπον Διοικητικό Πρωτοδικείο εντός τριάντα ημερών από την

¹⁷⁵ Αρχή Προσφυγών Διαθέσιμο στο: <https://migration.gov.gr/appeals/> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

επίδοση της απόφασης. Η αίτηση ακυρώσεως δεν έχει ανασταλτικό χαρακτήρα, δηλαδή είναι δυνατή η απομάκρυνση απ' την χώρα σε περίπτωση που η απόφαση β' βαθμού είναι απορριπτική.

11.6 Οι διαδικασίες στα Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης

Η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης συγκροτείται από την Κεντρική Υπηρεσία και τις Περιφερειακές Υπηρεσίες Υποδοχής. Η κεντρική υπηρεσία έχει έδρα την Αθήνα και έχει την ευθύνη του προγραμματισμού του σχεδιασμού και του συντονισμού των δράσεων των Περιφερειακών Υπηρεσιών. Επίσης αναπτύσσει συνεργασία με τους Ευρωπαϊκούς και Διεθνείς Οργανισμούς και συμμετέχει σε δράσεις και προγράμματα χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ και άλλους φορείς.

Στα κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης οι διαδικασίες που ακολουθούνται διακρίνονται στα εξής στάδια¹⁷⁶:

- Ενημέρωσης (για δικαιώματα και υποχρεώσεις) όπου οι αιτούντες ενημερώνονται σε γλώσσα που κατανοούν για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις κατά το στάδιο της υποδοχής. Στο στάδιο αυτό δύναται να παρέχουν πληροφορίες και η Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. καθώς επίσης και ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης.
- Υπαγωγής: οι υπήκοοι τρίτης χώρας ή ανιθαγενείς υπάγονται στις διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης, τελώντας σε καθεστώς περιορισμού της ελευθερίας τους εντός του Κέντρου, με απόφαση του Διοικητή.
- Καταγραφής (σε βάση δεδομένων της ΕΛ.ΑΣ.) και Ιατρικού Ελέγχου και παροχή της τυχόν αναγκαίας περίθαλψης και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης [N.4636/2019]
- Παραπομπής σε διαδικασία υπαγωγής σε καθεστώς διεθνούς προστασίας: Οι πολίτες τρίτης χώρας ή ανιθαγενείς που επιθυμούν να υπαχθούν σε καθεστώς διεθνούς προστασίας παραπέμπονται στο κατά τόπον αρμόδιο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου.

¹⁷⁶ Διαδικασίες Υποδοχής και Ταυτοποίησης . Διαθέσιμο στο: <https://migration.gov.gr/ris/diakikasies/> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

- Περαιτέρω παραπομπής και μετακίνησης: Οι πολίτες τρίτης χώρας ή ανιθαγενείς που δεν επιθυμούν να υπαχθούν σε καθεστώς διεθνούς προστασίας παραπέμπονται στους αρμόδιους φορείς ή μετακινούνται σε άλλες Περιφερειακές Υπηρεσίες Υποδοχής.

11.6.1 Οι Περιφερειακές μονάδες: Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ).

Στην Ελλάδα αυτή την στιγμή λειτουργούν έξι Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΚΥΤ): Χίου, Σάμου, Ορεστιάδας, Λέρου, Κω και Λέσβου. Στα κέντρα αυτά διαμένουν οι πολίτες τρίτων χωρών ή ανιθαγενείς που έχουν εισέλθει στην ελληνική επικράτεια χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις. Τα άτομα αυτά τελούν σε καθεστώς περιορισμού της ελευθερίας τους προκειμένου να υποβληθούν στις διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης με ανώτατο όριο τις είκοσι πέντε (25) μέρες. Υπάγονται σε γεωγραφικό περιορισμό σύμφωνα με το Κοινό Σύμφωνο ΕΕ- Τουρκίας. Όταν ολοκληρωθεί η διαδικασία υποδοχής και ταυτοποίησης μεταφέρονται από τα ΚΥΤ σε Δομές της ενδοχώρας. Στη συνέχεια, παραπέμπονται στο αρμόδιο Περιφερειακό Γραφείο Ασύλου ή Αυτοτελές Κλιμάκιο Ασύλου, εφόσον έχουν εκδηλώσει βούληση υποβολής αιτήματος διεθνούς προστασίας ή παραπέμπονται στις αρμόδιες υπηρεσίες για επανεισδοχή ή επιστροφή ή απέλαση στην περίπτωση μη υποβολής αιτήματος διεθνούς προστασίας.¹⁷⁷

11.7. Οι Ευρωπαϊκοί Θεσμοί στα Hotspots

Από την ίδρυση των Hotspots η αποτελεσματικότητα της λειτουργίας τους βασιζόταν στην επιχειρησιακή ανάπτυξη πολλαπλών οργανισμών της ΕΕ, ιδίως των Frontex, EASO και Europol. Αρχικά παρατηρείται μια ανισομερής συμμετοχή των οργανισμών σε επίπεδα στελέχωσης προσωπικού των Hotspots με τον Frontex να υπερισχύει έναντι των υπολοίπων.¹⁷⁸ Ο Frontex δραστηριοποιείται αυτή τη στιγμή στα 4 από τα έξι Hotspot (Χίος, Λέρος, Κως και Λέσβος), η EASO δραστηριοποιείται σε όλα εκτός από τη Σάμο και η Europol σε τρία (Χίος, Κως και Λέσβος).

¹⁷⁷ Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.) Διαθέσιμο στο: <https://migration.gov.gr/ris/perifereiakes-monades/kyt-domes/> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

¹⁷⁸ *Hotspot State of Play*, Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/press-material/docs/state_of_play_-_hotspots_en.pdf (ανακτήθηκε 11/12/2020)

Τον Μάρτιο του 2016 η εφαρμογή της Κοινής Δήλωσης ΕΕ- Τουρκίας οδήγησε σε εκτεταμένη συμμετοχή των οργανισμών της ΕΕ στις διαδικασίες συνόρων. Μετά τη δήλωση ΕΕ - Τουρκίας και την εισαγωγή του ν. 4375/2016 η ΕΑΣΟ αναλαμβάνει την διεξαγωγή συνεντεύξεων επί του παραδεκτού κατά την εφαρμογή της έννοιας της ασφαλούς τρίτης χώρας συντάσσοντας γνωμοδοτήσεις και αξιολογήσεις ευαλωτότητας. Οι συνεντεύξεις αρχικά πραγματοποιούνται σε υπηκόους Συρίας και τον συνέχεια επεκτείνονται και εθνικότητες με ποσοστό αναγνώρισης άνω του 25%. Από τον Απρίλιο του 2017 οι εμπειρογνώμονες διενεργούν συνεντεύξεις και σε εθνικότητες με ποσοστό αναγνώρισης κάτω του 25%. Επίσης συντάσσουν εκθέσεις ευαλωτότητας. Η πολυδιάστατη και εκτεταμένη συμμετοχή της ΕΑΣΟ στη διαδικασία ασύλου στην Ελλάδα υπερβαίνει την αρχική του εντολή παροχής επιχειρησιακής υποστήριξης¹⁷⁹. Ο ρόλος του χειριστή της ΕΑΣΟ είναι υποστηρικτικός, μετά την διαδικασία της συνέντευξης συντάσσει μια γνωμοδότηση προτείνοντας μια απόφαση (θετική ή αρνητική). Ουσιαστικά η γνωμοδότηση είναι μια περίληψη των αιτημάτων του αιτούντα, αξιολόγηση της αξιοπιστίας, διαπίστωση ευαλωτότητας και αξιολόγηση της δίωξης και σοβαρής βλάβης που θα αντιμετωπίσει ο αιτών κατά την επιστροφή του στην χώρα καταγωγής του. Παρόλη την συμμετοχή της ΕΑΣΟ στην διαδικασία ασύλου η μόνη αρμόδια αρχή για την λήψη αποφάσεων για τις αιτήσεις διεθνούς προστασίας στην Ελλάδα είναι η Υπηρεσία Ασύλου όπου ειδικευμένοι χειριστές συντάσσουν την οποιαδήποτε απόφαση α' βαθμού (αβάσιμη, προσφυγικό, επικουρική προστασία, παραδεκτό ή απαράδεκτο κτλ). Οι χειριστές δεν δεσμεύονται να ακολουθήσουν την πρόταση του ΕΑΣΟ expert σχετικά με το αποτέλεσμα της απόφασης. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω ο ρόλος της ΕΑΣΟ πρόκειται να ενισχυθεί με την αύξηση των χειριστών υποθέσεων ασύλου (ΕΑΣΟ expert) προκειμένου να συνδράμουν τις ελληνικές αρχές όχι μόνο στα νησιά αλλά και στην ηπειρωτική χώρα.

Σχετικά με τον Frontex, όπως έχει ήδη αναφερθεί, έχει σκοπό να μειώσει την τρωτότητα των εξωτερικών συνόρων, να εγγυηθεί την ασφάλεια και την φύλαξη των ευρωπαϊκών συνόρων και να σχεδιάσει και να διατηρήσει τις δυνατότητες της Ευρωπαϊκής Συνοριακής Ακτοφυλακής. Με το πρόγραμμα του Οργανισμού ο στόχος είναι η δημιουργία του πρώτου ένστολου σώματος

¹⁷⁹ *EASO's Operation on the Greek Hotspots. An overlooked consequence of the EU-Turkey Deal.* LESVOS, MARCH 2018. Διαθέσιμο στο: <http://madde14.org/images/4/4c/HIASEasoOperation2018.pdf> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

στην προοπτική της ολοκληρωμένης διαχείρισης των συνόρων ¹⁸⁰. Από την άλλη μεριά, μολονότι στον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/1624 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη λειτουργία του Frontex ορίζεται ότι "τα κράτη μέλη θα είναι τα κύρια υπεύθυνα για τη διαχείριση του τμήματος των εξωτερικών συνόρων" και ότι ο οργανισμός θα υποστηρίξει την εφαρμογή ενωσιακών μέτρων που σχετίζονται με τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων μέσω της ενίσχυσης, της αξιολόγησης και του συντονισμού των δράσεων των κρατών μελών για την εκτέλεση αυτών μέτρα, ωστόσο ο Frontex δεν περιορίζεται μόνο στην υποστήριξη των εθνικών αρχών στον εντοπισμό και την καταγραφή των μεταναστών που φτάνουν στο hotspot αλλά βοηθά ενεργά τις ελληνικές αρχές για τον καθορισμό της εθνικότητας των μεταναστών (screening).

Ο Europol επίσης, μολονότι στα καθήκοντά του περιλαμβάνεται-μεταξύ άλλων- «ο συντονισμός, οργάνωση και υλοποίηση ερευνητικών και επιχειρησιακών δράσεων για τη στήριξη και την ενίσχυση των δράσεων των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών», ωστόσο στην πράξη στα Hotspots διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των εθνικών αρχών, μπορεί να αναπτύξει πράκτορες επισκέπτες στο έδαφος, να διενεργεί ελέγχους ασφαλείας, να ενημερώνει μετανάστες που φτάνουν σε αυτά και, μέσω του EMSC, να παρέχει επιχειρησιακή υποστήριξη προς τις εθνικές αρχές στις έρευνες τους σχετικά με την παράνομη μετανάστευση και το λαθρεμπόριο. Ο προσδιορισμός της φύσης του ρόλου του μάλιστα και των επιπτώσεών του στο πλαίσιο λειτουργίας των Hotspots δυσχεραίνεται ακόμα περισσότερο, ιδίως αν λάβει κανείς υπόψη ότι στον κανονισμό της Europol που εγκρίθηκε πρόσφατα δεν υπάρχει ούτε μια αναφορά για τα καθήκοντά του εν λόγω Οργανισμού στα Hotspots.

¹⁸⁰ Εισαγωγή. Frontex . Διαθέσιμο στο: <https://frontex.europa.eu/el/skhetika-me-emas/eisagoge/> (ανακτήθηκε 11/12/2020)

Συμπέρασμα

Η Μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ αναμφίβολα τα προηγούμενα χρόνια κατάφερε να σημειώσει αξιοσημείωτη πρόοδο στον τομέα της διαχείρισης του μεταναστευτικού ζητήματος, ιδιαίτερα όσον αφορά την παράνομη μετανάστευση, τη διαφύλαξη των εξωτερικών της συνόρων και την ανάπτυξή της ως χώρος ασφάλειας, δημοκρατίας και ελευθερίας. Μέχρι την δεκαετία του '90 η αντιμετώπιση της μετανάστευσης ανήκε στην αποκλειστική άσκηση εθνικής πολιτικής. Με την Συνθήκη του Άμστερνταμ επιδιώκεται η μετατόπισή της σε ενωσιακό επίπεδο και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ προσπαθούν να περιορίσουν τις αρμοδιότητες των κρατών με μια πιο ολοκληρωμένη μεταναστατευτική πολιτική που θα έχει ως βάση της αρχή της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής βαρών όπως προβλέπεται και στο άρθρο 80 της Σύμβασης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σοβαρά ζητήματα τέθηκαν όμως με τον Κανονισμό του Δουβλίνου με το κριτήριο της πρώτης χώρας υποδοχής όσον αφορά την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών. Κατά την αναθεώρηση του Δουβλίνου ΙΙΙ δεν άλλαξε τίποτα ουσιαστικά και οι χώρες υποδοχής των μεταναστευτικών ροών δέχονται όλο το βάρος. Επίσης υπάρχουν μέλη της Ένωσης που δεν παραχωρούν τα κυριαρχικά τους δικαιώματα όπως είναι οι χώρες του Βίσεγκραντ ήτοι Τσεχία, Πολωνία Ουγγαρία και Σλοβακία που εφαρμόζουν αντιμεταναστευτική πολιτική.

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεσπίστηκε επίσης ένα Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου που στηρίζεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη των κρατών μελών, την αρχή της αλληλεγγύης, της δίκαιης κατανομής ευθυνών και στο σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Όμως η προσφυγική κρίση του 2015 και ο τεράστιος όγκος των μεταναστευτικών ροών βρήκαν την Ευρώπη ανήμπορη να μπορεί να ανταπεξέλθει και εμφανίστηκαν οι αδυναμίες του συστήματος. Οι χώρες εισόδου, όπως η Ιταλία και η Ελλάδα βρέθηκαν αντιμετώπιες με πρωτόγνωρες καταστάσεις, με ένα τεράστιο αριθμό αιτήσεων ασύλου που ήταν αδύνατον να διαχειριστούν. Η αδυναμία του συστήματος φάνηκε στο γεγονός ότι, παρά το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ), σύμφωνα με τον Κανονισμό Δουβλίνου ΙΙΙ υπεύθυνες για την εξέταση του αιτήματος διεθνούς προστασίας ήταν οι χώρες υποδοχής με αποτέλεσμα οι πρόσφυγες που ενώ ήθελαν ουσιαστικά να προχωρήσουν στην Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη έμειναν εγκλωβισμένοι στις χώρες εισόδου. Το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ) ορίζει ελάχιστα πρότυπα για

την μεταχείριση όλων των αιτούντων άσυλο, με αποτέλεσμα βάση των ισχυόντων κανόνων οι αιτούντες άσυλο να μην αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο σε ολόκληρη την Ευρώπη και η αναλογία θετικών αποφάσεων ασύλου να διαφέρει μεταξύ των χωρών.

Στο πλαίσιο μιας γενικότερης μεταρρύθμισης των κανόνων της ΕΕ για τη μετανάστευση και το άσυλο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε στις 23 Σεπτεμβρίου 2020 ένα νέο σύμφωνο για τη μετανάστευση και το άσυλο. Η πρόταση προβλέπει ολοκληρωμένο κοινό ευρωπαϊκό πλαίσιο για τη διαχείριση της μετανάστευσης και του ασύλου, συμπεριλαμβανομένων διαφόρων νομοθετικών προτάσεων. Προβλέπεται εντατικοποίηση των επιστροφών των παράτυπων μεταναστών και αυξημένους ελέγχους στα σύνορα. Η μεταρρύθμιση πρέπει να είναι βασισμένη σε μια δίκαιη ισορροπία ανάμεσα στην ευθύνη και την αλληλεγγύη. Η Τσεχία όμως όπως και οι υπόλοιπες τρεις χώρες του Βισεγκραντ, οι οποίες είχαν απορρίψει και το προηγούμενο σχέδιο, απέρριψαν την πρόταση σύμφωνα με την οποία οι χώρες που δεν θέλουν να δεχθούν μετανάστες οφείλουν να εξασφαλίζουν τον επαναπατρισμό τους. Ο πρωθυπουργός της Τσεχίας ισχυρίστηκε ότι «είναι παράλογο διότι εάν δεν δέχονται μετανάστες πως θα επαναπατριστούν;». στο ίδιο πλαίσιο κινήθηκε και ο πρωθυπουργός της Ουγγαρίας.

Η Ελλάδα λόγω της γεωγραφικής της θέσης αποτελεί κύριο σημείο εισόδου προσφυγικών ροών στην Ανατολική Μεσόγειο και έχει δεχθεί μεγάλο όγκο μεταναστευτικών ροών από το 2015. Προκειμένου να αντιμετωπίσει αυτό το κύμα μεταναστών χρειάστηκε η συνδρομή του Frontex και της EASO όμως δεν φάνηκαν αρκετά. Η παράνομη μετανάστευση δεν είναι ένα θέμα που αφορά μόνο την Ελλάδα αλλά θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ως ένα πρόβλημα ευρωπαϊκό που λαμβάνει χώρα στα εξωτερικά σύνορά της Ένωσης. Η ευρωπαϊκή συμφωνία με την Τουρκία τον Μάρτιο του 2016, η οποία προβλέπει ότι όσοι πρόσφυγες Σύροι και φτάνουν στην Ελλάδα από τη γειτονική χώρα θα στέλνονται πίσω με αντάλλαγμα την επανεγκατάσταση ενός Σύρου πρόσφυγα στην Ευρωπαϊκή ένωση, την ενεργοποίηση της ενταξιακής διαδικασίας της Τουρκίας στην ένωση αλλά και κυρίως την παροχή οικονομικής βοήθειας στην Άγκυρα, «μετατράπηκε σε μοχλό» άσκησης πίεσης για τον Τούρκο πρόεδρο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Οι ροές μέσω θαλάσσης πράγματι μειώθηκαν αλλά οι δυο πλευρές δεν μπόρεσαν να εφαρμόσουν την συμφωνία με αποτέλεσμα σήμερα να μην γίνονται επιστροφές λόγω της συμφωνίας αλλά μόνο μέσου του Frontex και του Διεθνούς Οργανισμού μετανάστευσης.

Το 2019 δεν σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στη νομοθεσία του ΚΕΣΑ και η νέα μεταρρύθμιση δεν έχει ακόμα ψηφιστεί. Στην Ελλάδα παραμένει ένας μεγάλος αριθμός προσφύγων και το backlog των αποφάσεων ασύλου έδειξε να μειώνεται το 2020 κυρίως λόγω των μειωμένων καταγραφών λόγω της πανδημίας Covid-19. Ένας μεγάλος αριθμός ατόμων παραμένει εγκλωβισμένος στα Hotspot οι οποίοι διαβιούν σε αντίξοες και άσχημες συνθήκες, λόγω του μεγάλου όγκου των αιτήσεων και κατά συνέπεια της εξέτασης του αιτήματος. Η Ελλάδα δηλαδή θα μοιράζεται την ευθύνη αυτή με όλες τις χώρες της ΕΕ, οι οποίες θα αποφασίζουν και θα εκτελούν από κοινού τις αποφάσεις που θα λαμβάνονται για παροχή ασύλου, επιμερισμού των προσφύγων ή για την επιστροφή τους στις χώρες προέλευσης.

Ένας στόχος που επιτευχθεί ήταν η ενίσχυση του FRONTEX όπου μέχρι το 2027 θα διαθέτει μόνιμη δύναμη 10.000 μελών. Εξετάζεται επίσης η δυνατότητα ενός διευρυμένου Eurodac καθώς επίσης και η έγκριση ενός νέου κανονισμού για τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο, ο οποίος θα μετατρέψει την EASO σε έναν πλήρως αυτοτελή οργανισμό της ΕΕ, θα ενισχύσει τον ρόλο της και θα διευρύνει την εντολή της. Η κρίση μετανάστευσης και προσφύγων έφερε πολλές προκλήσεις για την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την μετανάστευση, το άσυλο και τη διαχείριση των συνόρων. Με το κλείσιμο των συνόρων κατά μήκος της διαδρομής των Δυτικών Βαλκανίων πολλοί πρόσφυγες βρέθηκαν παγιδευμένοι στην Ελλάδα, προκαλώντας ανθρωπιστική κρίση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

- Σαμπατάκου Ελένη-Ανδριανή *„Ερμηνεύοντας την εξέλιξη της κοινής μεταναστευτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης : νομοθετική, θεσμική, επιχειρησιακή εξέλιξη : δρώντες, δομές και διάδραση*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2010
- Κόντης, Αντώνης *„Ευρωπαϊκή και ελληνική πολιτική ασύλου : κέντρα υποδοχής προσφύγων και αιτούντες άσυλο με απορριφθείσα αίτηση στην Ελλάδα*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2005.
- Αμιτσης Γ., Λαζαρίδη Γ., *«Νομικές και κοινωνικοπολιτικές Διαστάσεις της Μετανάστευσης στην Ελλάδα»* εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2001
- Δαμανάκης Μ. , Κωνσταντινίδης Στ., Τάμης Αν., *Νέα μετανάστευση από και προς την Ελλάδα»* Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΚΕΜΕ,
- Τζένη Καβουνίδη...[κ.α.], *Πολιτικές ένταξης των μεταναστών : η ευρωπαϊκή εμπειρία* ,Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής (Ι.ΜΕ.ΠΟ.)
- Μουσούρου Λουκία , *Μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και την Ευρώπη* , Βιβλιοθήκη Κοινωνικής Επιστήμης και Κοινωνικής Πολιτικής – Gutenberg, Αθήνα 2003
- Περιέχεται στον συλλογικό τόμο/βιβλίο: Μετανάστευση και Δίκαιο - Εθνικές και Διεθνείς Διαστάσεις ,Επιμέλεια: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΖΑΙΚΟΣ .κεφάλαιο : Παπαγεωργίου Ιωάννης, *Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Μετανάστευσης μετά το Πρόγραμμα της Στοκχόλμης: Τάσεις και Αντιθέσεις* , Ίδρυμα Κούφα, Εκδόσεις Ανικούλα , Θεσσαλονίκη 2017 Διαθέσιμο στο: <http://ikee.lib.auth.gr/record/299188/?ln=e1>
- Τσίγκανου Ιωάννα, Μαράτου-Αλιπράντη Λάουρα , *Γυναικεία μετανάστευση στην Ελλάδα: Οδικός χάρτης πολιτικών κοινωνικής ένταξης*, κεφάλαιο: *Το θεσμικό πλαίσιο της μετανάστευσης σε υπερεθνικό, εθνικό και τοπικό επίπεδο, με έμφαση στο ζήτημα της κοινωνικής ένταξης των μεταναστών* . Νίκος Σαρρής. 2014. ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ διαθέσιμο στο : <https://www.ekke.gr/services/publication/to-thesmiko-plaisio-tis-metanasteusis-se-iperethniko-ethniko-kai-topiko-epipedo-me-emfasi-sto-zitima-tis-kinonikis-entaxis-ton-metanaston>

- Έντα Γκέμη και Άννα Τριανταφυλλίδου *„Αλφαβητάρι της Μετανάστευσης*. ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ & ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ(ΕΛΙΑΜΕΠ), Ιούνιος 2015 ΚΕΙΜΕΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ Νο64/2015, Διαθέσιμο στο : <http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2015/06/Alvafitari.pdf>
- Βούλγαρη Αικατερίνη, Μαργαρώνη Μαίρη, Ερευνητές: Βελέντζα Χριστίνα, Γιαννακοπούλου Ελένη Πτυχές του Μεταναστευτικού Ζητήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Ινστιτούτο Έρευνας & Κατάρτισης Ευρωπαϊκών Θεμάτων Ι.Ε.Κ.Ε.Θ, Αθήνα 2014
- «*Η μεταναστευτική πολιτική της Ευρώπης*» του Ευρωβουλευτή Ιωάννη Μ. Βαρβιτσιώτη με την συνεργασία του Γαβριήλ Καμπούρογλου.
- Σαρρής Νίκος *Το θεσμικό πλαίσιο της μετανάστευσης..* ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ σελ 27. Διαθέσιμο στο: https://www.ekke.gr/publication_files/to-thesmiko-plaisio-tis-metanasteusis-se-iperethniko-ethniko-kai-topiko-epipedo-me-emfasi-sto-zitima-tis-kinonikis-entaxis-ton-metanaston
- Σαβρίδα – Ψαρρά Αφροδίτη, «*Η Frontex και η δράση της στην Ελλάδα μέχρι σήμερα*» . Ευρωπαϊκό κέντρο αριστείας Jean Monnet. Ιούλιος 2020. Διαθέσιμο στο : https://jmce.gr/portal/wp-content/uploads/2020/09/FRONTEX_Savrida-Psarra.pdf
- Σαραντάκη Αντωνία-Μαρία *FRONTEX & η Πρόκληση της Παράνομης Μετανάστευσης στην Ελλάδα*, Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet. Διαθέσιμο στο:<http://www.jmc.uoa.gr/ekdoseis/to-bima-twn-ereynhton/ellhniki-e3wteriki-kai-eyrwpaiki-politiki.html>
- Αγγελή Δ. Δημητριάδη Α., Τριανταφυλλίδου Α. «*Αξιολογώντας τη σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας των πολιτικών ελέγχου της παράτυπης μετανάστευσης στην Ελλάδα*» Πρόγραμμα ΜΙΔΑΣ, Διαθέσιμο στο: <http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2014/11/MIDAS-REPORT-GR-1.pdf>
- *Η Ελλάδα Ως Χώρα Ασύλου, Παρατηρήσεις της Υπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες σχετικά με την παρούσα κατάσταση του ασύλου στην Ελλάδα*. Δεκέμβριος 2014. <https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2017/10/UNHCR-CoA-Greece-2014-EL.pdf>

- FIDH -Migreurop -REMDH, ‘Frontex, Ελλάδα-Τουρκία: Τα σύνορα της άρνησης’, Report of the FRONTEXIT Campaign, May 2014: 17-18, Διαθέσιμο στο: <https://www.frontexit.org/fr/docs/63-frontexit-rapport-grece-turquie-gr/fil>
- Joint Operation RABIT 2010’ – FRONTEX Assistance to Greece’s Border with Turkey: Revealing the Deficiencies of Europe’s Dublin Asylum System Sergio Carrera and Elspeth Guild November 2010. http://aei.pitt.edu/15186/1/No_34_Carrera_&_Guild_on_RABIT_2010.pdf
- TRIANDAFYLLIDOU Anna, AMBROSINI Maurizio , *Irregular immigration control in Italy and Greece : strong fencing and weak gate-keeping serving the labour market .* European Journal of Migration and Law, 2011 <https://cadmus.eui.eu/handle/1814/24734?show=full>
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ, ΕΣΤΙΑΣΜΕΝΗ ΜΕΛΕΤΗ 2017. « Αλλαγή στη ροή των αιτούντων άσυλο 2014-2016 :Εμπειρίες των Κρατών Μελών». Η μελέτη εκπονήθηκε από την Ομάδα Έργου του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Δημοσίου Δικαίου (ΕΟΔΔ) διαθέσιμο στο : https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/12b_greece_changing_influx_final_el.pdf

Οδηγίες / Κανονισμοί

- ΟΔΗΓΙΑ 2003/109/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 25ης Νοεμβρίου 2003 σχετικά με το καθεστώς υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι είναι επί μακρόν διαμένοντες Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Διαθέσιμο στο : https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/06/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CE%95%CE%9A-2003_109.pdf
- ΟΔΗΓΙΑ 2003/86/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 22ας Σεπτεμβρίου 2003 σχετικά με το δικαίωμα οικογενειακής επανένωσης Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Διαθέσιμο στο : https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/06/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CE%95%CE%9A-2003_86.pdf
- ΟΔΗΓΙΑ 2004/38/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 29ης Απριλίου 2004, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωση, Διαθέσιμο στο :

https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/06/%CE%9F%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%AF%CE%B1-%CE%95%CE%9A-2004_38.pdf

- Οδηγία 2001/55/ΕΚ — κανόνες για την παροχή προσωρινής προστασίας σε περίπτωση μαζικής εισροής εκτοπισθέντων και μέτρα για τη δίκαιη κατανομή των βαρών μεταξύ χωρών της ΕΕ Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32001L0055>
- Οδηγία 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Ιανουαρίου 2003, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003L0009&from=EL>
- Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0083&from=EL>
- ΟΔΗΓΙΑ 2005/85/ΕΚ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 1ης Δεκεμβρίου 2005 σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα. Διαθέσιμο στο : <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=4c493ce72>
- Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011 , σχετικά με τις απαιτήσεις για την αναγνώριση των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως δικαιούχων διεθνούς προστασίας, για ένα ενιαίο καθεστώς για τους πρόσφυγες ή για τα άτομα που δικαιούνται επικουρική προστασία και για το περιεχόμενο της παρεχόμενης προστασίας(αναδιατύπωση) Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0095&from=EL>
- ΟΔΗΓΙΑ 2013/33/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26ης Ιουνίου σχετικά με τις απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων διεθνή προστασία (αναδιατύπωση). Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0033&from=ES2013>
- ΟΔΗΓΙΑ 2013/32/ΕΕ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26^{ης} Ιουνίου 2013 σχετικά με κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του

καθεστώς διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση), Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0032&from=IT>

- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ(ΕΚ)αριθ.343/2003ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥτης18ης Φεβρουαρίου2003για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας. Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R0343&from=EL>
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 604/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 26^{ης} Ιουνίου 2013για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (αναδιατύπωση)Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0604&from=ES>
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2725/2000 του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή της σύμβασης του Δουβλίνου Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32000R2725&from=EL>
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ(ΕΚ)αριθ. 1560/2003ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣτης2ας Σεπτεμβρίου2003για τα μέτρα εφαρμογής του κανονισμού(ΕΚ)αριθ. 343/2003του Συμβουλίου για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης ασύλου που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας. Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R1560&from=PT>
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 603/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 2013 , σχετικά με τη θέσπιση του «Eurodac» για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 604/2013 για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα και σχετικά με αιτήσεις της αντιπαραβολής με τα δεδομένα Eurodac που υποβάλλουν οι αρχές επιβολής του νόμου των κρατών μελών και η Europol για σκοπούς επιβολής του νόμου και για την τροποποίηση του κανονισμού

(ΕΕ) αριθ. 1077/2011 σχετικά με την ίδρυση Ευρωπαϊκού Οργανισμού για τη Λειτουργική Διαχείριση Συστημάτων ΤΠ Μεγάλης Κλίμακας στον Χώρο Ελευθερίας, Ασφάλειας και Δικαιοσύνης. Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0603&from=EL>

- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2016/1624 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 14^{ης} Σεπτεμβρίου 2016 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R1624&from=EN>
- Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2007/2004 του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκού οργανισμού για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα. Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004R2007&from=EL>
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1168/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011 , για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2007/2004 του Συμβουλίου σχετικά με τη σύσταση ευρωπαϊκού οργανισμού για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011R1168&from=EL>
- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 656/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Μαΐου 2014 , περί κανόνων επιτηρήσεως των εξωτερικών θαλάσσιων συνόρων στο πλαίσιο της επιχειρησιακής συνεργασίας που συντονίζεται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για τη Διαχείριση της Επιχειρησιακής Συνεργασίας στα Εξωτερικά Σύνορα των Κρατών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0656&from=EL>
- Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1896 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2019, για την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1052/2013 και (ΕΕ) 2016/1624 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?qid=1573722151667&uri=CELEX%3A32019R1896>
- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 439/2010 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 19^{ης} Μαΐου 2010 για την ίδρυση Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Υποστήριξης για το Άσυλο <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:132:0011:0028:EL:PDF>

- ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2016/794 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 11ης Μαΐου 2016 για τον Οργανισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Συνεργασία στον Τομέα της Επιβολής του Νόμου (Europol) και την αντικατάσταση και κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 2009/371/ΔΕΥ, 2009/934/ΔΕΥ, 2009/935/ΔΕΥ, 2009/936/ΔΕΥ και 2009/968/ΔΕΥ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=celex%3A32016R0794#ntr2-L_2016135EL.01005301-E0002

Πηγές από το διαδίκτυο

- Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «Μεταναστευτική πολιτική». Διαθέσιμο στο: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/152/%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7>
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. «Μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ» Διαθέσιμο στο :<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/migratory-pressures/>
- Το φαινόμενο της μετανάστευσης του Αστυν. Α΄ Αδάμ Παραδεισιάνου, Διαθέσιμο στο: http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=1852EN
- Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, c142/2002 Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2002:142:FULL&from=EN>
- ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΟΥ 1951 ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ Διαθέσιμο στο : <https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2018/01/04-symvasiprotokollo.pdf>
- *Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη*, Διαθέσιμο στο :<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:11986U/TXT&from=EL>
- *Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη*. Διαθέσιμο στο : http://publications.europa.eu/resource/cellar/2c740fbc-ca31-4042-878e-945d87f1c65c.0004.03/DOC_1
- ΣΕΝΓΚΕΝ (ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΣΗ) Διαθέσιμο στο: https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/schengen_agreement.html?locale=el

- Όσα χρειάζεται να γνωρίζετε για τη Συνθήκη Σένγκεν, Lawspot.gr. Διαθέσιμο στο : <https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/voithitika-kemena/osa-hreiazetai-na-gnorizete-gia-ti-synthiki-sengken>
- Από το Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν (SIS I+) στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς (SIS II) Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:jl0010>
- Σύμβαση Δουβλίνου [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:41997A0819\(01\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:41997A0819(01)&from=EL)
- Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:11992M/TXT&from=EL>
- Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0026>
- Συνθήκη του Άμστερνταμ Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:11997D/TXT&from=EL>
- Συνθήκη της Νίκαιας. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Διαθέσιμο στο : <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-nice>
- Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 7.6.2016. Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:12016ME/TXT>
- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΤΑΜΠΕΡΕ 15 ΚΑΙ 16 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1999 . Διαθέσιμο στο : <https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/06/1.-%CE%A0%CF%81%CF%8C%CE%B3%CF%81%CE%B1%CE%BC%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%A4%CE%AC%CE%BC%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B5-1999-el.pdf>
- Πολιτική ασύλου. Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Διαθέσιμο στο : https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/el/FTU_4.2.2.pdf
- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΛΑΚΕΝ 14 ΚΑΙ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2001 <https://www.consilium.europa.eu/media/20943/68835.pdf>

- Συμπεράσματα της προεδρίας, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Σεβίλλης 21 και 22 Ιουνίου 2002 . Διαθέσιμο στο : <https://www.consilium.europa.eu/media/20921/72641.pdf>
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Θεσσαλονίκης 19 και 20 Ιουνίου 2003. Συμπεράσματα της προεδρίας. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκή Ένωσης. Βρυξέλλες, 1 Οκτωβρίου 2003. Διαθέσιμο στο : <https://www.consilium.europa.eu/media/20840/76288.pdf>
- Το πρόγραμμα της Χάγης: 10 προτεραιότητες για την προσεχή πενταετία Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:116002&from=EL>
- Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ, Σημείωμα της Προεδρίας προς το Συμβούλιο, Βρυξέλλες, 24 Σεπτεμβρίου 2008 Διαθέσιμο στο : <https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/06/3.-%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CF%8C-%CE%A3%CF%8D%CE%BC%CF%86%CF%89%CE%BD%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7-%CE%9C%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%83%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-%CE%86%CF%83%CF%85%CE%BB%CE%BF-2008-el.pdf> (ανακτήθηκε 10/11/2020)
- Πρόγραμμα της Στοκχόλμης Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ajl0034>
- ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ. Η Ελλάδα στις Βρυξέλλες Μόνιμη Αντιπροσωπεία στην Ε.Ε Πρόγραμμα της Στοκχόλμης (2010 - 2014) Διαθέσιμο στο <https://www.mfa.gr/brussels/monimi-antiprosopia-ee/ellada-sten-ee/europaikos-khoros-dikaiousunes-eleutherias-kai-asphaleia.html?page=3>
- Η Ευρωπαϊκή Ένωση με απλά λόγια: Μετανάστευση και άσυλο, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2014. Διαθέσιμο στο : http://includu.eu/files/yliko/migration_el.pdf
- Ευρωπαϊκό πρόγραμμα δράσης για τη μετανάστευση. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ Βρυξέλλες, 13.5.2015 COM(2015) 240 final. Διαθέσιμο στο: [https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/COM\(2015\)240-EL.pdf](https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/COM(2015)240-EL.pdf)
- Συμπεράσματα της Προεδρίας, έγγραφο 14368/08. Το ίδιο το Σύμφωνο περιλαμβάνεται στο έγγραφο 13440/08.COM (2008) 359 τελικό.

- *Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο*. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Βρυξέλλες 24 Σεπτεμβρίου 2008. Διαθέσιμο στο: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13440-2008-INIT/el/pdf>
- *Εισαγωγή στο Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (ΚΕΣΑ) για τα Δικαστήρια Δικαστική ανάλυση*, Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο (EASO) Αύγουστος 2016. https://easo.europa.eu/sites/default/files/EASO-%20Introduction-%20to-%20CEAS%20JA_EL.pdf
- *Συμπεράσματα της Προεδρίας*, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 15 και 16 Οκτωβρίου 1999, Tampere, σημείο 14. Διαθέσιμο στο : <https://www.consilium.europa.eu/media/21052/91400.pdf>
- *Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών - Σχέδιο πολιτικής για το άσυλό - Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της προστασίας σε όλη την ΕΕ* . COM/2008/0360 τελικό , Βρυξέλλες, 17.6.2008. Διαθέσιμο στο : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0360&from=EL>
- *Μεταρρύθμιση του συστήματος ασύλου της ΕΕ*, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Διαθέσιμο στο : <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/migratory-pressures/eu-asylum-reform/#>
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, *Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας, 18 Μαρτίου 2016*, <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>
- *Μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ. Οδός της Ανατολικής Μεσογείου*. Διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/migratory-pressures/eastern-mediterranean-route/>
- *EU-TURKEY STATEMENT Two years on April 2018*. European Commission. Διαθέσιμο στο: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20180314_eu-turkey-two-years-on_en.pdf
- *Μεταναστευτική πολιτική της ΕΕ. Οδός της Ανατολικής Μεσογείου*. Διαθέσιμο στο : <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/migratory-pressures/eastern-mediterranean-route/>
- *Πάνω από 1 εκατ. πρόσφυγες πέρασαν στην Ελλάδα από τις αρχές του 2015*. UNHCR Greece. Διαθέσιμο στο: <https://www.unhcr.org/gr/3045-%cf%80%ce%ac%ce%bd%cf%89->

<https://www.jmce.gr/portal/2017/11/21/european-mngmt-of-the-crisis/>
[https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/COM\(2015\)240-EL.pdf](https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/COM(2015)240-EL.pdf)
<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/EL/1-2015-678-EL-F1-1.PDF>
https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_hotspots_el.pdf
<https://infocrisis.gov.gr/5829/ypiresia-asyλου-statistika-stichia-07-06-2013-eos-30-07-2019/>
<https://migration.gov.gr/statistika/>
<https://frontex.europa.eu/el/skhetika-me-emas/ti-einai-o-frontex/>
<https://frontex.europa.eu/el/skhetika-me-emas/nomike-base-kai-upokhreose-logodosias/>
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/153/management-of-the-external-borders>

- Η ευρωπαϊκή διαχείριση της μεταναστευτικής & προσφυγικής κρίσης Διαθέσιμο στο: <https://jmce.gr/portal/2017/11/21/european-mngmt-of-the-crisis/>
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, Βρυξέλλες, 13.5.2015, COM(2015) 240 final, Διαθέσιμο στο : [https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/COM\(2015\)240-EL.pdf](https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/COM(2015)240-EL.pdf)
- Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, ‘Εκθεση προόδου για την υλοποίηση των κέντρων πρώτης υποδοχής στην Ελλάδα’, Διαθέσιμο στο : COM(2015) 678 final <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2015/EL/1-2015-678-EL-F1-1.PDF>
- Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ «HOTSPOT» ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΞΑΙΡΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΡΟΩΝ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Διαθέσιμο στο : https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_hotspots_el.pdf
- FUNDAMENTAL RIGHTS AND THE EU HOTSPOT APPROACH Διαθέσιμο στο: <https://infocrisis.gov.gr/5829/ypiresia-asyλου-statistika-stichia-07-06-2013-eos-30-07-2019/>
- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ Στατιστικά, διαθέσιμο στο: <https://migration.gov.gr/statistika/>
- Τι είναι ο Frontex. Διαθέσιμο στο : <https://frontex.europa.eu/el/skhetika-me-emas/ti-einai-o-frontex/>
- Νομική βάση και υποχρέωση λογοδοσίας Διαθέσιμο στο: <https://frontex.europa.eu/el/skhetika-me-emas/nomike-base-kai-upokhreose-logodosias/>
- Διαχείριση των εξωτερικών συνόρων. Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Διαθέσιμο στο : <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/153/management-of-the-external-borders>

- Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex) . *Σύντομη παρουσίαση* Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Διαθέσιμο στο https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/frontex_el
- Επίσημος ιστότοπος Frontex, *Βασικές αρμοδιότητες*. Διαθέσιμο στο <https://frontex.europa.eu/el/auto-pou-kanoume/basikes-armodiotetes/>
- *Main Operations Operation Poseidon Greece* . FRONTEX Διαθέσιμο στο : <https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/main-operations/operation-poseidon-greece/>
- «Δελτίο Τύπου για τα εγκαίνια του Επιχειρησιακού Κέντρου Επιτήρησης Συνόρων και την κήρυξη της έναρξης εργασιών κατασκευής αποτρεπτικού τεχνητού εμποδίου στον Έβρο από τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη και τον Υφυπουργό Προστασίας του Πολίτη» ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ. 06-02-2012: διαθέσιμο στο http://www.minocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=4076&Itemid=529
- *FRAN Quarterly Issue 3, July–September 2012* FRONTEX Διαθέσιμο στο : https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/FRAN_Q3_2012.pdf
- *Frontex and the RABIT operation at the Greek-Turkish border*. MEMO/11/130. Brussels, 2 March 2011. Ευρωπαϊκή Επιτροπή Διαθέσιμο στο : https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/MEMO_11_130
- *Κοινή Επιχείρηση POSEIDON 2011*, Ελληνική Αστυνομία, Διαθέσιμο στο : http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=5164&Itemid=0&lang
- *Frontex and Greece agree on operational plan for Poseidon Rapid Intervention*, Frontex2015-12-17 Διαθέσιμο στο : <https://frontex.europa.eu/media-centre/news-release/frontex-and-greece-agree-on-operational-plan-for-poseidon-rapid-intervention-yiSxga>
- *Frontex launches rapid border intervention on Greek land border*.2020-03-13. FRONTEX Διαθέσιμο στο : <https://frontex.europa.eu/media-centre/news-release/frontex-launches-rapid-border-intervention-on-greek-land-border-J7k21h>
- ΠΡΑΞΗ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ . Διαθέσιμο στο: <https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/05/pnp-anastolh-ths-ypovolis-aithseon-asylou.pdf>
- *Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ «HOTSPOT» ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΡΟΩΝ*. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Διαθέσιμο στο :

https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_hotspots_el.pdf

- Η ανταπόκριση της ΕΕ στην προσφυγική κρίση: η προσέγγιση των κέντρων υποδοχής και - ταυτοποίησης (hotspot). Ειδική έκθεση . Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο , 2017 Διαθέσιμο στο: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17_6/SR_MIGRATION_HOTSPOTS_EL.pdf
- FUNDAMENTAL RIGHTS AND THE EU HOTSPOT APPROACH. Danish Refugee Council. October 2017. Διαθέσιμο στο: <https://www.statewatch.org/media/documents/news/2017/nov/danish-refugee-council-fundamental-rights.pdf>
- Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο. Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης . διαθέσιμο στο: <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/72a8e617-ef5c-11e6-8a35-01aa75ed71a1>
- ΦΕΚ 152/2008, ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ, ΠΔ 96 «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2004/83/5 του Συμβουλίου της 29^{ης} Απριλίου 2004 για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απατρίδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους.» διαθέσιμο στο: <https://www.synigoros.gr/resources/docs/08-pd96.pdf>
- OPERATING PLAN - PHASE II FOR THE DEPLOYMENT OF ASYLUM SUPPORT TEAMS TO GREECE. EASO. Brussels, 07/03/2013 διαθέσιμο στο: <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/EASO-OP-II-Greece.pdf>
- Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το Άσυλο διαθέσιμο στο: <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/public/BZ0213822ELC3.pdf>
- EASO HOTSPOT OPERATING PLAN TO GREECE. EASO/COS/2015/677EL/1226/30.09.2015. Valletta Harbour and Athens, September 2015. Διαθέσιμο στο : <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/20150930%20EASO%20Hotspot%20OP%20Greece.pdf>
- European Asylum Support Office (EASO) ,OPERATING PLAN AGREED BY EASO AND GREECE Valletta Harbour and Athens, 13December 2017, Διαθέσιμο στο <https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/Greece%20OP%202018-13-12-2017.pdf>

- «Η ευρωπαϊκή διαχείριση της μεταναστευτικής & προσφυγικής κρίσης» Ευρωπαϊκό Κέντρο Αριστείας Jean Monnet. Διαθέσιμο στο: <https://jmce.gr/portal/2017/11/21/european-mngmt-of-the-crisis/>
- European Asylum Support Office (EASO) «2019 OPERATING PLAN AGREED BY EASO AND GREECE» European Asylum Support Office. Διαθέσιμο στο: https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/OP-Greece-2019_0.pdf
- European Asylum Support Office, 2020 OPERATIONAL & TECHNICAL ASSISTANCE PLAN AGREED BY EASO AND GREECE, Διαθέσιμο στο: https://www.easo.europa.eu/sites/default/files/EL_OP_2020_final.pdf
- EASO operations to double in size this year Διαθέσιμο στο <https://easo.europa.eu/news-events/easo-operations-double-size-year>
- Europol , Hellenic Police and Europol sign operational plan to combat migrant smuggling 03 June 2016 Διαθέσιμο στο : <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/hellenic-police-and-europol-sign-operational-plan-to-combat-migrant-smuggling>
- ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ. Τρίτη έκθεση για την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην εφαρμογή της Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας. Βρυξέλλες, 28.9.2016 COM(2016) 634 final. Ευρωπαϊκή Επιτροπή. σελ 3 Διαθέσιμο στο: <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/EL/COM-2016-634-F1-EL-MAIN.PDF>
- Η ανταπόκριση της ΕΕ στην προσφυγική κρίση: η προσέγγιση των κέντρων υποδοχής και ταυτοποίησης (hotspot). Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό συνέδριο.2007 διαθέσιμο στο: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17_6/SR_MIGRATION_HOTSPOTS_EL.pdf
- The Migration Crisis –Europol’s Response Robert Črepinko Business Manager Head of the European Migrant Smuggling Centre (EMSC). European Migrant Smuggling Centre – EMSC. Διαθέσιμο στο : https://www.der-thinktank.eu/wp-content/uploads/2016/07/Statement_Robert-Crepinko.pdf
- COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN COUNCIL AND THE COUNCIL Progress report on the Implementation of the European Agenda on Migration. Brussels, 16.5.2018 COM(2018) 301 final Διαθέσιμο στο : https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20180516_progress-report-european-agenda-migration_en.pdf

- Europol setting up team of 200 investigators to deploy to migration hotspots. 12 May 2016. Europol. Διαθέσιμο στο : <https://www.europol.europa.eu/newsroom/news/europol-setting-team-of-200-investigators-to-deploy-to-migration-hotspots>
- European Migrant Smuggling Centre - EMSC Διαθέσιμο στο : <https://www.europol.europa.eu/about-europol/european-migrant-smuggling-centre-emsc>
- [Europol Review 2016 - 2017](https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/europol-review-2016-2017), Διαθέσιμο στο : <https://www.europol.europa.eu/activities-services/main-reports/europol-review-2016-2017>
- ΦΕΚ 184/1991 , Νόμος 1975/1991 διαθέσιμο στο: <https://www.synigoros.gr/resources/docs/01-n1975.pdf>
- ΠΔ 114/2010 διαθέσιμο στο : http://www.yptp.gr/images/stories//2011/PD114-2010_el.pdf (ανακτήθηκε στις 01/12/2020)
- ΦΕΚ Α 138/11.07.2008: Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα
- ΦΕΚ Α 99/30.06.2009: Τροποποίηση Π.Δ. 90/2008, Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2005/85/ΕΚ του Συμβουλίου της 1ης Δεκεμβρίου 2005, σχετικά με τις ελάχιστες προδιαγραφές για τις διαδικασίες με τις οποίες τα κράτη μέλη χορηγούν και ανακαλούν το καθεστώς του πρόσφυγα.
- Ν.3907/2011. ΦΕΚ 7/2011 διαθέσιμο στο : <http://www.yptp.gr/images/stories//2011/3907.pdf.pdf>
- ΦΕΚ 51/2016 ,. Νόμος 4375/2016. Οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Αρχής Προσφυγών, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης σύσταση Γενικής Γραμματείας Υποδοχής, προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας (αναδιατύπωση)» (L 180/29.6.2013), διατάξεις για την εργασία δικαιούχων διεθνούς προστασίας και άλλες διατάξεις . Διαθέσιμο στο <https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/06/%CE%9D%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82-43752016-%CE%A6%CE%95%CE%9A-51-%CE%91%CE%84-03.04.2016.pdf>

- Προεδρικό Διάταγμα 123/2016. Αρθ. 3 Σύσταση Υπουργείου Μεταναστευτικής πολιτικής διαθέσιμο στο: <https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2020/05/%CE%A0%CF%81%CE%BF%CE%B5%CE%B4%CF%81%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%94%CE%B9%CE%AC%CF%84%CE%B1%CE%B3%CE%BC%CE%B1-%CF%83%CF%8D%CF%83%CF%84%CE%B1%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%A5%CF%80%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B3%CE%B5%CE%AF%CE%BF%CF%85-%CE%9C%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%A0%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82.pdf>
- ΦΕΚ Α 117/22.06.2016: Θεσμικό πλαίσιο για τη σύσταση καθεστώτων Ενισχύσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας -Σύσταση Αναπτυξιακού Συμβουλίου και άλλες διατάξεις, άρθρο 86 Τροποποίηση του ν. 4375/2016
- ΦΕΚ Α 114/04.08.2017: Οργάνωση και λειτουργία της ανώτατης εκπαίδευσης, ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις, άρθρο 96 Τροποποίηση του ν. 4375/2016.
- Ν. 4636/2019 «Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις» ΦΕΚ 169/2019 διαθέσιμο στο: https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2020/%CE%BD.4636_2019_%CE%A6%CE%95%CE%9A_169%CE%91_1.11.10.pdf
- ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ στο σχέδιο νόμου «Περί Διεθνούς Προστασίας και άλλες διατάξεις». διαθέσιμο στο: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/p-diethnProstasias.pdf>
- ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4686. *Βελτίωση της μεταναστευτικής νομοθεσίας, τροποποίηση διατάξεων των νόμων 4636/2019 (Α' 169), 4375/2016 (Α' 51), 4251/2014 (Α' 80) και άλλες διατάξεις.* Διαθέσιμο στο: <https://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2020/05/%CE%9D-4686-2020.pdf>
- ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου με τίτλο «Βελτίωση της μεταναστευτικής νομοθεσίας, τροποποίηση διατάξεων των νόμων 4636/2019 (Α' 169), 4375/2016 (Α' 51), 4251/2014 (Α' 80) και άλλες διατάξεις.

Διαθέσιμο στο: <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c8827c35-4399-4fbb-8ea6-aebdc768f4f7/11257978.pdf>

- Η Αίτηση Ασύλου (Διεθνούς Προστασίας) Διαθέσιμο στο : <https://migration.gov.gr/gas/diakasia-asyloy/i-aitisi-gia-asylo/>
- *Αρχή Προσφυγών*, Διαθέσιμο στο : <https://migration.gov.gr/appeals/>
- Διαδικασίες Υποδοχής και Ταυτοποίησης . Διαθέσιμο στο: <https://migration.gov.gr/ris/diakasies/>
- Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης (Κ.Υ.Τ.) Διαθέσιμο στο : <https://migration.gov.gr/ris/perifereiakes-monades/kyt-domes/>
- *Hotspot State of Play*, Διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/press-material/docs/state_of_play_-_hotspots_en.pdf
- *EASO's Operation on the Greek Hotspots An overlooked consequence of the EU-Turkey Deal*. LESVOS, MARCH 2018 . Διαθέσιμο στο: <http://madde14.org/images/4/4c/HIASEasoOperation2018.pdf>
- Εισαγωγή. Frontex . Διαθέσιμο στο: <https://frontex.europa.eu/el/skhetika-me-emas/eisagoge/>

Αιτίρες Ασύλου - Τοποθεσία καταγραφής ανά έτος*											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Σύνολο		
ΛΕΒΟΣ	30	209	692	5.091	11.947	17.267	22.251	6.909	64.396		3.117
ΑΤΤΙΚΗ**	4.398	6.857	7.880	14.141	8.838	8.375	7.887	1.204	59.131		1.124
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ***		412	1.190	11.410	7.664	7.367	7.987	1.057	36.447		975
ΣΑΜΟΣ				2.482	5.109	6.745	8.849	2.175	24.552		648
ΧΙΟΣ				3.394	6.509	4.082	5.374	1.814	21.173		538
ΘΡΑΚΗ	166	900	829	4.458	2.040	2.385	2.331	317	13.426		357
ΑΛΙΜΟΣ				3.141	3.258	3.973	3.080	652	12.702		315
ΠΕΙΡΑΙΑΣ	122	399	412	448	955	4.182	3.155	504	11.581		308
ΦΥΛΑΚΙΟ				871	1.389	1.783	3.814	421	10.694		286
ΛΕΡΟΣ				451	1.544	1.901	2.130	328	8.791		234
ΑΜΥΓΔΑΛΕΖΑ	98	606	588	685	1.695	2.141	2.342	619	7.646		222
ΚΟΣ				324	1.065	1.972	2.058	590	7.482		167
ΚΟΡΙΝΘΟΣ				386	689	1.232	1.324	236	6.009		163
ΞΑΝΘΗ	40	578	803	931	698	727	682	111	4.485		108
ΡΟΔΟΣ	454	803	265	414	987	775	814	117	4.406		76
ΠΑΤΡΑ	54			4	315	765	666	115	3.426		58
ΙΡΑΚΙΕΟ						639	667	152	1.865		54
ΙΩΑΝΝΙΝΑ				51.053	58.635	66.960	77.285	18.255	299.620		8.794
Σύνολο	4.814	9.431	13.187	51.053	58.635	66.960	77.285	18.255	299.620		8.794

Αιτίρες Ασύλου - Τοποθεσία καταγραφής (Φεβρουάριος 2020)

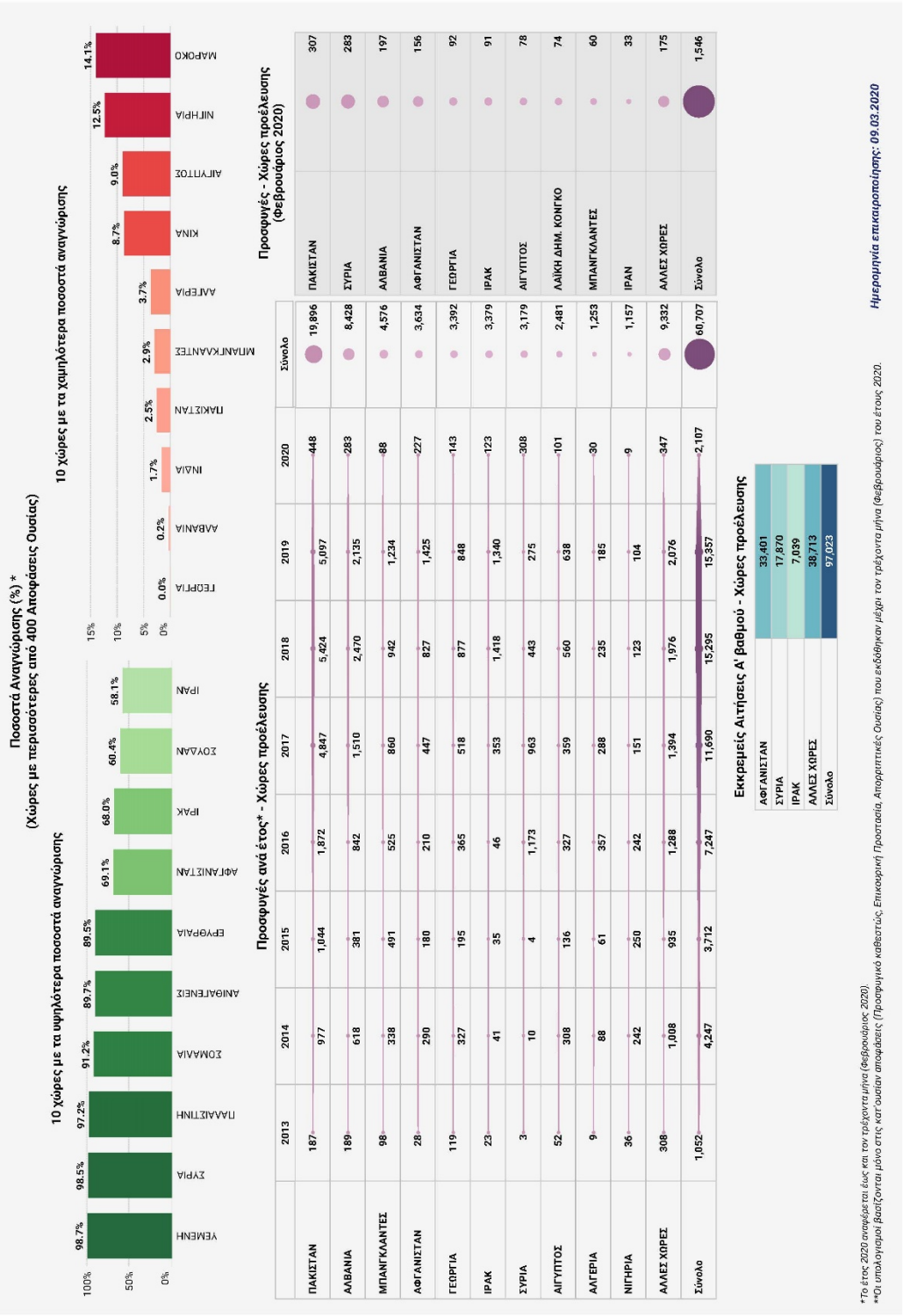
Αιτίρες Ασύλου - Χώρες προέλευσης (Φεβρουάριος 2020)

Αιτίρες Ασύλου - Χώρες προέλευσης ανά έτος*											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Σύνολο & Ποσοστό		
ΣΥΡΙΑ	252	773	3.490	26.677	16.396	13.384	10.856	-3.214	75.042	25,0%	3.619
ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ	803	1.709	1.720	4.362	7.583	11.924	23.826	7.547	59.454	19,8%	1.476
ΠΑΚΙΣΤΑΝ	610	1.618	1.822	4.692	8.922	7.743	7.140	-1.212	33.759	11,3%	665
ΙΡΑΚ	107	174	661	4.810	7.919	9.731	5.738	-649	29.789	9,9%	361
ΑΛΒΑΝΙΑ	419	569	1.003	1.420	2.450	3.319	3.053	-421	12.654	4,2%	353
ΤΟΥΡΚΙΑ	17	41	42	189	1.826	4.834	3.804	-88	11.241	3,8%	278
ΜΙΔΙΑΝΤΙΚΑΝΤΕΙ	230	633	738	1.215	1.383	1.552	2.524	-542	8.817	2,9%	272
ΙΡΑΝ	131	361	241	1.096	1.316	1.763	2.391	-451	7.750	2,6%	252
ΛΑΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ	142	91	120	225	1.087	1.469	3.603	-820	7.557	2,5%	249
ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ	17	74	60	850	1.304	1.520	2.157	-574	6.556	2,2%	224
ΑΛΜΕΣ ΧΩΡΕΙ	2.086	3.368	3.290	5.517	8.469	9.721	12.193	-2.337	47.001	15,7%	1.045
Σύνολο	4.814	9.431	13.187	51.053	58.635	66.960	77.285	18.255	299.620	100,0%	8.794

Αιτίρες Ασύλου - Χώρες προέλευσης (Φεβρουάριος 2020)

*Το έτος 2020 αναφέρεται έως και τον τρέχοντα μήνα (Φεβρουάριος 2020).
 **Ο αριθμός για τη συγκεκριμένη τοποθεσία αποτελεί το άθροισμα των αιτήσεων που κατατέθηκαν στα Π.Γ.Α. Αττικής/Πειραιώς που κατατέθηκαν στα Π.Γ.Α. Αττικής/Πειραιώς και των αιτήσεων που κατατέθηκαν στα Π.Γ.Α. Θεσσαλονίκης και στο Α.Κ.Α. Αλβανίας/Φωκίας/κατ'έτος και κατά τον τρέχοντα μήνα (Φεβρουάριος 2020).
 ***Ο αριθμός για τη συγκεκριμένη τοποθεσία αποτελεί το άθροισμα των αιτήσεων που κατατέθηκαν στα Π.Γ.Α. Αλβανίας/Φωκίας/κατ'έτος και κατά τον τρέχοντα μήνα (Φεβρουάριος 2020).

Ημερομηνία επικαιροποίησης: 09.03.2020

*Το έτος 2020 αφορά τα έξι και τα επτά πρώτα μήνα (φεβρουάριος - 2020)
 **Οι υπολογισμοί βασίζονται μόνο στις κατηγορίες αποφάσεις (Προσφυγικό καθεστώς, Επισκοπική προστασία, Απορριπτικές Ουσίες) που ενδόθηκαν μέχρι τον τρέχοντα μήνα (φεβρουάριος) του έτους 2020.
 Ημερομηνία επικαιροποίησης: 09.03.2020